

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

A PROCESS TO SUPPORT THE FIVE PRECEPTS OBSERVATION FOR
QUALITY OF LIFE OF PEOPLE IN MAE-TUM SUB-DISTRICT,
PAYAMENGRAI DISTRICT, CHAINGRAI PROVINCE

พระชวลิต จิรวาทมน (ยังยืน)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

พระชวลิต จีรวุฒโน (ยังยืน)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

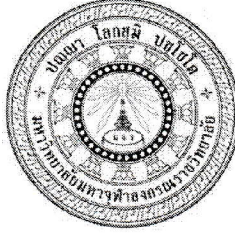
A Process to Support the Five Precepts Observation for
Quality of Life of People in Mea-Tum Sub-District,
Payamengrai District, Chaingrai Province

Phra Chawarit Ciravaḍḍhano (Yungyeun)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E.2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมปurna วุฑฒิโกโร,ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาพรชัย สิริวิโร,ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์)

กรรมการ

(รศ.รวิโรจน์ ศรีคำภา)

กรรมการ

(พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร.)

กรรมการ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร.

ประธานกรรมการ

พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระชวลิต ยิ่งยืน)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
ผู้วิจัย	: พระชวลิต จีรวฑฒโน (ยังยืน)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, ดร., ศศ.บ. (ประถมศึกษา), ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), Ph.D. (Buddhist Studies) : พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต, ผศ.ดร., พธ.บ. (การศึกษานอกโรงเรียน), กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), Ph.D. (Buddhist Studies)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย (๓) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชน ในข้อที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๖๔$) ในประเด็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชนที่ส่งผลต่อการฆ่าสัตว์ และการทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง รongลงมาคือ ข้อที่ ๓ สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบต่อการผิดกรรม และการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป ข้อที่ ๔ พุดโกหกเพื่อเอาตัวรอด และพูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ข้อที่ ๒ ขาดการอบรมทางคุณธรรม จริยธรรม และสังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด ข้อที่ ๕ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์มีการวางจำหน่ายสุรายาเสพติดให้โทษเป็นจำนวนมากและสามารถหาซื้อได้ง่าย

๒. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายจากการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการในการส่งเสริม เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น พบว่าข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต ใช้กระบวนการจัดอบรม เข้าค่ายปฏิบัติธรรม และให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน ใช้กระบวนการจัดอบรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เดิม

จะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้มีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับ ทุก
 ครอบครัว ศิลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว ใช้กระบวนการ การจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่
 เยาวชน การเข้าค่ายพุทธบุตร เน้นสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัว of เยาวชน ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม
 ใช้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และการ
 ฝึกสมาธิ ศิลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมสันทนาการสานสัมพันธ์ในชุมชน รณรงค์
 สร้างคุณค่าในแกผู้เลิกดื่มสุราและเลิกเสพยาเสพติดด้วยการสร้างกำลังใจ และให้การยอมรับ เพื่อคืน
 คนดีสู่สังคม

Thesis Title : A Process to Support the Five Precepts Observation for
Quality of Life of People in Mae-Tum Sub-district,
Payamengrai District, Chaingrai Province

Researcher : Phra Chawarit Ciravaḍḍhano (Yungyeun)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee
: Phrakru Soontorndhammanithat, Dr.,
B.Ed. (Elementary Education), M.A (Buddhist Studies),
M.A. (Public Administration), Ph.D. (Buddhist Studies)
: Phrakru Kosaipattanapundit, Asst. Prof.
B.A. (Non-Formal Education),
M.Ed. (Educational Administration),
Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : May 10, 2018

Abstract

This research aims: 1) to study the five precepts in Theravada Buddhist Scripture, 2) to study the problems and obstacles in the five precepts of the people in Mae Tam Sub-district, PhayaMengRai District, Chiang Rai province, and 3) to study the process of supporting to observe the five precepts for qualital life development of people in Mae-Tum Sub-district, PhayaMengRai District, Chiang Rai Province. This study was the mixed methods research. The quantitative research methods was done by collecting data using questionnaire and data were analyzed by means and standard deviation. The qualitative research was done by using both documentary and in-depth interviews methods. The results were as follows:

1) In the results of the data analysis on the problems. and obstacles to the 5 precepts of the people in Mae Tam Sub-district, PhayaMengRai District, ChiangRai Province overall, it was found that the opinions were at a high level ($\bar{x} = 3.62$). When considering each side, it was found that the barriers to keeping the 5 precepts of the people in the 5 precepts no.1 are the highest ($\bar{x} = 3.64$). On issues related to the occupation of the people that affect the killing of animals and the abandonment of pets. Secondary is the 5 precepts no.3 is the media and the dress in society changed. The 5 precept no.4 lie to survive and scold others with rude words. The 5 precept no.2 lack of moral training and society today must survive and The 5 precept no.5 Thai society is a social society, there are many liquor drug distribution and can be easily purchased.

2) The process of supporting to observe the five precepts for qualital life development of people in Mae-Tum Sub-district, PhayaMengRai District, ChiangRai Province based on data analysis. The study on the problems and obstacles to the preservation of the 5 precepts to develop the process of promotion for a better life, found that, the 5 precept no.1 : Life insurance; use the process of training in meditation camps and knowledge about the practice of the precepts. The 5 precept no.2 : Property collateral; the process of training participants to participate in economic development using the existing folk wisdom. It can lead to a good quality

of life. Have the right to a standard of living adequate for every family. The 5 precept no.3 : family security; use the project to promote moral and ethics for youth. The Buddhist camp. The morality of the youth. The 5 precept no.4: Social security; Use the process of building good relationships with one another by participating in community activities and meditation. The 5 precept no.5 : health security; use the process of organizing community activities. Campaign to create value for those who quit drinking and quit drug addiction by encouraging and accept to return good people to society.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยอาศัยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร. กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำชี้แนะตรวจแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งของเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งคำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์แก่การวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในการวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษาค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยทุกรูป / คน ที่ได้กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกทุกๆ ด้านให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผลสำเร็จ และคุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดามารดา ผู้ให้ชีวิต ให้สติ ให้ปัญญา เพื่อนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ทุกรูป / คน ที่ให้กำลังใจเสมอ คณาจารย์ทุกท่าน ท่านเจ้าของตำราที่ผู้วิจัยใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าทุกท่าน และหากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เกิดข้อบกพร่องใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

พระชาลิต จิรวุฒโน (ยังยืน)

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ณ
สารบัญรูปภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๕
บทที่ ๒ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา	๖
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการ	๒๒
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๒๗
๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานของตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๔๐
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๗
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๓
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ตอบแบบสอบถาม	๕๗
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มี ต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๕๘
๔.๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๖๕
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๗๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม	๘๒
ภาคผนวก	
ผนวก ก. หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๘
ผนวก ข. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อการวิจัย	๙๒
ผนวก ค. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรง	๙๕
ผนวก ง. ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)	๙๗
ผนวก จ. หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๙๙
ผนวก ฉ. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๘
ผนวก ช. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๒๓
ผนวก ซ. รูปภาพจากการสัมภาษณ์	๑๒๗
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑	จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ๔๙
๔.๑	จำนวน และค่าร้อยละของตอบแบบสอบถาม ๕๗
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม ๕๙
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต ๖๐
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน ๖๑
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว ๖๒
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม ๖๓
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ ๖๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒.๑	กระบวนการวางแผน	๒๕
๒.๒	ส่วนประกอบของแผน	๒๖
๒.๓	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๖
๔.๑	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย”	๗/๓

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
๑ สัมภาษณ์ พระครูสุทธาถ์การ ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ตำน้อย ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๒๘
๒ สัมภาษณ์ พระสมบุรณ์ ปกสุโร รักษาการเจ้าอาวาสแม่ตำกลาง ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๒๘
๓ สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี เจ้าคณะตำบลแม่ตำ วัดสันเขียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๒๙
๔ สัมภาษณ์ นายธีรวัช กันทัพ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๒๙
๕ สัมภาษณ์ นายทง ช่างฆ้อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๐
๖ สัมภาษณ์ นายปัญญาพล ทาโน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๐
๗ สัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ เสนนะ กำนันตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๑
๘ สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๑
๙ สัมภาษณ์ นายเพชร เตียนตะนันท์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๒
๑๐ สัมภาษณ์ นายสมรส ชมพวง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๒
๑๑ สัมภาษณ์ นายดา ศรีเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๓
๑๒ สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สีตะสาร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๓
๑๓ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ หาญป่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๔
๑๔ สัมภาษณ์ นายอุ้นเรือน กำแปง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๔
๑๕ สัมภาษณ์ นายสมจิตต์ ศิริชัยชุม ปลัด อ.บ.ต. แม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๔
๑๖ สัมภาษณ์ นายมรกต อนุเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ตำกลาง ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๕

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
๑๗ สัมภาษณ์ นางจงจิน หมื่นไธสง รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๖
๑๘ สัมภาษณ์ ร.ต.ท.วิวัฒน์ ชายสม หัวหน้าตู่ยามตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	๑๓๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การระบุหมายเลขพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกที่ใช้ในการวิจัยฉบับนี้ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาบาลี อ้างอิงโดยระบบคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ม. (บาลี) ๑๐/๑๓๖/๖๙ = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคคปาลิพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๑๓๖ หน้า ๖๙ ส่วนฉบับภาษาไทย อ้างอิงโดย ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๓๖/๘๑ = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรคพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๑๓๖ หน้า ๘๑

๒. สัญลักษณ์และคำย่อชื่อพระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

ม.อ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ (ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค (ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.จู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จูฬนิตเทส (ภาษาไทย)
ขุ.อป.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน (ภาษาไทย)

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ.	(ไทย)	=	วิสุทฺธิมรรคปกรณ์ (ภาษาไทย)
-----------	-------	---	-----------------------------

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันประกอบด้วย ๓ สถาบันหลัก ที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทย อันได้แก่ ชาติ ศาสนา (พระพุทธศาสนา) และพระมหากษัตริย์ ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวในการอยู่ร่วมกัน หล่อหลอมให้คนไทยเกิดความรักความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมาอย่างยาวนาน บนพื้นฐานของการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะ สังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ การดำเนินชีวิตของคนไทยและวัฒนธรรมต่างๆ ได้รับอิทธิพล หล่อหลอมด้วยการหลักธรรมคำสอน ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมีหลักธรรมที่เป็นเบื้องต้นในการ นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ศีล โดยศีลเป็นกำลังไม่มีที่เปรียบ ศีลเป็นอาวุธสูงสุด เป็นเครื่องประดับ อย่างประเสริฐสุด ศีลเป็นเกาะอย่างอัศจรรย์ เป็นเลิศในโลกนี้^๑ เพราะคนมีศีล ย่อมมีสุขดังที่พระสงฆ์ สรูปอานิสงส์ของศีลทุกครั้งที่รับศีล ๕ ใจความว่า “ศีลทำให้อยู่ดี ไปดี ศีลทำให้ได้โภคสมบัติ ศีล ทำให้หมดทุกข์ หมดโศก หมดโรค หมดภัย สิ้นกรรม สิ้นเวร เป็นเส้นทางนำไปสู่พระนิพพาน”^๒

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบริบทไปตามกระแสแห่งโลกยุคโลกาภิวัตน์และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต เกิดปัญหาสังคมมากมายที่เกิดขึ้นล้วนโยงใยถึงกันเป็นลูกโซ่ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของสังคม ไทยนั้นหมายถึงว่า ผลพวงจากวิกฤตินั้นย่อมกระทบต่อระบบในสังคมนั้นด้วย เช่น บ้านเมืองปัจจุบันเกิดภาวะวิกฤติ เพราะเป็นผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจทรุดตัว นักการเมือง บุคคลในสังคมหวังที่จะกอบโกยผลประโยชน์เป็นส่วนตัวมากขึ้น ประชาชนอดอยากมากขึ้น จึงเป็นภาวะวิกฤติทางสังคมเมื่อบุคคลในสังคมมีมากขึ้นความเห็นแก่ตัวมากขึ้น สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงไม่มีคนเอาใจใส่ดูแลจนเกิดเป็นภาวะวิกฤติทางสิ่งแวดล้อม ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องนำกระบวนการทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ในขณะนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักของศีล ที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

การส่งเสริม การรักษาศีล ๕ นั้น จึงมีความสำคัญเพราะเนื่องจากสภาพปัญหาต่างๆ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะสังคมไทยมีการรับค่านิยมจากต่างประเทศทำให้เกิดความแตกต่างมากมาย เป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ ตามมา ประเทศชาติเกิด

^๑ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ฝึกใจ**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, ๒๕๕๗).

^๒ พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์ (ดวงจันทร์ คุตตสีโล), **คนมีศีล ดินมีบุญ**, (เชียงใหม่: บริษัท นันทพันธ์ปริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ข.

วิกฤตทางสังคม เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น ถือเป็นปัญหาหลักของสังคมไทย ซึ่งความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ทำให้เกิดปัญหาของความแตกแยก เห็นแก่ตัว ขาดความรักความสามัคคี เป็นประเด็นปัญหาต่อการที่จะพัฒนาชาติ จึงต้องมีการส่งเสริมให้สังคม ต้องได้รับการแก้ไขสร้างภูมิคุ้มกันหรือขจัดปัญหาให้หมดไป เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ มาแล้วนั้น ย่อมเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การไม่พยาบาทเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ลักไมฉ้อของผู้อื่นด้วยตนเอง ไม่ประพฤติดินในคูครอง ไม่พูดจาโกหก หลอกลวงผู้อื่น ไม่ดื่มสุราเมรัยและสิ่งเสพติดให้โทษ เป็นต้น อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถเสริมสร้างความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของคนในสังคมได้

จากความสำคัญของหลักศีล และสภาพปัญหาวิกฤตทางสังคมที่เกิดขึ้น ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าสมเด็จพรสังฆราช ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช จึงประกาศนโยบาย “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕”^๓ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ ประการแรกเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ประการที่สอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับประชาชน และประการที่สาม เพื่อให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยมีพระเดชพระคุณพระพรหมเสนาบดี เจ้าคณะภาค ๗ เป็นประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ นับว่าเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อประเทศไทยและสังคมโลก

ประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนชนาดกลางที่ได้ได้นำหลักศีล ๕ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ซึ่งได้มีการดำเนินโครงการ และขับเคลื่อนนโยบายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยที่สุด คือ ความสงบสุขในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะในเขตตำบลแม่ต๋ำ ประชาชนล้วนนับถือพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น แต่ที่ผ่านมามีการดำเนินโครงการยังขาดการมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ ว่าอยู่ในบริบทที่สามารถทำได้แค่ไหนบ้าง และจะส่งผลดีต่อคุณภาพการดำเนินชีวิตอย่างไร ซึ่งเรื่องนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรพระพุทธศาสนาในชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน ร่วมกันเพื่อที่จะช่วยทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของการรักษาศีล และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมขององค์กรพระพุทธศาสนาและชุมชนประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วยแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ด้วยคือการนำเอาหลักธรรมทางศาสนา คือศีล ๕ ประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และยังช่วยลดปัญหาให้กับสังคม ส่งผลให้สังคมมีความสงบสุข

^๓ คสช., คู่มือแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะที่ ๓ (ระยะยาว) , (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ หลักศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ปัญหาและอุปสรรคกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การทำงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้า และเก็บข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎกเอกสารตำราผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรเป็น ๒ ประเภท คือ

- ๑) ตัวแปรต้นได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้
- ๒) ตัวแปรตามได้แก่ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ศีลข้อที่ ๑ ศีลข้อที่ ๒ ศีลข้อที่ ๓ ศีลข้อที่ ๔ ศีลข้อที่ ๕

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลแม่ต๋า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕๐๐๕ คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัย จำนวน ๑๘ รูป / คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด เชียงราย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ศีล ๕ หมายถึง หลักประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดี คอยควบคุมความพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งทางด้านกาย และทางด้านวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ เป็นข้อปฏิบัติที่ส่งเสริมให้มนุษย์สามารถอยู่ ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มี ๕ ข้อ ได้แก่ ศีลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการกล่าวเท็จ ศีลข้อที่ ๕ สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มน้ำเมา

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการสร้างความ ร่วมมือของประชาชนตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ในการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิต ๕ ด้าน ซึ่งใช้แนวพุทธรวิธีในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ โดยมุ่งสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา และพุทธรวิธีในการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ โดยการแสดงให้เห็นคุณและโทษของการละเมิดศีล ซึ่ง ผู้วิจัยกำหนดเป็น ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านหลักประกันชีวิต

ขั้นตอนที่ ๒ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านทรัพย์สิน

ขั้นตอนที่ ๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านครอบครัว

ขั้นตอนที่ ๔ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านสังคม

ขั้นตอนที่ ๕ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ข้อที่ ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตด้านสุขภาพ

การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การพัฒนาวิถีในการดำเนินชีวิตโดยใช้กระบวนการ ส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลกัน ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน ๕ ด้าน คือ

(๑) **ด้านหลักประกันชีวิต** คือ รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑ ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่าง เกื้อกูล สมัคสมานสามัคคี มีความสุข ไม่เบียดเบียนกัน ลดการทะเลาะวิวาท และไม่สร้างความ เดือดร้อน

(๒) **ด้านทรัพย์สิน** คือ ในชุมชนปราศจากการลักขโมย ไม่มีโจรผู้ร้ายและหรือลด ปัญหาโจรกรรม ไม่มีการฉ้อโกง ริดไถ มีความกรุณาและรู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน

(๓) **ด้านครอบครัว** คือ ครอบครัวของคนในชุมชนมีความรักความปรารถนาดีต่อกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกันระหว่าสามีและภรรยา ไม่เกิดความแตกแยกทางครอบครัว

(๔) **ด้านสังคม** คือ คนในชุมชนมีการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน ลดการนินทาหรือมั่วสุม มีการพูดความจริงในสาธารณะ ลดความขัดแย้งอันเกิดจากการยุยงส่งเสริมหรือการทะเลาะเบาะแว้ง และอยู่ร่วมกันโดยใช้สัมมาวาจา

(๕) **ด้านสุขภาพ** คือ คนในชุมชนลดการดื่มสุรายาเมา และสิ่งเสพติดให้โทษ ด้วยการมีสติในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

๑.๖. ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบหลักศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๖.๒ ทำให้ทราบถึง สภาพปัญหาและอุปสรรคของการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๑.๖.๓ ทำให้ทราบถึงกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

บทที่ ๒

ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ดังนั้น จึงได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา และกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

- ๒.๑ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการ
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานของตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยในการดำเนินชีวิต การประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนไว้เป็นหลักให้ยึดถือปฏิบัติกันสืบมา ศีลเป็นข้อปฏิบัติที่คอยควบคุมกาย วาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ ไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่น ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข เป็นหลักประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญ เป็นความดีงามของชีวิต มองอีกด้านหนึ่ง ศีลอยู่ที่ความสำรวม กล่าวคือ การสำรวมระวังคอยปิดกั้นหลักเว้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นนั่นเอง เป็นศีล และถ้ามองลึกที่สุด สภาพจิตของผู้ไม่คิดละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียนใครนั้นแหละ คือ ตัวศีล^๑ ในเรื่องของหลักศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารตำราวิชาการต่างๆ แยกเป็นความหมายของศีลในพระพุทธศาสนา ประเภทของศีลในพระพุทธศาสนา จุดมุ่งหมายของการรักษาศีล ๕ องค์ประกอบที่เป็นข้อปฏิบัติของศีล ๕ วิธีปฏิบัติและรักษาศีล ๕ และานิสงส์ของการรักษาศีล ๕ ดังต่อไปนี้

^๑ ข.อุป. (ไทย) ๓๑/๘๘/๖๔.; อธิบายใน วิสุทธิ. ๑/๘.

๒.๑.๑ ความหมายของศีลในทางพระพุทธศาสนา

กรมการศาสนา ได้กล่าวว่า ศีล หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของภิกษุเพื่อให้สำรวมในพระปาฏิโมกข์ ความถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และสารูป เห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้จะมีประมาทน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาทั้งหลาย ความสำรวมระวัง ความไม่กำเริบในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจาและใจ ให้สงบเรียบร้อย^๒

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ เจตนาที่จะระวังรักษาความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยปราศจากโทษ^๓

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า “ศีล” หมายถึง ความเป็นปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดาหมายความว่า ทำทุกอย่างตามที่ควรทำอยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรก ไม่มีความเศร้าหมองให้เกิดขึ้น โดยเนื้อความศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดภาวะปกติ เกิดขึ้นที่กาย วาจา ใจ^๔

ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์ ได้กล่าวว่า เจตนา คือ ความตั้งใจไม่ทำกรรมชั่วมีการฆ่าสัตว์ เป็นต้น ความงดเว้นจากการทำกรรมชั่วนั้นได้ก็ดี สติเป็นต้นเหตุที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้ยับยั้งการทำความชั่วครั้งนั้นๆ ได้ก็ดี ชื่อว่า “ศีล” เรียกว่า “ศีล” โดยความหมายว่า การตั้งกายและวาจาโดยชอบธรรม^๕

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า ศีล เป็นระเบียบวินัยเพื่อสร้างสังคมที่เรียบร้อย ไม่เบียดเบียนกัน อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นสภาพเกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิต และปฏิบัติกิจของสมาชิกทั้งหลาย

ศีล เป็นเครื่องมือควบคุมความประพฤติ ทำให้กาย วาจาเรียบร้อยงดงามอยู่ในระเบียบ

ศีล เป็นความประพฤติที่ดีงามเกื้อกูลของบุคคลในการสัมพันธ์กับผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม อันทำให้เกิดผลดีแก่ชีวิตของตนเอง และแก่คนอื่นทั้งหลาย ตลอดทั้งสังคม และสิ่งแวดล้อม

ศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับกำจัดกิเลสชั้นหยาบที่แสดงออกมาทางกายวาจา ชัดเภาคนให้ประณีตขึ้น

ศีล เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา และอาชีวะให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในระดับสมาธิ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพจิต และช่วยให้จิตมีสมรรถภาพที่จะใช้อย่างได้ผล

^๒ กรมการศาสนา, **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง** , (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐.

^๓ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีลเบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี)**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๔.

^๔ พุทธทาสภิกขุ, **ธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือ สร้างคน สร้างชาติ และสร้างโลก** , (กรุงเทพมหานคร: แสงธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๕๖.

^๕ ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์, **หยั่งลงสู่พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๒), หน้า ๕๒.

ศีล เป็นสภาพปกติทางกายวาจา และอาชีวะของผู้ที่มีชีวิตตั้งงามหรือคนที่ได้รับการฝึกอบรมดี มีการศึกษาแท้จริง บรรลุภูมิธรรมอันสูงแล้ว^๖

ไสว มาลาทอง กล่าวว่า ศีล ๕ หรือ เบญจศีล หมายถึง เจตนา หรือความตั้งใจประพฤติดังเว้นจากความชั่วทางกาย วาจา ใจ เรียกโดยทั่วไปว่า “ศีล ๕” เรียกตามบทบัญญัติว่า “สิกขาบท ๕”^๗

แก้ว ขิตตะขบ ได้กล่าวว่า คำว่า ศีล (สัล) แปลได้หลายนัย เช่น แปลว่า ปกติธรรมชาติ ความเคยชิน เยือกเย็น เกษมสุข ในที่นี้แปลว่า ปกติ การทำให้เป็นปกติ ธรรมชาติความประพฤติที่ดี ความตั้งใจดี และความสำรวมระวังไม่ล่วงละเมิดบัญญัติอันชอบธรรม คือ การรักษากาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ความประพฤติชอบทางกาย วาจา ใจ ให้ตั้งอยู่ในความดีงามการรักษากฎระเบียบวินัยปกติ มารยาทดีปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการฝึกให้ดียิ่งขึ้น ข้อปฏิบัติในการควบคุมคนให้อยู่ในความไม่เบียดเบียนกัน หรือการควบคุมพฤติกรรมส่วนตัวของเรา^๘

สรุป ศีล หมายถึง เครื่องมือควบคุมความประพฤติทำให้กายวาจาเรียบร้อยงดงามอยู่ในระเบียบวินัยเพื่อสร้างสังคมที่เรียบร้อย ไม่เบียดเบียนกันอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นสภาพเกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิต และปฏิบัติกิจของสมาชิกทั้งหลาย มีการเกื้อกูลกันในความสัมพันธ์กับผู้อื่น และต่อสิ่งแวดล้อม อันทำให้เกิดผลดีแก่ชีวิตของตัวเอง และแก่คนอื่นทั้งหลายตลอดทั้งสังคม เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม อันเป็นกุศลธรรมอันดีงามทั้งปวง อาจกล่าวสั้นๆ ว่า ศีล คือ ข้อห้ามไม่ให้ทำความชั่วทุจริตของพระพุทธศาสนานั้นเอง

๒.๑.๒ ประเภทของศีลในพระพุทธศาสนา

แก้ว ขิตตะขบ กล่าวว่า ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของศีลไว้มีอยู่หลายชั้นหลายระดับ จัดแบ่งได้หลายประเภท เพื่อให้เหมาะกับวิถีชีวิตและสังคมปัจจุบันแห่งบุคคล ศีลท่านจัดไว้ ๕ ประเภท ดังนี้

๑. ศีล ๕ หรือเบญจศีล เป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง กล่าวคือ ศีลทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นศีลของอุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนศีลของพระภิกษุณี นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของศีล ๕ สำหรับศีล ๕ นี้กำหนดเป็นศีลสำหรับฆราวาสผู้ครองเรือนทั่วไปที่ควรรักษามีชื่อเรียกว่า นิจศีล ศีลที่ควรรักษาเป็นนิจ ปกติศีล ศีลที่ควรรักษาให้เป็นปกติบ้าง เรียกว่า มนุสสธรรม หรือมนุษยธรรม คือ ธรรมของมนุษย์ หรือทำให้เป็นมนุษย์

๒. ศีล ๘ (อัฐศีล) หรือศีลอุโบสถ เป็นศีลที่มีพื้นฐานจากศีล ๕ โดยเน้นการไม่เสพกามการรู้จักรับประทานอาหารจำกัดเวลา การหัดลดละการหาความสุขจากสิ่งบันเทิง การงดใช้เครื่องนุ่งเครื่องนอนฟูกหูกหุหุรา เป็นการฝึกตนให้รู้จักใช้ชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๗๒๒.

^๗ ไสว มาลาทอง, **คู่มือจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๙.

^๘ แก้ว ขิตตะขบ, **พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐๓.

โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุภายนอกมากเกินไป ศิล ๘ นี้ เป็นเครื่องเสริมโอกาสในการพัฒนาชีวิตทางด้านจิตใจ และปัญญา เป็นศิลปะสำหรับฝึกตนให้ดียิ่งขึ้นไปกว่าคุณศัพท์ปกติทั่วไป

๓. ศิล ๑๐ (ทศ ศิล) หรือสิกขาบท ๑๐ ประการ เป็นศิลปะสำหรับสามเณรสมาทานรักษา คำว่า สามเณร แปลว่า เหล่าภของสมณะ หมายถึง เด็กชายผู้ศึกษาอบรมตามหลักไตรสิกขาเพื่อเตรียมเป็นพระภิกษุ

๔. ศิล ๒๒๗ หรือสิกขาบท ๒๒๗ เรียกว่า ปาฏิโมกข์สังวรศีล คือ การสำรวมระวังในพระปาฏิโมกข์เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้าม ปฏิบัติตามข้อที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตพุทธบัญญัติที่เป็นข้อห้ามสำหรับพระภิกษุผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

๕. ศิล ๓๑๑ หรือสิกขาบท ๓๑๑ เป็นพุทธบัญญัติที่เป็นข้อห้ามสำหรับสตรีผู้ที่ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุณีในพระพุทธศาสนา^๙

สรุป พระพุทธศาสนาแบ่งประเภทของศีล ไว้ ๕ ประเภท คือ ศิล ๕ หรือเบญจศีล เป็นพื้นฐานของศีลทั้งหมดซึ่งเป็นศิลปะสำหรับฆราวาสหรือประชาชนทั่วไป ศิล ๘ หรือศีลอุโบสถสำหรับผู้ฝึกปฏิบัติตนให้รู้จักใช้ชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุภายนอกมากเกินไป ศิล ๑๐ สำหรับสามเณรผู้ศึกษาอบรมตามหลักไตรสิกขาเพื่อเตรียมเป็นพระภิกษุ ศิล ๒๒๗ หรือ ปาฏิโมกข์สังวรศีลเป็นข้อห้ามสำหรับพระภิกษุผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ศิล ๓๑๑ เป็นข้อห้ามสำหรับสตรีผู้ที่ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุณีในพระพุทธศาสนา

๒.๑.๓ จุดมุ่งหมายของการรักษาเบญจศีลหรือศีล ๕

ไสว มาลาทอง กล่าวว่า เบญจศีลเป็นบทบัญญัติทางสังคมที่มนุษย์รุ่นก่อนๆ ได้วางไว้เป็นหลักข้อปฏิบัติสำหรับปกครองหมู่คณะ เพื่อให้หมู่คณะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบกัน เบญจศีลเป็นเครื่องมือสำหรับวัดความเป็นมนุษย์เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้นั้นมีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์หรือไม่ เป็นมนุษย์ธรรม คือ ธรรมที่เป็นเครื่องวัดความเป็นมนุษย์ เพราะศีลแต่ละข้อนั้นท่านวางไว้เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ในแต่ละทาง ดังนี้

๑. เบญจศีลข้อที่ ๑

- ๑.๑ เพื่อให้มีเมตตาธรรม ไม่เบียดเบียนกัน
- ๑.๒ เพื่อให้ชีวิตมีความปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงกันและกัน
- ๑.๓ เพื่อให้ประกอบกิจการงาน และประพฤติดีธรรมได้โดยสะดวก
- ๑.๔ เพื่อเป็นพื้นฐานให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ต่อไป
- ๑.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
- ๑.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบัน และอนาคต

๒. เบญจศีลข้อที่ ๒

- ๒.๑ เพื่อให้ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- ๒.๒ เพื่อให้รัก และเคารพเกียรติของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้เคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น

^๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕.

๒.๔ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในทรัพย์สินของตนเองไม่ต้องวิตกกังวล

๒.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

๒.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบัน และอนาคต

๓. เบญจศีลข้อที่ ๓

๓.๑ เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน ไว้วางใจกันได้

๓.๒ เพื่อให้เคารพสิทธิความเป็นสามัญชนของกันและกัน

๓.๓ เพื่อป้องกันการหย่าร้าง การแตกร้าง ภายในครอบครัว

๓.๔ เพื่อสร้างความมั่นคง และความอบอุ่นภายในครอบครัว

๓.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบัน และอนาคต

๔. เบญจศีลข้อที่ ๔

๔.๑ เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจ และไว้วางใจกันได้

๔.๒ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

๔.๓ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของกันและกันไว้

๔.๔ เพื่อให้ใช้วาจาประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด

๔.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

๔.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบัน และอนาคต

๕. เบญจศีลข้อที่ ๕

๕.๑ เพื่อสนับสนุนการรักษาศีล ๔ ข้อข้างต้นให้เกิดมีขึ้น

๕.๒ เพื่อให้มีสติรอบคอบสามารถควบคุมใจตัวเองได้

๕.๓ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน

๕.๔ เพื่อป้องกันสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตมิให้เสื่อม

๕.๕ เพื่อป้องกันอาชญากรรม มิจฉาชีพและการกระทำทุจริตต่างๆ

๕.๖ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๕.๗ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบัน และอนาคต^{๑๐}

แก้ว ขิตตะขบ ได้กล่าวไว้ว่า นักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนานั้นได้ชี้จุดสำคัญที่คนเราต้องสร้างฐานไว้ให้มั่นคงเป็นพิเศษ ๕ จุด ซึ่งเป็นการปิดช่องทางที่จะทำให้ตนเองเสียหาย ๕ ทางด้วยกัน โดยวิธีที่ท่านว่านี่ก็คือ การรักษาศีล ๕ คือ ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิตหรือห้ามฆ่าสัตว์ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความโหดร้าย ไร้เมตตา ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยอาการที่เป็นโจรขโมย หรือห้ามลักทรัพย์ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะอาชีพอสุจริต จิตคิดลักขโมย ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดมในกามหรือห้ามประพฤติดมทางเพศ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความเจ้าชู้ สำนอนทางเพศหรือมกมากในกาม ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการกล่าวคำเท็จ ห้ามพูดเท็จ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะคำพูดโกหกหลอกลวง

^{๑๐} ไสว มาลาทอง, **คู่มือจริยธรรม**, หน้า ๑๑๗ – ๑๒๐.

ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัย หรือห้ามดื่มน้ำเมาเพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความมึนเมา ประมาทขาดสติยับยั้งชั่งใจในการทำชั่ว^{๑๑}

ตามที่กล่าวมานี้ เบญจศีลหรือศีล ๕ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมของมนุษย์มาก เพราะถ้าหากมนุษย์ในสังคมตั้งมั่นอยู่กรอบของศีล ๕ แล้ว สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสงบสุข มีความมั่นคงอย่างแท้จริง ผู้ใดมีศีลผู้นั้นย่อมเป็นที่รักที่ปรารถนาของสังคม ไม่ว่าจะทำการอะไรก็จะได้รับความร่วมมือจากคนอื่นเป็นอย่างดี ดังนั้น เบญจศีลหรือศีล ๕ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต การพัฒนาบุคคล และครอบครัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข สรุป เบญจศีลหรือศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในการทำคุณงามความดี ไม่เบียดเบียนเอาเปรียบกัน เบญจศีลหรือศีล ๕ เป็นเครื่องมือสำหรับวัดความเป็นมนุษย์เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ผู้นั้นมีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์หรือไม่ เป็นมนุษย์ธรรม เพราะมนุษย์ธรรมจำเป็นสำหรับสังคมมนุษย์ เพราะคนเรานั้นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมแต่ละคนต้องปฏิบัติตนอยู่ในหลักการที่ต้องช่วยตนเองและคนอื่นให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข คือ ไม่เบียดเบียนกันไม่ว่าในเรื่องใดๆ รวมทั้งไม่เบียดเบียนตนเองอีกด้วย

๒.๑.๔ องค์ประกอบที่เป็นข้อปฏิบัติของเบญจศีลหรือศีล ๕

ความหมาย และขอบเขตของศีล ๕ และศีลจำพวกเดียวกันนั้นที่จำกันได้ มักว่าตามท้อธิบายสืบๆ กันมาในชั้นหลัง ในที่นี้ จึงขอนำพุทธพจน์มาแสดงให้เห็นพิจารณา^{๑๒}

“คหบดีทั้งหลาย เราจักแสดงธรรมบรรยายสำหรับน้อมเข้ามาเทียบตัว...

(๑) อริยสาวก ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า เราเองอยากมีชีวิต ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์, ถ้าใครจะปลงชีวิตเรา ผู้อยากอยู่ ไม่อยากตาย รักสุข เกลียดทุกข์ ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่เรา, ก็ถ้าเราปลงชีวิตคนอื่นผู้อยากอยู่ ไม่อยากตาย รักสุข เกลียดทุกข์ ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น เหมือนกัน,

สิ่งใด ตัวเราเองไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจ ถึงคนอื่นเขาก็ไม่ชอบ ไม่พอใจ เหมือนกัน, สิ่งใดตัวเราเองก็ไม่ชอบ ไม่พอใจ โฉนจะพึงเอาไปผูกให้คนอื่นเล่า,

อริยสาวกนั้นพิจารณาเห็นดังนี้แล้ว ย่อมงดเว้นจากปาณาติบาตด้วยตนเอง ย่อมชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากปาณาติบาตด้วย ย่อมกล่าวสรรเสริญคุณแห่งการงดเว้นจากปาณาติบาตด้วย, กายสมาจารของอริยสาวกนั้น ย่อมบริสุทธิ์ทั้งสามด้านอย่างนี้

(๒) อีกประการหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า ถ้าใครจะถือเอาสิ่งของที่เรามีได้ให้ด้วยอาการขโมย ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่เรา, ก็ถ้าเราจะถือเอาของที่มีผู้อื่นมิได้ให้ด้วยอาการขโมย ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบแก่คนอื่น เหมือนกัน...

(๓) อีกประการหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นว่า ก็ถ้าใครจะประพฤติดินในภรรยาของเรา ก็จะไม่เป็นข้อที่ชื่นชอบที่พอใจแก่เรา, ก็ถ้าเราจะประพฤติดินในภรรยาของคนอื่น ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น เหมือนกัน...

^{๑๑} แก้ว ขิดตะขบ, พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ, หน้า ๒๑๐ – ๒๑๒.

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, หน้า ๗๒๔.

(๔) อีกประการหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นว่า ถ้าใครจะทำลายประโยชน์ของเราด้วยการกล่าวเท็จ ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบแก่เรา, ถ้าเราจะทำลายประโยชน์ของ คนอื่นด้วยการกล่าวเท็จ ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น เหมือนกัน...

(๕) อีกประการหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดั่งนี้ว่า ใครจะยุยงเราให้แตกจากมิตรด้วยคำส่อเสียด ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบแก่เรา, ถ้าเราจะยุยงคนอื่นให้แตกจากมิตรด้วยคำส่อเสียด ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น เหมือนกัน...

(๖) อีกประการหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดั่งนี้ว่า ถ้าใครจะพูดกะเราด้วยคำหยาบ ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบแก่เรา, ถ้าเราจะพูดจากะคนอื่นด้วยคำหยาบ ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น เหมือนกัน...

(๗) อีกประการหนึ่ง อริยสาวกย่อมพิจารณาเห็นดั่งนี้ว่า ถ้าใครจะพูดจากะเราด้วยถ้อยคำเพ้อเจ้อ ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบแก่เรา, ถ้าเราจะพูดจากะคนอื่นด้วยถ้อยคำเพ้อเจ้อ ก็จะไม่เป็นที่ชื่นชอบที่พอใจแก่คนอื่น เหมือนกัน,

สิ่งใด ตัวเราเองไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจ ถึงคนอื่นเขาก็ไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจ เหมือนกัน, สิ่งใดตัวเราเองก็ไม่ชื่นชอบ ไม่พอใจ โฉนจะพึงเอาไปผูกใส่ให้คนอื่นเล่า,

อริยสาวกนั้น พิจารณาเห็นดั่งนี้แล้ว ย่อมงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อด้วยตนเองด้วย ย่อมชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อด้วย ย่อมกล่าวสรรเสริญคุณแห่งการงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อด้วย, วจีสมาจารของอริยสาวกนั้น ย่อมบริสุทธิ์ทั้งสามด้านอย่างนี้”^{๑๓}

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร เธอทั้งหลายเคยได้เห็น หรือได้ยินบ้างไหม ว่าบุรุษนี้ละปาณาติบาต เป็นผู้งดเว้นจากปาณาติบาตแล้ว พระราชาทั้งหลายจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะการงดเว้นจากปาณาติบาตเป็นเหตุ ? อย่างนี้ เธอทั้งหลายเคยเห็น หรือเคยได้ยินบ้างไหม?

“ไม่เคยเลยพระเจ้าข้า”

ถูกแล้ว ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน...มีแต่เราจะประกาศการกระทำชั่วว่า คนผู้นี้ฆ่าหญิงหรือชายตาย พระราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะปาณาติบาตเป็นเหตุ, อย่างนี้เธอทั้งหลายเคยเห็น หรือเคยได้ยินบ้างไหม?

“เคยเห็น เคยได้ยิน และจักได้ยินต่อไปด้วย พระเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเข้าใจว่าอย่างไร เธอทั้งหลายเคยได้เห็น หรือได้ยินบ้างไหม ว่า (บุรุษนี้ละอทินนาทาน เป็นผู้งดเว้นจากอทินนาทานแล้ว...จากกาเมสุมิฉฉาจารแล้ว...จากมุสาวาทแล้ว...จากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐฐานแล้ว) พระราชาทั้งหลายจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะการงดเว้นจากอทินนาทาน...จากกาเมสุมิฉฉาจาร...จากมุสาวาท...จากสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐฐานเป็นเหตุ”?

“ไม่เคยเลย พระเจ้าข้า”

^{๑๓} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๔๕๘ - ๑๔๖๕/๔๔๒ - ๔๔๖.

“ถูกแล้วภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยิน..., มีแต่เขาจะประกาศการกระทำชั่วว่า คนผู้นี้ลักทรัพย์เขามาจากบ้านหรือจากป่า... คนผู้นี้ประพฤติดะเมิดในสตรีหรือในบุตรของผู้อื่น... คนผู้นี้ทำลายประโยชน์ชาวบ้าน หรือลูกชาวบ้าน ด้วยการกล่าวเท็จ... คนผู้นี้ร่ำสุราเมรัยฯ แล้วฆ่าหญิงหรือชายตาย... คนผู้นี้ร่ำสุราเมรัยฯ แล้วลักทรัพย์เขามาจากบ้านหรือจากป่า... คนผู้นี้ร่ำสุราเมรัยฯ แล้วประพฤติดะเมิดในสตรีหรือบุตรของผู้อื่น... คนผู้นี้ร่ำสุราเมรัยฯ แล้วทำลายประโยชน์ของชาวบ้านหรือลูกชาวบ้านด้วยการกล่าวเท็จ พระราชาทั้งหลายจึงจับเขามาประหาร จองจำ เนรเทศ หรือกระทำการตามปัจจัย เพราะอทินนาทาน..กาเมสุมิฉาจาร...มุสาวาท...สุราเมรัยฯ เป็นเหตุ, อย่างนี้เธอทั้งหลายเคยเห็น หรือเคยได้ยินบ้างไหม?”

“เคยเห็น เคยได้ยิน และจักได้ยินต่อไปด้วย พระเจ้าข้า”^{๑๔}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า ศีล เป็นความประพฤติดีทางกายและวาจา , การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย , ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม , การรักษาปกติตามระเบียบวินัย , ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ , ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น , ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ ; มักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่าย ศีล ๕ สำหรับทุกคน คือ ๑. เว้นจากการทำลายชีวิต ๒. เว้นจากถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ๓. เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม ๔. เว้นจากพูดเท็จ ๕. เว้นจากของเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท^{๑๕}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวว่า ศีล ๕ แปลว่า สิกขาบท ที่ผู้ประพฤติปฏิบัติ ศึกษา และงดเว้น องค์แห่งศีลแต่ละข้อนั้น จัดเป็นสิกขาบท ๕ ประการ รวมเรียกว่า เบญจศีล ซึ่งแปลมาจาก คำว่า “ปัญจ สीलานิ” ในคัมภีร์พระไตรปิฎกส่วนมากเรียกว่า สิกขาบท ๕ คือ องค์แห่งศีลอย่างหนึ่งๆ ซึ่งเป็นข้อห้ามเพื่อการฝึกตนและฝึกฝนอบรมของพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ สำหรับการจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์สิ่งดีงามแก่ชีวิต สังคม การดำเนินชีวิตให้อยู่ได้ ศีล ๕ จึงเป็นพื้นฐานของศีลทั้งปวง มี ๕ สิกขาบท ประกอบด้วย

(๑) ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์

(๒) ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการลักทรัพย์

(๓) ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๓ กาเมสุมิฉาจारा เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดิฉิน

กาม

(๔) ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการกล่าวเท็จ

(๕) ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๕ สุราเมรัยมัชฌมาทักฎฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่ม

น้ำเมา

ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี

ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการทำสัตว์มีชีวิตให้ตกลง เว้นจากฆ่าสัตว์ทุกชนิด คำว่าสัตว์ในที่นี้หมายถึงมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉานที่มีชีวิตอยู่ แม้ที่สุดซึ่งยังอยู่ในครรภ์ทุกประเภท ไม่มีกำหนดสิกขาบทนี้บัญญัติขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อไม่ให้มนุษย์เบียดเบียนกัน และไม่

^{๑๔} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๘/๒๓๒.

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๙๒.

เบียดเบียนสัตว์อื่นอีกด้วย พึงหวังจะให้ปลูกเมตตาจิตในสัตว์ทุกจำพวก การตั้งใจที่จะไม่ทำร้ายต่อผู้อื่นเป็นประจำ เมื่อปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องย่อมเกิดเป็นปกติความคิดที่จะฆ่าหรือทำร้ายกันก็ย่อมไม่เกิดขึ้น เป็นการอบรมให้เกิดเมตตาจิตคิดสงสารเห็นใจในสัตว์อื่นๆ มนุษย์ผู้มีความปรารถนาดีต่อกันเสมอ โดยตระหนักถึงความสำคัญของทุกชีวิตที่อยู่ร่วมกันในโลก ทุกชีวิต ย่อมต้องการความสุขด้วยกัน ไม่มุ่งทำร้ายกัน ชีวิตร่างกายทุกชีวิตก็ย่อมดำเนินไปข้างหน้าอย่างปกติ สันติสุขก็เกิดขึ้นในสังคม ตรงกันข้ามหากคนส่วนใหญ่ขาดศีลข้อนี้ ย่อมอยู่กันอย่างหวาดระแวงหาความสุขไม่ได้ ดังนั้นศีล ๕ ดังกล่าวมานี้ จึงเป็นหลักสำหรับการควบคุมพฤติกรรมทางกายไม่ให้กระทำความชั่วร้ายกายและชีวิต ให้เกิดเมตตาจิตคิดช่วยเหลือกันเกิดขึ้น ในทางด้านจิตใจ

เมื่อเพ่งถึงความเมตตาจิตเป็นใหญ่ ปาณาติปาตาเวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ มีขอบเขตของสิกขาบททั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผู้รักษาดองเว้นเพื่อให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ การฆ่า การทำให้ตายด้วยตนเอง การทำให้บาดเจ็บสาหัส เช่น ตาบอด แขนหัก การทรมานด้วยการใช้แรงงานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปด้วยวิธีทรมาน การผลาญสัตว์ เช่น ยุยงให้สู้กันเพื่อความสนุกสนาน ส่วนโทษหนักเบาขึ้นอยู่กับสัตว์ที่ถูกฆ่า และความพยายามของผู้ฆ่า เรียกว่า ประโยค คือ ความเพียรพยายามในการทำปาณาติบาต ซึ่งเป็นองค์แห่งการตัดสินว่ามีโทษน้อยหรือมาก การฆ่านั้นไม่ว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ถือว่าเป็นบาปเหมือนกัน ซึ่งกำหนดได้จากหลัก ๓ ประการ คือ

๑. กำหนดโดยวัตถุมี ๓ อย่าง คือ

๑.๑. ฆ่ามนุษย์ หรือสัตว์ที่ไม่มีความผิด ไม่ได้ประทุษร้ายตนและผู้อื่น มีโทษมาก

๑.๒ ฆ่ามนุษย์ หรือสัตว์ที่มีอุปการคุณแก่ตน เช่น มารดา - บิดา วัว กระบือที่ช่วยทำไร่ ไถนา มีโทษมาก

๑.๓ ฆ่ามนุษย์ หรือสัตว์ที่มีคุณงามความดี เช่น ผู้ถือศีล ผู้มีคุณต่อสังคม ยิ่งมีคุณมากมีความดีมาก ยิ่งมีโทษมาก

๒. กำหนดโดยเจตนามี ๓ อย่าง คือ

๒.๑ ตั้งใจฆ่าโดยหาเหตุผลไม่ได้ เช่น เขาไม่มีโทษถึงตาย ไม่ได้เตรียมจะทำร้ายตนถือว่ามีโทษมาก

๒.๒ ฆ่าโดยกิเลสมีกำลังกล้า เช่น ด้วยความโลภจึงรับจ้างฆ่าเขา มีความโลภมากยิ่งมีโทษมาก

๒.๓ ฆ่าด้วยความพยายามอันร้ายกาจ ผลาญให้เขาพินาศ พยายามมาก มีโทษมาก

๒.๔ กำหนดโดยประโยค หมายถึง ความพยายาม หาวิธีการฆ่า ถ้าใช้ความพยายามมาก มีโทษมาก กล่าวคือ ยิ่งทรมานมากมีโทษบาปมาก เช่น การทุบตีให้บอบช้ำต้องทนทุกข์ทรมานจนตาย มีโทษมาก เพราะผู้ถูกฆ่าได้เสวยทุกข์เวทนามาก^{๑๖}

^{๑๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลเบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี), หน้า ๕ - ๗.

ปิ่น มุกกันต์ กล่าวว่า ผู้รักษาศิลขื่อนั้นนอกจากจะวังไม่ให้ศีลขาด เพราะปาณาติบาตแล้ว วัตจากการกระทำที่เป็นฉาษาของปาณาติบาตได้ ก็ทำให้ศีลของตนบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น ถ้าเว้นไม่ได้ศีลของเขาก็ต่างพร้อย เหมือนผ้าที่ไม่ขาดแต่สกปรก เรียกว่า ฉาษาปาณาติบาต คือ

๑. การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้ร่างกายของเขาเจ็บปวดพิกลพิการ

๒. การทรกรรม คือ การทำความลำบากแก่สัตว์เกินเหตุ เช่น การใช้งานหนักเกินกำลัง

๓. กักขังในที่แคบ ไม่สามารถเปลี่ยนอิริยาบถได้

๔. นำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาณ เช่น ลากไป

๕. ผจญสัตว์ เช่น เล่นชนไก่ กัดปลา

“การงดเว้นจากการกระทำสิ่งเหล่านี้เป็นบริวารของการรักษาศิลข้อที่ ๑”^{๑๗}

แก้ว ขิตตะขบ กล่าวถึง หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย บุคคลผู้ที่จะล่วงละเมิดผิดศีลข้อที่ ๑ หรือเรียกว่าศีลขาดนั้นประกอบไปด้วยองค์ ๕ ประการ คือ

๑. ปาณ สัตว์มีชีวิต

๒. ปาณสณญิตา รู้ว่าสัตว์มีชีวิต

๓. วรจิตตัม มีจิตคิดจะฆ่า

๔. อุปกุกโม ทำความพยายามฆ่า

๕. เตน มรณ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

เมื่อบุคคลมีความพยายามในการฆ่าสัตว์มีชีวิตที่พร้อมด้วยองค์ประกอบทั้ง ๕ ดังกล่าว ศีลจึงขาด ถ้าไม่ครบองค์ประกอบทั้ง ๕ นี้ แม้องค์ใดองค์หนึ่ง เช่น ไม่มีจิตคิดจะฆ่าเช่นนี้ ศีลไม่ขาด แต่เป็นเพียงต่างพร้อยเท่านั้น^{๑๘}

ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี

พระมหาธเนศ งามานูร ได้กล่าวถึง อทินนาทานา เวรมณี แปลว่าเจตนางดเว้นจากการถือสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติดังกล่าว ในการดำเนินชีวิตของคน โดยไม่ไปเบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการลักขโมย เป็นต้น ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันความประพฤติ หรือพฤติกรรมดังกล่าว มีเจตนาที่ให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบที่เรียกว่า มีสัมมาอาชีวะ เว้นการเบียดเบียนกันและกัน ผู้รักษาศีลจะต้องเว้น ไม่กระทำ เพื่อรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ได้ชื่อว่าประพฤติเป็นธรรม ไม่เป็นบาป ข้อนี้หมายถึง การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้ คือ ถือเอาด้วยอาการเป็นโจร สิ่งที่ไม่ให้กำหนดไว้ดังนี้

๑. สิ่งของที่มีเจ้าของทั้งที่เป็น วิญญานกทรัพย์ และอวิญญานทรัพย์ อันเจ้าของไม่ได้ให้เป็นสิทธิ์ขาด

๒. สิ่งของที่ไม่ใช่ของใคร แต่สิ่งของมีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่ สิ่งของที่เขาอุทิศบูชา บูชนียวัตถุ ในศาสนานั้นๆ

^{๑๗} ปิ่น มุกกันต์, พุทธวิธีครองใจคน ฉบับสมบูรณ์ , (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔), หน้า ๔๒๑ - ๔๒๒.

^{๑๘} แก้ว ขิตตะขบ, พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ, หน้า ๒๐๘.

๓. สิ่งของที่เป็นของในหม้ออันไม่พึงแบ่งกันได้ ได้แก่ ของสงฆ์ และของมหาชนใน
สโมสรรสถานนั้นๆ

เมื่อแบ่งถึงความประพฤติชอบธรรมในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นเป็นสำคัญ ก็พึงทราบใน
สิกขาบทนี้มีข้อห้าม ๓ ประการ คือ โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร การเลี้ยงชีพ อนุโลมโจรกรรมกิริยา
เป็นฉายาโจรกรรม การกระทำในข้อที่ ๑ ศีลขาด ส่วนในข้อที่ ๒ และข้อที่ ๓ พึงพิจารณาได้โดย
เจตนา ถ้ามุ่งทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของคนอื่น ศีลย่อมขาด ถ้าไม่เจตนา ศีลต่างพร้อย
โจรกรรม หมายถึง การถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ ด้วยการกระทำการอย่างโจรทุกอย่างจัดเป็นโจรกรรม
ในทางพระพุทธศาสนาได้รวบรวมไว้ดังนี้

๑. ลัก ได้แก่ กิริยาการขโมยของคนอื่นที่เจ้าของไม่เห็น มีชื่อเรียกต่างกัน
๒. ขโมย ในเวลาที่เจ้าของทรัพย์สินวางทรัพย์สินไว้ หยิบทรัพย์สินไปไม่ให้เขารู้
๓. ย่องเบา เวลาส่งคนแอบเข้าไปในบ้าน แล้วหยิบฉวยเอาสิ่งของของเขา
๔. ตัดช่วง จัด หรือเจาะประตูหน้าต่างที่ปิดอยู่ แล้วเข้าไปหยิบเอาของเขาไป
๕. ฉก ได้แก่ กิริยาแห่งการขโมยทรัพย์สินของคนอื่นที่เจ้าของไม่ให้ เขามองไม่เห็น

มีชื่อเรียกต่างกัน ดังนี้

- ๕.๑) วิ่งราว คนถือของมากำลังผลอ เข้าแย่งแล้ววิ่งหนีไป
- ๕.๒) ตีชิง ตีเจ้าของทรัพย์สินให้เจ็บตัวแล้วถือเอาของไป
- ๕.๓) กรรโชก กิริยาแห่งการแสดงอำนาจ หรือใช้อำนาจข่มขู่ เป็นต้น เรียกว่า

ขู่หรือจี้

- ๕.๔) ปล้น ได้แก่ รวมพวกกันหลายคน มีศาสตราวุธ เก็บเอาของผู้อื่นด้วยอำนาจ
- ๕.๕) ตู๋ ได้แก่ อ้างกรรมสิทธิ์ยืนยันเอาของคนอื่นมาเป็นของตน
- ๕.๖) ฉ้อ ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาทรัพย์สินของคนอื่น เช่น รับของแล้วโกงเอาเสียอ้างว่า

เป็นของตน

- ๕.๗) หลอก ได้แก่ กิริยาที่พูดปิดเพื่อถือเอาของผู้อื่น
- ๕.๘) ลวง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาของของผู้อื่นด้วยแสดงของอย่างใดอย่างหนึ่งให้

เข้าใจผิด เช่น ใช้เครื่องขัง เครื่องตวงโกง

- ๕.๙) ปลอม ได้แก่ กิริยาที่ทำของเทียมแบบให้คนอื่นเห็นว่าเป็นจริงแล้ว

เปลี่ยนไป

๕.๑๐) ตระบัด ได้แก่ กิริยาที่ยืมของคนอื่นไปใช้แล้วเอามาเป็นของตน เช่น
ยืมของแล้วไม่ส่งคืน กู้เงินแล้วเบี้ยว ไม่ส่งดอก ส่งต้นทุนเดิม

๕.๑๑) เปียดบัง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาเศษ เช่น ท่านใช้ให้ไปเก็บเงินค่าเช่าบ้าน
ได้มาแต่ให้เจ้าของน้อย

- ๕.๑๒) ลักลอบ ได้แก่ กิริยาที่ลักลอบเอาของที่ต้องห้ามหลบหนี

- ๕.๑๓) สับเปลี่ยน ได้แก่ กิริยาที่เอาสิ่งของของตนที่ไม่ดีเข้าไปแทน แล้วเอาของที่ดี

ดีของผู้อื่น

๕.๑๔) ยักยอก ได้แก่ กิริยา ที่ยักยอกทรัพย์สินสิ่งของของตนที่จะถูกยึดเอาไว้เสียที่
อื่นเพื่อหวังสิ่งของมาเป็นของตน

โจรกรรมมีลักษณะต่างประเภท ดังกล่าวมานี้ บุคคลทำเอง ให้อื่นทำ ไปร่วมกับเขา เหล่านี้ ชื่อว่าประพฤติดิโจรกรรมทั้งสิ้น แม้ทรัพย์จะเป็นของตนก็มีโอกาสเป็นโจรกรรมได้ เช่น ในข้อที่ ๒.๕.๑๑ เมื่อถึงเวลาเสียภาษีแต่กลับหลบเลี่ยง ไม่ไปเสียภาษีตามกำหนด ซึ่งทรัพย์ส่วนที่เสีย ภาษีไปนั้นได้มาโดยโจรกรรม เมื่อกล่าวโดยรวมจัดเป็นกรรม มีโทษหนักเป็นชั้นต่างกัน ๓ ชั้น ได้แก่ วัตถุ เจตนา ประโยค คือ

๑. โดยวัตถุ หมายถึง ถ้าของที่ทำการโจรกรรมนั้นมีค่ามาก สร้างความเสียหายให้แก่ เจ้าของทรัพย์มาก ก็มีโทษมาก

๒. โดยเจตนา หมายถึง ถ้าถือเอาโดยความโลภมีเจตนาถากก็มีโทษมาก

๓. โดยประโยค หมายถึง ถ้าถือเอาโดยการฆ่าทำร้ายเจ้าของทรัพย์ หรือทำ ประทุษร้ายเคหสถาน และพัสดุของเขาก็มีโทษมาก

ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ นอกจากจะระวังไม่ให้ศีลขาดเพราะทำโจรกรรมแล้ว ก็พึงงดเว้นจากการ ดำเนินชีวิต หรือการเลี้ยงชีพแบบอนุโลมโจรกรรมจะทำให้ศีลของตนได้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น เว้นไม่ได้ก็ทำให้ ศีลต่างพร้อย ดังนี้

การเลี้ยงชีพแบบอนุโลมโจรกรรม คือ การแสวงหาทรัพย์โดยทุจริต ในทางที่ไม่บริสุทธิ์ นับเข้าในอาการเป็นโจร จัดเป็น ๒ ลักษณะ คือ อนุโลมโจรกรรม และกิริยาเป็นฉวยโจรกรรม ดังนี้

อนุโลมโจรกรรม นับเข้าในอาการเป็นโจรมี ๓ ประเภท คือ

๑. สมโจร ได้แก่ การกระทำความผิดหนุ่่นการโจรกรรม เช่น การรับซื้อของโจร ข้อนี้ เป็นเหตุปัจจัยแห่งโจรกรรม

๒. ปอกลอก ได้แก่ การคบคนด้วยอาการไม่ซื่อสัตย์ หวังทรัพย์ของเขาฝ่ายเดียว เมื่อเขาล่มสลายแล้วไม่ช่วยเหลือแต่กลับทิ้ง ข้อนี้เป็นปัจจัยให้คนตกยาก

๓. รับสินบน ได้แก่ การถือเอาทรัพย์สินเงินทองที่เขาให้ เพื่อเอาไปช่วยทำธุระ ในทางที่ไม่ชอบธรรม เช่น ข้าราชการรับสินบนจากประชาชน ข้อนี้เป็นปัจจัยให้บุคคลประพฤติผิด ทางธรรม

กิริยาเป็นฉวยโจรกรรม นับเข้าในกิริยาเป็นโจรมี ๒ ประเภท คือ

๑. ผลาญ ได้แก่ กิริยาที่ทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินเงินทองของคนอื่น เช่น เผาบ้าน กีดกันก่อกวนโดยไม่ให้คนอื่นได้ทำงานเลี้ยงชีพ เป็นต้น

๒. หยิบฉวย ได้แก่ การถือเอาทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่นด้วยความมั่งง่าย หรือ ถือเอาโดยวิสาสะ เพราะการคุ้นเคย โดยไม่บอกเจ้าของ คิดเอาเองว่าเจ้าของไม่ทำอะไร

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยในความขาดแห่งศีลข้อที่ ๒ ประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ คือ

๑. ประปริกคหิต ของนั้นมีเจ้าของหวงแหน

๒. ประปริกคหิตสณญิตา รู้ว่ามีเจ้าของหวงแหน

๓. เถยยจิตต์ มีจิตคิดจะลัก

๔. อุปกุกโม พยายามเพื่อจะลักให้ได้

๕. เตน ทรัพย์ ได้ของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น^{๑๙}

ศีล ๕ ลีขาทที่ ๓ กาเมสุมิฉาจารย์ เวรมณี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายไว้ว่า ลีขาทที่ บัญญัติขึ้นด้วยหวังป้องกันการแตกร้างในหมู่มนุษย์ ทำให้เขาไว้วางใจกัน ชายกับหญิงแม้ไม่ได้เป็นญาติกัน ก็ยังมีความรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยอำนาจความปฏิพัทธ์ในทางกามเมื่อชายอื่นทำชู้ด้วยภรรยาของท่าน สามีกับภรรยาก็ย่อมจะแตกแยกกันเป็นธรรมดา สามียังจะผูกใจเจ็บกับชายชู้ เกิดเป็นศัตรูขึ้น ถ้าความซื่อตรงในข้อนี้ไม่พึงมีในหมู่มนุษย์ ที่สุดสามีกับภรรยาก็จะไม่กล้าไว้วางใจในกันและกัน^{๒๐}

พระมหาเถรศรี รามางกูร กล่าวว่า มิฉาจารย์ เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม ในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติกการดำเนินชีวิตของตนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง และไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในบุคคลผู้ที่เป็นที่รักของผู้อื่น รวมถึงไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้มีขอบเขตหรือข้อห้ามของลีขาทที่ ทั้งหญิงชายย่อมประพฤติดีกในกามด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ในอรรถกถา “อภฺรฐสาลินี” ได้แบ่งประเภทของชาย และหญิง ดังนี้

๑. หญิงต้องห้ามสำหรับชายมี ๓ จำพวก คือ หญิงมีสามีโดยที่สุด แม้แต่ภรรยาเข้าชู้คืนก็ถือว่ามิใช่เจ้าของ หญิงมีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดามารดาหรือญาติเป็นต้นรักษา หญิงที่จารีตห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย ทวด ลูก หลาน เหลน ภิกษุณี ฯลฯ “หญิงทั้ง ๓ ประเภทนี้ เมื่อชายประพฤติล่วงเกิน จะโดยเขายินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตามศีลย่อมขาด”

๒. ชายต้องห้ามสำหรับหญิงมี ๒ จำพวก คือ ชายอื่นทุกคนนอกจากสามีของตน สำหรับหญิงที่มีสามี ชายที่จารีตห้าม เช่น ภิกษุ สามเณรและนักบวชต่างศาสนา สำหรับหญิงทุกประเภท “ชาย ๒ ประเภทนี้เป็นวัตถุแห่งกาเมสุมิฉาจารย์ของหญิง คือผิดศีล เว้นไว้แต่ถูกข่มขืนไม่เต็มใจ ส่วนการเคล้าคลึงหรือพุดเกี้ยว แม้ศีลไม่ขาด ย่อมทำให้ศีลต่างพร้อยได้”

หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย ศีลข้อนี้จะขาดได้ต้องประกอบด้วยองค์ คือ กาเมสุมิฉาจารย์ มีองค์ ๔ คือ

- ๑) อคมนียวตถุ หญิง (ชาย) ต้องห้าม
- ๒) ตสมี เสวนจิตต จิตคิดจะเสพ
- ๓) เสวนปโปโค ประกอบการเสพ
- ๔) มคเคน มคคปฏิบัติ มรรคจรดกัน^{๒๑}

^{๑๙} พระมหาเถรศรี รามางกูร, “การประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”, ภาคนิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗).

^{๒๐} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลเบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี), หน้า ๒๕.

^{๒๑} พระมหาเถรศรี รามางกูร, “การประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”, ภาคนิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม).

ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี

ปิ่น มุทุกันต์ กล่าวว่า เพื่อสะดวกในการปฏิบัติ สามารถจำแนกภิกขุที่เป็นมุสาวาทไว้ ๗ วิธี ดังต่อไปนี้

๑. ปด คือ โกหกซัดๆ เช่น ไม่รู้ว่ารู้ ไม่เห็นว่าเห็น
๒. ทนสาบาน คือ แสดงตัวผินความจริง เช่น ทำผิดหลายคนแต่ผู้ทำผิดไม่ชอบรับผิด
๓. ทำเล่ห์กระเท่ห์ คือ โกหกด้วยการสร้างทำกิริยาอาการให้คนอื่นตีความผิดไปเอง เช่น ทำที่เป็นคนพิการให้ไม่ต้องถูกเกณฑ์ทหาร
๔. มารยา คือ แสดงท่วงทีลวงคนอื่นให้เข้าใจผิด เช่น เจ็บน้อยแต่ครวญครางมาก
๕. ทำเลส คือ แสดงนัยให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น พุดเล่นสำนวนวกไปวนมา
๖. เสริมความ คือ เรื่องมีมูลน้อยแต่พุดให้เห็นเป็นมาก
๗. อำความ คือ เรื่องมากแต่พุดให้เห็นเป็นน้อย ปิดความบกพร่องของตน

นอกจากดเว้นจากมุสาวาท ๗ อย่างนั้นแล้ว ผู้รักษาศีลข้อนี้ควรเว้นจากการแสดงอันมีลักษณะประหนึ่งมุสาวาท ซึ่งเรียกว่า ฉายามุสาวาท ซึ่งจะทำให้ศีลของตนมัวหมอง คือ อนุโลมมุสา ได้แก่ การที่อาจทำให้ผู้ฟังหรือเห็นเข้าใจผิดจากความจริง เช่น การคุยโวโอ้อวดเกินควร ปฏิสสวะ ได้แก่ การรับคำคนอื่นแล้วภายหลังไม่ทำ และไม่ยกยอคำให้เป็นกิจจะลักษณะ แม้จะมีเหตุจำเป็นก็ไม่พ้นทำให้ เป็นคนโกหกเขา มีการแสดงออกบางอย่างที่ไม่เป็นความจริง แต่ไม่ผิดศีลเพราะผู้แสดงออกไม่มีเจตนากล่าวเท็จ คือ

๑. ยถาสัญญา พุดไปตามที่ตนจำได้อย่างนั้น เข้าใจอย่างนั้น
๒. โวหาร พุดไปตามแบบฟอร์มของการพุดในสังคม เช่น ลงท้ายจดหมายว่า “ขอแสดงความนับถืออย่างสูง” ทั้งๆ ที่ตนมิได้นับถือเขาเลย
๓. นิยาย เล่านิทานซึ่งผูกขึ้นเพื่อฟังกันเพลินๆ
๔. พลั้ง พุดพลั้งไป^{๒๒}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายไว้ว่าสิกขาบทข้อนี้ ทรงบัญญัติขึ้นด้วยหวังห้ามความตดประโยชน์ทางวาจา คนทั้งหมดย่อมชอบนับถือความจริงกันทุกคน ได้ถามข้อความอะไรกับใคร ฟังใครบอกเล่าอะไรก็เพื่อต้องการความจริงจะให้ใครเชื่อถือยาคำของตนก็ต้องอ้างความจริง ขึ้นตั้งปฎิญา เมื่อความประสงค์ของตนเป็นเช่นนี้ ผู้ใดผินความรู้สึกของตนพุดมุสาแก่คนอื่น ข้อนี้เป็นการตดประโยชน์ ท่านจัดว่าเป็นบาป^{๒๓}

พระมหาธเนศร์ รามางกูร กล่าวว่า หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย ศีลข้อนี้จะขาดได้ต้องประกอบด้วยองค์ คือ มุสาวาท มีองค์ ๔ คือ

๑. อตถุ วตถุ เรื่องไม่จริง
๒. วิสวาทนจิตต จิตคิดจะพุดให้ผิด
๓. ตชโซ วายาโม พยายามพุดออกไป
๔. ประสสทตถวิธานิ คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น

^{๒๒} ปิ่น มุทุกันต์, พุทธวิธีครองใจคน ฉบับสมบูรณ์, หน้า ๔๒๕ - ๔๒๖.

^{๒๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลเบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี), หน้า ๓๐.

“เมื่อการพูดหรือการทำเท็จครบองค์ ๔ นี้ ศิลปินจะขาด”^{๒๔}

ศีล ๕ ลีลาปฏิบัติ ๕ สุราเมรัยมีชบมาทัญฐานา เวมณิ

พระมหาธเนศ งามานูร กล่าวว่า ในทางปฏิบัติ หมายถึง ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม สูบ ฆัด สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือ ยาเสพติดทุกประเภทอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท ความพลาดพลั้ง มัวเมาเสียสติสัมปชัญญะทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวังตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้น ทั้งสามารถควบคุมใจคุมอารมณ์ให้เป็นทาสของสิ่งเหล่านั้นด้วย มีข้อห้าม หรือขอบเขต ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงคือน้ำเมา ได้แก่ สุรา น้ำเมาที่กลั่นที่เรียกกันว่า เหล้า เมารี่ น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่ ฯลฯ โดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา ไอระเหย เป็นต้น อันห้ามไว้ในศีลข้อนี้ กิริยาที่ไม่เฉพาะการดื่มอย่างเดียว แต่หมายถึง การสูบและฉีดยาด้วย

หลักเกณฑ์การวินิจฉัย ศีลข้อนี้จะขาดได้ต้องประกอบด้วยองค์ คือ สุราเมรัยมีชบมาทัญฐานา มีองค์ ๔ คือ

๑. มหานิย น้ำเมา
๒. ปาตุกมมยตาจิตต จิตคิดจะดื่มน้ำเมา
๓. ตชโซ วายาโม พยายามดื่มน้ำเมา
๔. ปีตปุปเสวนํ น้ำเมานั้นล่องล่ำคองไป^{๒๕}

๒.๑.๕ วิธีปฏิบัติและรักษาศีล ๕

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวว่า การรักษาศีลปฏิบัติตามศีล ๕ หมายถึง การมีเจตนางดเว้นจากการทำชั่ว ๕ ประการ ศีลจะเกิดขึ้นก็เพราะมีวิริติ คือ เจตนาที่จะงดเว้นจากโทษนั้นๆ เวนั้นๆ มี ๓ ประการ คือ

๑. สมาทานวิริติ หมายความว่า ความละเว้นด้วยถือ คือ สมาทานหรือรับเอาด้วยตนเองก็ได้ ด้วยการรับจากผู้อื่นก็ได้ หมายความว่า ตั้งใจไว้ก่อนว่าจะรักษาศีลเมื่อไปประสบกับเหตุการณ์ที่จะทำให้ศีลขาดก็ไม่ทำ เพราะถือว่าสมาทานศีลไว้แล้วจะกลัวศีลขาด การกระทำเช่นนี้เรียกว่า “สมาทาน” ในปัจจุบันนี้มีการปฏิบัติกันมาก คือ สมาทานกับพระสงฆ์ หรือสมาทานเองก็ได้
๒. สัมปตตวิริติ หมายความว่า การงดเว้นจากวัตถุอันถึงเข้า ขณะประจวบเข้าในทันทีทันใดกับเหตุที่จะทำให้ศีลขาด คือ งดเว้นด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า หมายความว่า แต่เดิมไม่ได้รักษาศีลไม่ได้สมาทานศีล เมื่อประสบเหตุที่กำลังล่วงศีลนั้น ก็ตั้งใจงดเว้นในขณะนั้น เช่น เห็นทรัพย์ของผู้อื่นวางไว้ตนหยิบถือเอาไป แต่มาคิดว่าคนอย่างตนไม่เคยขโมยของๆ ใคร การตั้งใจงดเว้นเหตุการณ์ที่ประจวบเข้าเช่นนี้ เรียกว่า สัมปตตวิริติ

^{๒๔} พระมหาธเนศ งามานูร, “การประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต”, ภาคนิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาศักดิ์), หน้า ๔๓.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

๓. สมุจเฉทวิริติ หมายความว่า ละเว้นได้เด็ดขาด ได้แก่ การละเว้นของพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ท่านงดเว้นจากการประพฤติดีศีลห้าได้อย่างเด็ดขาด โดยไม่ต้องสมาทาน เพราะจิตของท่านเหล่านั้นเห็นโทษของการไม่มีศีลอย่างแท้จริง^{๒๖}

พระมหาสิทธิการ ได้กล่าวไว้ว่า ทุกศาสนามีข้อห้ามที่ไม่ควรปฏิบัติ และมีข้อควรปฏิบัติ หรือต้องปฏิบัติด้วยกันทั้งนั้น ข้อควรปฏิบัติเป็นฝ่ายของพระธรรมคำสอน ส่วนข้อเว้น ไม่ควรปฏิบัติ เป็นฝ่ายศีลหรือวินัย พร้อมข้อบัญญัติของศาสนานั้นๆ สำหรับศาสนาพุทธข้อที่ควรเว้นไม่ควรปฏิบัติ เรียกว่า ศีล อันเป็นข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ซึ่งศีลจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยการสมาทานการงดเว้น ที่เรียกว่า วิริติ ๓ ประการ คือ งดเว้นขณะประจวบพบเข้าในทันที เช่น เห็นสัตว์ที่พอจะทำร้ายได้ คิดจะทำร้ายแต่เว้นไม่ฆ่าไม่ทำร้าย เรียกว่า สัมปตตวิริติ การงดเว้นด้วยการสมาทาน หมายความว่า ตั้งใจไว้ก่อนว่าจะรักษาศีล เมื่อพบเหตุการณ์อันชวนให้ผิดศีลก็ไม่ทำผิดศีล เพราะว่าตนได้ปฏิญาณสมาทานศีลไว้เป็นต้นนี้เรียกว่า สมาทานวิริติ การงดเว้นโดยเด็ดขาด หมายถึง การงดเว้นของผู้ปฏิบัติสันนิทสน์ที่เรียกว่า พระอริยเจ้า ศีลห้าที่บุคคลจะล่วงได้ก็เพราะจิตมีกิเลสทำให้อยากกระทำผิด พระอริยเจ้าท่านละกิเลสได้ จึงหมดปัญหาที่จะผิดศีล เรียกว่า สมุจเฉทวิริติ ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติตามศีลห้าต้องมีวิริติข้องดเว้นนี้^{๒๗}

สรุป การรักษาศีลปฏิบัติตามศีล ๕ หมายถึง การมีเจตนางดเว้นจากการทำชั่ว ๕ ประการ ที่ควรเว้นไม่ควรปฏิบัติ เรียกว่า ศีล อันเป็นข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ศีลจะเกิดขึ้นก็เพราะมีวิริติ มี ๓ ประการ คือ (๑) สมาทานวิริติ หมายความว่า ความละเว้นด้วยถือ คือ สมาทานหรือรับเอาด้วยตนเองก็ได้ ด้วยการรับจากผู้อื่นก็ได้ (๒) สัมปตตวิริติ หมายความว่า การงดเว้นจากวัตถุอันถึงเข้า ขณะประจวบเข้าในทันทีทันใดกับเหตุที่จะทำให้เกิดศีลขาด (๓) สมุจเฉทวิริติ หมายความว่า ละเว้นได้เด็ดขาด ได้แก่ การละเว้นของพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป ศีล ๕ เป็นบทบัญญัติทางสังคมที่มนุษย์ทุกยุคสมัยได้วางไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับการปกครองหมู่คณะ เพื่อให้หมู่คณะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขไม่เบียดเบียนเอาเปรียบกัน โดยเรียกว่าเป็น “มนุษยธรรม” คือ ธรรม ที่เป็นเครื่องกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ธรรมสำหรับวัดความเป็นมนุษย์ของคน ทั้งนี้เพราะศีลแต่ละข้อที่ท่านวางไว้เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ “วิริติ” จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ว่ามีศีล ๕ ดังนี้

๒.๑.๖ อาณิสสของการรักษาศีล

สาลี รัทสูติ กล่าวว่า ศีลทุกระดับนับตั้งแต่ศีล ๕ จนถึงศีล ๒๒๗ ไต่ตั้งแต่จุลศีลไปจนถึงมหาศีล ถ้าหากผู้ใดสามารถรักษา คือ นำไปปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ถึงพร้อมด้วยศีลจนเป็นปกติศีล เป็นนิมิตพัฒนาถึงขั้นปาริสุทธิศีลเป็นศีลชั้นอธิศีล ศีลนั้นย่อมช่วยขัดเกลาบำรุงรักษาผู้รักษา คือ เรารักษาศีล ศีลย่อมรักษาเราไม่ให้ตกไปในที่ชั่วแน่นอน นอกจากนั้นยังมีผู้รู้ทั้งหลายท่านได้กล่าวถึงอาณิสสของการรักษาศีลไว้มากมาย หลายที่หลายแหล่งแต่ก็พอสรุปรวมได้ว่า

^{๒๖} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลเบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษาขั้นตรี), หน้า ๕๖.

^{๒๗} พระมหาสิทธิการ, หลักสูตรนักธรรมและธรรมศึกษาขั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๐.

๑. ศิลข้อ ๑ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้น ทำให้เป็นคนอายุยืน ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ เบียดเบียนไม่มีใครคิดปองร้าย มีแต่คนเมตตาปราณี คอยโอบเอื้อเอื้อใจ และได้รับการสงเคราะห์ อนุเคราะห์อยู่เสมอ ไม่มีศัตรูมาก

๒. ศิลข้อ ๒ จะเป็นคนรักษาศรัยสินได้ดี ไม่มีใครคิดลักขโมย ไม่มีใครเอารัดเอาเปรียบคอยโกงคอยกิน มีแต่คนคอยดูแล ให้ความช่วยเหลือ แม้ไม่อยู่ก็ยังคอยรักษาดูแลทรัพย์สินสมบัติ ให้ทรัพย์สินไม่เกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะเกิดภัยใดๆ ก็ไม่อาจมาทำลายให้สูญสิ้น เช่น วาตภัย อัคคีภัย โจรภัย ตลอดจน อุทกภัย ก็ไม่มี แม้จะเกิดก็ไม่เกิดเป็นเหตุให้แคล้วคลาดจนได้

๓. ศิลข้อ ๓ จะเป็นคนมีสุขภาพกาย สุขภาพใจดี ไม่พะวง ไม่กังวลกับลูกกับเมีย ลูกเมียไม่สร้างความลำบากใจ คนในครอบครัวมีความรักสามัคคีปรองดอง รักกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามิ / ภรรยาไม่นอกใจ ไม่มีใครมาทำให้กลัดกลุ้มเสียใจ คนที่อยู่ในความปกครองก็ว่านอนสอนง่าย มีภรรยาก็ไม่เป็นคนมักมากในกาม มีลูกก็เชื่อฟังอยู่ในโอวาท

๔. ศิลข้อ ๔ ทำให้เป็นคนพูดจาไพเราะมีวาทศิลป์ พูดแล้วมีอำนาจ พูดแล้วมีพลัง มีความหลังเหมือนมีมนต์ศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวาจา พูดกับใครแล้วมีเสน่ห์ในตัว มีเสียงดังเสียงดีก้องกังวาน สดใสพลังเสียงก้องดังไกลไม่แหบพร่า

๕. ศิลข้อ ๕ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาดีเลิศ มีความคิดความอ่านเหนือกว่าคนทุศีลทั่วไป ร่างกายสะอาดสดใส ผิวพรรณเปล่งปลั่งเนียนนวล ไม่เป็นคนคิดมาก ไม่คิดฟุ้งซ่าน ไม่เป็นโรคประสาท โรคบ้า ไม่เป็นคนจู้จี้ขี้บ่น มีสติสัมปชัญญะมั่นคง ไม่ขี้หลงขี้ลืม^{๒๘}

สรุป การรักษาศิล ๕ ให้ครบทุกข้อ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ถึงพร้อมด้วยศีลจนเป็นปกติ ศีล ย่อมทำให้ได้รับอานิสงส์จากการรักษาศิล ๕ ทำให้เป็นคนอายุยืน ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ไม่มีใครคิดปองร้าย เป็นคนรักษาศรัยสินได้ดี ไม่มีใครคิดลักขโมย ไม่มีใครเอารัดเอาเปรียบคอยโกงคอยกิน เป็นคนมีสุขภาพกาย สุขภาพใจดี ไม่พะวง ไม่กังวลกับลูกกับเมียลูกเมียไม่สร้างความลำบากใจ คนในครอบครัวมีความรักสามัคคีปรองดอง เป็นคนพูดจาไพเราะมีวาทศิลป์ พูดแล้วมีอำนาจ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาดีเลิศ มีความคิดความอ่านเหนือกว่าคนทุศีลทั่วไป

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการ

ดร. กิจจา บานชื่น และกณิกนันต์ บานชื่น ได้กล่าวถึงกระบวนการ PDCA ซึ่งประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

๑. P คือ การวางแผน (Plan) การทำงานต้องรู้ว่าจะให้ใครทำ (Who) ทำอะไร (What) ทำที่ไหน (Where) ทำเมื่อไร มีเวลาเท่าไร (When) ทำอย่างไร (How) ภายใต้งบประมาณเท่าไร (How much) ให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Purpose) งานทุกๆ งานต้องกำหนดเป้าหมาย (Purpose) ของแต่ละงานไว้ชัดเจน แล้วจึงทำการวางแผนงาน (Plan) และหากต้องการให้ทีมงานปรับตัวได้เร็ว หัวหน้าทีมจะต้องสอน (Coaching) วิธีคิดให้กับทีมงานด้วย ในขณะเดียวกันหัวหน้าทีมต้องปรับแผนงานเร็ว เพื่อที่จะได้นำพาทีมงานทำงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

^{๒๘} สาลี รักสุทธี, ศีลสุดยอดวินัยของศาสนาพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒๐ - ๑๒๑.

๒. D คือ ลงมือทำ (Do) ขั้นตอนนี้เป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างระมัดระวังในการนำทีม (Directing) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเรื่องวิธีการสื่อสาร (Communication) การจูงใจให้ทีมงานอยากทำงาน (Motivation) หัวหน้าทีมต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา (Consulting) ให้ทีมงาน รวมถึงต้องมีการจัดกำลังคน และจัดเตรียมทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน (Organizing) ให้ดีก่อนที่จะดำเนินการลงมือทำ (Do)

๓. C คือ การตรวจสอบงาน (Check) เป็นขั้นตอนการตรวจสอบงานที่ได้ทำ มีการนำข้อมูลที่ตรวจสอบไปใช้ควบคุมการทำงานของส่วนงานนั้นๆ หัวหน้าทีมงานจะต้องเป็นผู้รับรู้ผลของการตรวจสอบงาน (Check) ของส่วนงานในสังกัดทั้งหมด เพื่อจะได้ทำการเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) นำข้อมูลไปใช้ในการควบคุม (Control) ให้ผลงานเป็นตามแผน และหัวหน้างานยังจำเป็นต้องดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบงาน และควบคุมผลงาน อย่างต่อเนื่อง (Continue) สม่่าเสมอ

๔. A คือ การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) กรณีที่ทำงานไม่ได้เป้าหมายในขั้นตอนนี้หัวหน้าทีมงานจะต้องทำการปรับแผนงาน (Adjust Plan) โดยเน้นในประเด็นวิธีการ (How) ในกรณีที่ทำได้ตามแผนที่กำหนดไว้ หัวหน้างานจำเป็นที่จะต้องทำการสั่งการ (Command) ให้ทุกฝ่ายตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้น เพื่อที่องค์กรจะได้พัฒนาต่อไปไม่สิ้นสุด (Action to Improvement)^{๒๙}

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เป็นกระบวนการหนึ่งช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย ๗ ขั้นตอน

(๑) การบ่งชี้ความรู้หรือการค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ / พันธกิจ / เป้าหมายอะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยจำเป็นต้องรู้ว่า ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ที่ไหนหรือการทำแผนที่ความรู้ (Knowledge Mapping) เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กร แล้วจัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้องค์การวางขอบเขตของการจัดการความรู้และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) จากแผนที่ความรู้ องค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นที่ต้องการมีอยู่หรือไม่ ถ้ามีแล้วองค์กรก็จะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายมารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันอีกทั้งเทคโนโลยีก็มีส่วนให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากภายนอกได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(๓) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบในอนาคต โดยองค์การต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหาและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

^{๒๙} ดร.กิจจา บานชื่นและ กณิกนันต์ บานชื่น, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด มหาชน, ๒๕๕๙), หน้า ๓๖๖ – ๓๖๗.

(๔) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) องค์การต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจและใช้ได้ง่าย ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

(๕) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) องค์การต้องมีวิธีการจัดเก็บและกระจายความรู้เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ สามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เว็บบอร์ด (Web Board) หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

(๖) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธีการโดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว บุคลากรมาช่วยงาน เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีผสมผสานเพื่อให้บุคลากรได้เลือกใช้วิธีการตามความถนัดและความสะดวก

(๗) การเรียนรู้ (Learning) วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากรและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุง องค์การการเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ซึ่งจะไปเพิ่มพูนความรู้ขององค์การที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อยๆ ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของงาน^{๓๐}

รองศาสตราจารย์สมคิด บางโม การจัดการเป็นศิลปะในการใช้ทรัพยากรขององค์การให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ องค์การทุกแห่งที่ตั้งขึ้นมิได้เจริญหรือบรรลุเป้าหมายได้เอง จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี ผู้จัดการที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องการจัดการและมีศิลปะในการจัดการอีกด้วย ปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้การจัดการองค์การบรรลุเป้าหมายคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ความรู้ในด้านการจัดการ เครื่องจักร ตลาด วิธีการทำงาน และเวลา แนวความคิดในการจัดการแบ่งออกเป็น ๕ ระยะ

(๑) การจัดการในระยะเริ่มต้น มีสาระสำคัญในเรื่องการจัดระเบียบบริหารงานของรัฐ สนใจค้นคว้าและพัฒนาความรู้ทางการจัดการ โดยจุดสนใจของการพัฒนาอยู่ที่การบริหารกิจการของรัฐ

(๒) การจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ เน้นเรื่องหลักเกณฑ์ ระเบียบการทำงาน และการส่งการจากฝ่ายจัดการ ไม่คำนึงถึงจิตใจของคนงาน

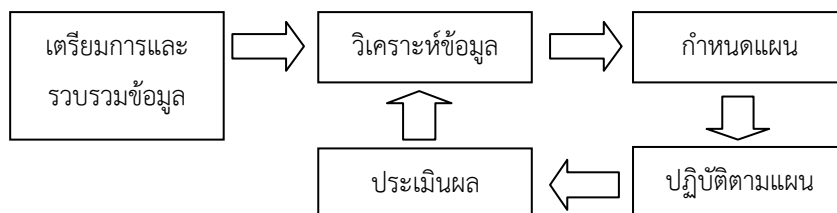
(๓) การจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์ ให้ความสำคัญต่อความรู้สึกนึกคิดของคนงาน เน้นเรื่องความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนงานกับผู้จัดการ

(๔) การจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ถือว่าการจัดการเป็นกิจกรรมของกลุ่มและการจัดการเป็นระบบ ต้องอาศัยความรู้ของศาสตร์สาขาต่างๆมาประยุกต์ในการจัดการ

^{๓๐} บุญดี บุญญากิจ อ่างใน ดร.กิจจา บานชื่น และกณิกนันต์ บานชื่น, **หลักการจัดการ**, หน้า ๓๘๖ – ๓๘๘.

(๕) การจัดการเชิงสถานการณ์ มีลักษณะยืดหยุ่นไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัว การจัดการขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง โดยผสมผสานแนวคิดของทฤษฎีการจัดการทั้ง ๔ แบบมาใช้ในการบริหารจัดการ^{๓๑}

กระบวนการวางแผน หมายถึง ขั้นตอนในการวางแผนตั้งแต่ต้นจนจบว่าจะต้องทำอะไรบ้างก่อนหลังอย่างไร โดยทั่วไปแล้วจะแบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กระบวนการวางแผน

ขั้นที่ ๑ การเตรียมการก่อนการวางแผน ได้แก่

- การจัดตั้งหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการวางแผน
- กำหนดวิธีการวางแผนว่ามีขั้นตอนอย่างไร จะต้องทำอะไรบ้าง
- การรวบรวมข้อมูลต่างๆ อันได้แก่ ทรัพยากรบริหาร สถิติต่างๆ และปัญหาต่างๆ

ขั้นที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา ศึกษางานที่ปฏิบัติมาแล้วว่ามีปัญหาอะไร ด้านใดที่จะต้องแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่พึงประสงค์ ต้องการให้เกิดสิ่งใหม่อะไรบ้าง และองค์การมีเป้าหมายอะไร

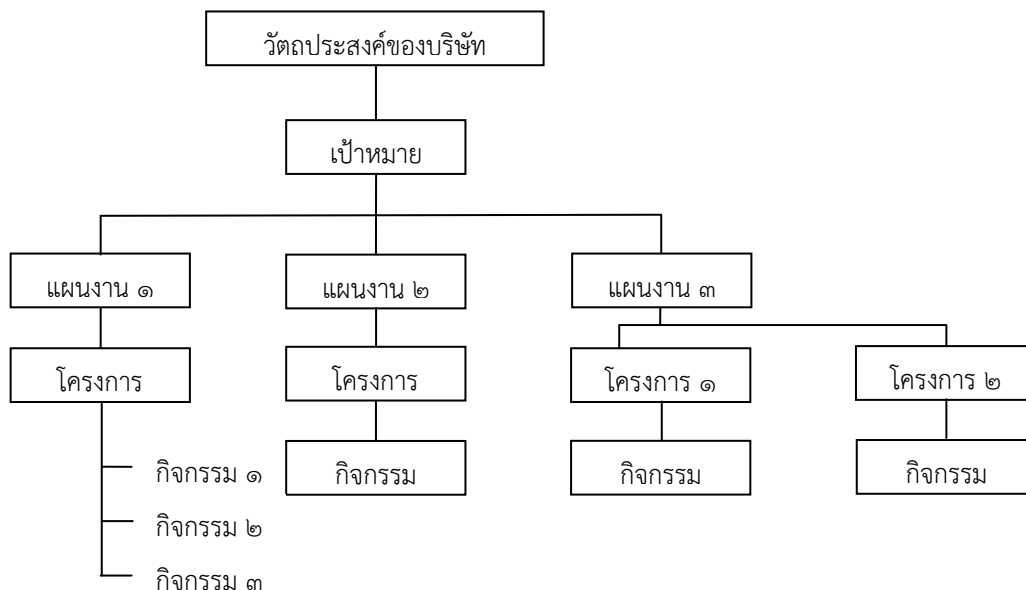
ขั้นที่ ๓ การกำหนดแผนงานและโครงการต่างๆ นั่นคือ การเขียนเป็นแผนซึ่งประกอบด้วย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม

แผนงาน (program) คือ แผนซึ่งกำหนดขึ้นโดยการจัดรวมงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือมีวัตถุประสงค์เหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน เป็นการแบ่งงานออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ เช่น แผนการผลิต แผนงานการตลาด เป็นต้น ในแผนงานหนึ่งอาจจะมีหลายโครงการหรือมีโครงการเดียว เช่น แผนงานการตลาด อาจจะมีโครงการวิจัยตลาด โครงการส่งเสริมการขาย โครงการเพิ่มยอดขาย เป็นต้น

โครงการ (project บางแห่งเรียกว่า project plan) คือ แผนซึ่งกำหนดไว้ในโครงการหนึ่งๆ จะระบุรายละเอียดของกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติว่ามีอะไรบ้าง ปฏิบัติอย่างไร เมื่อไร ใครรับผิดชอบ ใช้งบประมาณเท่าไร ตลอดจนวิธีประเมินผล

กิจกรรม (activity) ในแต่ละโครงการอาจจะมีกิจกรรมที่ต้องกระทำหนึ่งกิจกรรมหรือมากกว่าหนึ่งกิจกรรมก็ได้ กิจกรรมเป็นการกระทำใดๆ ก็ตามเพื่อให้เกิดผลที่ต้องการ

^{๓๑} สมคิด บางโม, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด, ๒๕๕๘),

แผนภาพที่ ๒.๒ ส่วนประกอบของแผน

การกำหนดแผนงานและโครงการต่างๆ จะต้องกำหนดสิ่งต่อไปนี้ด้วย

(๑) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การกำหนดเป้าหมายของแผนงานต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ และการกำหนดเป้าหมายของโครงการต้องสัมพันธ์กับแผนงานด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ดีให้มีผลอย่างจริงจัง ในทางปฏิบัติควรกำหนดไว้ในเชิงปริมาณ เพราะการกำหนดไว้ในเชิงคุณภาพนั้นยากที่จะวัดได้

(๒) กำหนดวิธีดำเนินการหรือกิจกรรม เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติว่าจะทำอย่างไรบ้างตามลำดับ กำหนดตัวบุคคลผู้รับผิดชอบ กำหนดเวลาในการปฏิบัติ และวิธีประเมินผล

(๓) กำหนดค่าใช้จ่าย จะต้องใช้งบประมาณสำหรับดำเนินการเท่าใด ต้องคำนวณให้ละเอียดทุกแห่งทุกมุม และต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง

ขั้นที่ ๔ การปฏิบัติตามแผน คือ การนำแผนออกปฏิบัติ ซึ่งต้องใช้กระบวนการบริหารต่างๆ ได้แก่ การจัดระบบงาน การจัดวางตัวบุคคล การอำนวยความสะดวก การตรวจนิเทศ การควบคุมงานเป็นต้น หลักทั่วไปในการนำแผนออกปฏิบัติมีดังนี้

(๑) หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติต้องศึกษาแผนให้เข้าใจเสียก่อน เช่น เข้าใจจุดประสงค์เสียก่อน เช่น เข้าใจจุดประสงค์ต้องรู้ว่าทำอะไร เมื่อไร มีใครร่วมงาน มีงบประมาณมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

(๒) หัวหน้างานต้องแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจน

(๓) ชี้แจงการปฏิบัติงานตามแผนให้ทราบโดยละเอียด เพื่อพร้อมจะปฏิบัติงานได้

(๔) จะต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้งานสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป

(๕) จัดให้มีการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน

(๖) จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ขั้นที่ ๕ การประเมินผล เมื่อได้ดำเนินการตามแผนไประยะหนึ่งควรมีการตรวจสอบ ประเมินผลงาน การประเมินผลที่นิยมทำกันคือ ประเมินในระยะครึ่งเวลาของแผนและในเวลาสิ้นสุดของแผน เพื่อให้รู้จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อบกพร่อง อุปสรรคต่างๆ จะได้แก้ไขปรับปรุงแผนให้ดีขึ้น หลักการทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลมีดังนี้

- (๑) ศึกษาจุดประสงค์หรือเป้าหมายของแผนให้เข้าใจ
- (๒) เลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมมาใช้ เช่นการสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้สถิติ เป็นต้น

- (๓) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามแผน
- (๔) เปรียบเทียบผลที่ได้กับจุดประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้
- (๕) รายงานการประเมินผลต่อผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้อง^{๓๒}

สรุป กระบวนการจัดการ ประกอบด้วย (P) การวางแผน (D) การลงมือทำ (C) การตรวจสอบงาน และ (A) การปรับปรุงแก้ไข (PDCA) เป็นกระบวนการจัดการที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ด้วยการวางแผนการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิต การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และการแก้ไขปัญหาชีวิตที่ถูกรื้อ การแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้เหมาะสม ตรงกับความต้องการ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) โดยรัฐบาลได้มีมติกำหนดโครงการปรัณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปรช.) พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อเร่งรัดพัฒนาคุณภาพของประชาชนในชาติให้บรรลุถึงขั้นของความจำเป็นขั้นพื้นฐานเรียกว่า จปฐ.๘ ได้แก่ อาหารดี (๔ เครื่องข้าวดี) ที่อยู่อาศัย (๔ เครื่องข้าวดี) ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว (๖ เครื่องข้าวดี) ครอบครัวปลอดภัย (๒ เครื่องข้าวดี) ได้ผลผลิตดี (๕ เครื่องข้าวดี) ไม่มีลูกมาก (๑ เครื่องข้าวดี) ยอยกร่วมพัฒนา (๗ เครื่องข้าวดี) และพาสุคุณธรรม (๓ เครื่องข้าวดี) หลังจากการดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้วรัฐบาลจึงได้บรรจุ ปรช. ลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) และนำเข้าสู่วาระปกติของคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กทช.) ต่อไป^{๓๓}

จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) ได้มีการปรับปรุงจัดหมวดหมู่องค์ประกอบ และตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของคนไทยให้เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ซึ่งมี ๙ หมวด ๓๗ ตัวชี้วัด ได้แก่ อาหารดี (๕ ตัวชี้วัด) มีบ้านอาศัย (๕ ตัวชี้วัด) ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว (๑๒ ตัวชี้วัด) ครอบครัวปลอดภัย

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖-๘๘.

^{๓๓} ชมรมประชากรศึกษา โครงการประชากรศึกษา , แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรไทย , (ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๒๙), หน้า ๒๒.

(๒ ตัวชี้วัด) รายได้ดี (๑ ตัวชี้วัด) มีลูกไม่มาก (๒ ตัวชี้วัด) อยากร่วมพัฒนา (๓ ตัวชี้วัด) พาสู่คุณธรรม (๕ ตัวชี้วัด) และบำรุงสิ่งแวดล้อม (๒ ตัวชี้วัด)^{๓๔}

๒.๓.๑ ความหมายของคุณภาพชีวิต

ศิริ ฮามสุโพธิ์ คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียงไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน กล่าวคือ ทุกคนหรือทุกประเทศอาจกำหนดมาตรฐานต่างๆ กันไปตามความต้องการ และความต้องการคุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและกาลเทศะ คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สามารถดำรงชีวิตที่ขอบธรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมสังคม ตลอดจนแสดงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือ และทรัพยากรที่มีอยู่ คุณภาพชีวิตแบ่งเป็น ๓ ประการ คือ

(๑) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน

(๒) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใสไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครอบครัวและสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต

(๓) ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะ เป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข^{๓๕}

องค์การอนามัยโลก UNESCO ซึ่งได้ร่วมกันคิดร่วมกันทำจากประเทศต่างๆ ให้นิยามความหมายของคำว่าสุขภาพว่า

“Health is stage of complete physical, mental, social and spiritual well-being, not merely absence of diseases and infirmity”

การไม่มีโรคก็ไม่ได้หมายความว่าสุขภาพดี และแม้มีโรคสุขภาพก็ดีได้ เพราะสุขภาพหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางวิญญาณ หรือสุขภาวะที่สมบูรณ์เชื่อมโยงกัน^{๓๖}

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ ให้ความหมาย คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่ไม่เป็นภาระไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่ดีมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีความคิด และความสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และ

^{๓๔} คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนา อ่างใน ฤดี กรุดทอง, เอกสารประกอบการสอนวิชา **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ๒๕๔๐), หน้า ๓๘ - ๔๑.

^{๓๕} ศิริ ฮามสุโพธิ์, **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๕๖ - ๕๗.

^{๓๖} องค์การอนามัยโลก UNESCO อ่างใน ประเวศ วะสี, **สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

ค่านิยมของสังคม กับสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และปัญหาที่ซับซ้อน รวมทั้งสามารถดำเนินวิธีการที่ชอบธรรม เพื่อจะได้มาซึ่งในสิ่งที่ตนประสงค์ ภายใต้เครื่องมือ และทรัพยากรที่มีอยู่^{๓๗}

กาจพงษ์ ทองธวัช ให้ความหมายคุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียงที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว กล่าวคือ แต่ละคนหรือแต่ละประเทศ อาจจะกำหนดมาตรฐานต่างๆ กันไปตามความต้องการ และเกณฑ์ในด้านคุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา และสถานการณ์^{๓๘}

วันชัย ธนะวังน้อย และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต (quality of life) หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีในการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต เช่น อาหาร สุขภาพอนามัย รายได้ และการศึกษา เป็นต้น การที่บุคคลจะมีชีวิตที่ดีนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองทั้งร่างกาย และจิตใจ มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน^{๓๙}

ฤดี กรุดทอง ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง บุคคลที่มีความสุข ความพอใจจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่มีความจำเป็น และความต้องการของร่างกาย และจิตใจอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ภายใต้สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่สังคมยอมรับ หรือใน ความหมายที่สั้นที่สุด คือ การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี และมีสติปัญญาที่สมบูรณ์ โดยมีสิ่งที่ใช้ ชี้บอกถึงระดับคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

(๑) สิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัยสี่ สุขภาพอนามัย สิ่งอำนวยความสะดวก ภาวะแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะ ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การคมนาคมสะดวก โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพเท่าเทียมกัน ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

(๒) สิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพ ประโยชน์ การแสดงอารมณ์ที่เป็นผลจากความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชน ความรักในหมู่คณะ

(๓) สิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิตด้านความคิดจิตใจ เช่น ความมีระเบียบวินัย ค่านิยมทางวัฒนธรรม ความรู้ และสติปัญญา ความสามารถป้องกัน แก้ปัญหาในปัญหาระดับบุคคล ครอบครัว และชาติ การสร้างความสำเร็จ และการมีเป้าหมายชีวิต ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้ออารีต่อกัน ความกตัญญู การเสียสละ การจงรักภักดี ความศรัทธาในศาสนา และการละเว้นอบายมุข เป็นต้น^{๔๐}

^{๓๗} ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ อ้างถึงใน กาจพงษ์ ทองธวัช, “คุณภาพชีวิตของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม : ศึกษาในคมอุตสาหกรรมบางปู”, *ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔.

^{๓๘} กาจพงษ์ ทองธวัช อ้างถึงใน วินัย อ่ำดวง, “คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวชุมชนสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓.

^{๓๙} วันชัย ธนะวังน้อย และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ, “คุณภาพชีวิตของชาวชุมชนแออัดในเขตจังหวัดปทุมธานี”, *รายงานการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐.

^{๔๐} ฤดี กรุดทอง, *เอกสารประกอบการสอนวิชาประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*, หน้า ๒๕ – ๒๖.

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลก UNESCO ชี้ให้เห็นว่า เครื่องบ่งชี้ คุณภาพชีวิตของประชาชนประกอบไปด้วย อาหาร / โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา สภาวะแวดล้อม / ทรัพยากร รายได้ / การมีงานทำ ที่อยู่อาศัย / การตั้งถิ่นฐาน และค่านิยมศาสนา / จริยธรรม โดยแต่ละเรื่องจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงประชากร และผลกระทบที่มีต่อสุขภาพชีวิต ประชากรทั้งระดับจุลภาค และมหภาค^{๔๑}

สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ บุชยมาส สินธุประมา ได้อธิบายว่า เพื่อให้ชีวิตของผู้สูงอายุมีคุณภาพสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม และครอบครัวได้ ผู้สูงอายุจะต้องมีการเตรียมสถานการณ์ไว้เพื่อให้ตนเองมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

(๑) ด้านรายได้ จะต้องรู้จักเก็บออมตั้งแต่วัยหนุ่มสาวเพื่อไว้ในยามชรา และทำประกันสวัสดิการสังคมไว้ด้วย

(๒) ที่อยู่อาศัยต้องเป็นส่วนตัวสงบเงียบ บรรยากาศธรรมชาติ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น สะอาด ปลอดภัย ลูกหลานสามารถไปเยี่ยมเยียนดูแลได้สะดวก และสม่ำเสมอ

(๓) การเจ็บป่วย ต้องดูแลรักษาร่างกายอย่างสม่ำเสมอ พักผ่อนให้เพียงพอ ออกกำลังกายเป็นประจำตามสมควร และเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าปริมาณพอดี รวมทั้งควรรู้จักกับสถานพยาบาลต่างๆ ใ้ยามปกติ และยามฉุกเฉิน

(๔) การใช้เวลา ต้องเตรียมตัวเตรียมใจยอมรับสภาพการณ์ในชีวิต ควรจะหางานอดิเรกหรือกิจกรรมต่างๆ ทำเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การอ่านเขียนหนังสือ ทำบุญทำทาน ออกกำลังกาย การรดน้ำต้นไม้ และเก็บกวาดบ้าน เป็นต้น

(๕) การปรับตัว ต้องรู้จักตนเอง และเข้าใจเด็กวัยลูกหลาน เพื่อจะทำให้การอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ และลูกหลานเป็นไปอย่างปกติสุข

(๖) ด้านธรรมะ และสมาธิ ควรเตรียมตัวเตรียมใจที่จะยอมรับความเจริญ และความเสื่อมของสังขาร และสรรพสิ่งรอบตัว ฝึกจิตให้เข้มแข็งขึ้น ทำจิตให้ปล่อยวาง กล้าเผชิญต่อทุกสิ่งเพื่อนำมาซึ่งความสุขสงบแก่ตนเอง และครอบครัว^{๔๒}

ฤดี กรุดทอง ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่มีนักวิชาการด้านต่างๆ ได้อธิบายไว้ ดังต่อไปนี้

(๑) แนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ เชื่อว่า สภาวะการกินดีอยู่ดีโดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การพัฒนาทางเศรษฐกิจมีผลทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการเพิ่มสะสมทุน และพัฒนาแรงงานของมนุษย์นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต เมื่อมนุษย์มีทรัพย์สินเหลืออยู่มากหลังจากใช้จ่ายแล้ว จะมีเวลา และโอกาสที่จะหาความรื่นรมย์ให้แก่ชีวิต และมีทางเลือกต่างๆ ในวิถีชีวิตมากขึ้น (ชีวิตจะมีคุณภาพดีขึ้น) โดยตัวบ่งชี้ที่บอกถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจในทรรศนะนี้ ก็คือ รายได้ประชาชาติ แต่อย่างไรก็ตามการเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อบรรลุสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นได้รับการไม่เห็นด้วยอย่างมากในช่วงหลัง เพราะการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘.

^{๔๒} บุชยมาส สินธุประมา, **สังคมวิทยาความสูงอายุ**, (เชียงใหม่: สมพรการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๕๓๗ - ๕๓๘.

นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ที่มีใช้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจอีกมาก

(๒) แนวความคิดของนักสังคมวิทยา เห็นว่า ดัชนีทางด้านสังคมมีคุณค่าที่จะวัด และอธิบายระดับของคุณภาพชีวิตได้ ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้ ความยากจน อาชญากรรม ความปลอดภัย สถานที่อยู่อาศัย การจ้างงาน ผลผลิตภาพ สถานภาพของบุคคล ความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความผูกพันเป็นอันเดียวกันในสังคม และวงจรชีวิตในครอบครัว เป็นต้น แต่ก็มีผู้ค้านว่าบุคคลแต่ละกลุ่มต่างมีแบบแผนการดำเนินชีวิตแตกต่างกันไป ตัวแปรข้างต้นจะถูกโต้แย้งว่าไม่สามารถวัดระดับคุณภาพชีวิตได้ เช่น กลุ่ม ผู้สูงอายุ หนุ่มสาว และผู้มีวัฒนธรรมต่างกัน

(๓) แนวความคิดของนักสิ่งแวดล้อม เชื่อว่า คุณภาพชีวิตกับสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตจำเป็นต้องทำให้เกิดความสมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ ถ้าขาดความสมดุลคุณภาพชีวิตจะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังเช่น คิมเบล (T.L. Kimble) ชี้ว่า ดัชนีทางสิ่งแวดล้อม เช่น อาหาร น้ำ ดิน ป่า สัตว์ป่า แร่ธาตุ ที่ว่างเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต ส่วนลีปพนท์ เกตุทัต กล่าวว่า ชีวิตที่มีความสุขในทัศนะของปรัชญาฮินดู และพุทธศาสนา ก็คือ ชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นชีวิตที่ไม่ฝืนธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงธรรมชาติ ทางกายภาพ และธรรมชาติทางจิตใจ และสังคม (physical and social world)

(๔) แนวความคิดของนักจิตวิทยา อธิบายว่า คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจในการทำชีวิตให้สมบูรณ์นั้นมนุษย์ต้องมีการสนองความต้องการของตนเองให้มากขึ้นตามลำดับ เช่น มาสโลว์ (Maslow) ได้อธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการอยู่เสมอซึ่ง จำแนกออกได้เป็น ๕ ระดับ จากความต้องการขั้นต่ำสุดไปหาขั้นสูงสุด มนุษย์ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ผู้ที่สามารถสนองความต้องการของตนได้ในทุกระดับ

๔.๑) ความต้องการระดับที่ ๑ ความต้องการด้านสรีระร่างกาย (psychological needs) ได้แก่ ความหิวกระหาย การหายใจ การขับถ่าย และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

๔.๒) ความต้องการระดับที่ ๒ ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เช่น การแสวงหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงในการทำงาน ความมั่นคงทางจิตใจ เป็นต้น

๔.๓) ความต้องการระดับที่ ๓ ความต้องการความรัก / ความเป็นเจ้าของ (love & belonging needs) เป็นความต้องการด้านจิตใจ เช่น ต้องการให้เป็นที่ยรักของคนในบ้าน เป็นที่รักใคร่ แก่เพื่อนร่วมงาน และอยากมีบ้าน อยากมีทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น

๔.๔) ความต้องการระดับที่ ๔ ความต้องการให้ผู้อื่นชื่นชม (self-esteem needs) เป็นความต้องการระดับสูงของมนุษย์ โดยบุคคลนั้นจะพยายามทำในสิ่งต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น จนทำให้ผู้อื่นยอมรับนับถือ และตนเองรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จในงานหรือผลการกระทำของตน จึงเกิดความเชื่อมั่นภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าแห่งตนเอง คนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีส่วนใหญ่ มักได้รับการพัฒนาตนเองขึ้นมาจนถึงระดับนี้

๔.๕) ความต้องการระดับที่ ๕ ความต้องการมีสัจการแห่งตน (self actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ กล่าวคือ ต้องการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เพราะตนเองเห็นว่ามีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่น เพราะเป็นอุดมคติที่ตนเองได้ตั้งมั่นไว้โดยไม่คำนึงว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือมีบุคคลใดมารู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ ความต้องการระดับนี้เป็น การตอบสนองศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง^{๔๓}

สรุป คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพแวดล้อมของชีวิตที่มีความสมดุลกันมีชีวิตที่ไม่เป็นภาระไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่ดีมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและศาสนาและค่านิยมในสังคมที่ทำให้สมาชิกใน ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒.๓.๒ ลักษณะของคุณภาพชีวิต

ลักษณะของคุณภาพชีวิต มีเนื้อหาค่อนข้างกว้างขวางมาก แต่พอสรุปคุณภาพชีวิตของ ประชาชนตามแนวคิดของ OECD ว่าคุณภาพชีวิตจะครอบคลุมหลายมิติ คือ

- (๑) คุณภาพทางด้านอนามัย และสาธารณสุข
- (๒) พัฒนาการบุคคลโดยผ่านการศึกษาฝึกอบรม
- (๓) การทำงาน และคุณภาพชีวิตการทำงาน
- (๔) เวลาว่างที่สร้างสรรค์
- (๕) ความสุขสมบูรณ์ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ
- (๖) คุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
- (๗) สิ่งแวดล้อมทางสังคม
- (๘) โอกาสทางสังคม และการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน
- (๙) ความมั่นคงในการดำรงชีวิต
- (๑๐) สิทธิเสรีภาพทางการเมือง

จะเห็นได้ว่า จากแนวความคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นนี้คุณภาพชีวิตของประชาชนใน ชุมชนจะต้องได้รับความคุ้มครองทางเสรีภาพ สังคมจะต้องมีประชาธิปไตย ระบบการประกันสังคม และสวัสดิการสังคมสามารถช่วยให้เราบรรลุเป้าหมายได้ ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตตนเองได้ แม้คณะบริหารส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระอย่างไร ก็ไม่ควรมองข้ามคุณภาพชีวิตประชาชนทั้ง ระบบโครงสร้างสังคมแบบองค์รวม^{๔๔}

^{๔๓} ฤดี กรุดทอง, เอกสารประกอบการสอนวิชาประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต , หน้า ๒๘ - ๓๕.

^{๔๔} OECD อ้างใน ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ, คุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวคิดของ (OECD), (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมศาสตร์จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๓๒๘.

องค์การอนามัยโลก UNESCO ได้ใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพชีวิตไว้ ๒ ด้าน คือ

(๑) ด้านวัตถุวิสัย (Objective) การประเมินด้านวัตถุวิสัย วัดได้โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมสามารถมองเห็นได้ นับได้ วัดค่าได้ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(๒) ด้านจิตวิสัย (Subjective) เป็นการประเมินข้อมูลด้านจิตวิทยา ซึ่งอาจทำได้โดยการสอบถามความรู้สึก และเจตคติต่อประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การรับรู้สภาพต่อการเป็นอยู่การดำรงชีวิต รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และความพึงพอใจในชีวิต^{๔๕}

สรุป คุณภาพชีวิตว่ามี ๒ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านจิตวิสัย เป็นเกี่ยวกับอารมณ์ของตัวบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เป็นต้น และองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมของตัวบุคคล เช่น ด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๓ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องประเมินได้ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรม และสิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อยืนยันเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของชุมชนในการดำเนินชีวิตภายใต้การบริหารขององค์กรส่วนท้องถิ่น

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น ๓ ประการ คือ

(๑) ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน

(๒) ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครอบครัว และสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต

(๓) ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

แนวคิดคุณภาพชีวิตของ องค์การอนามัยโลก Power, Bollinger and WHOQOL group (2002) ซึ่งให้คำนิยามคุณภาพชีวิตว่าเป็นสถานะความเป็นอยู่ที่ดีของร่างกาย จิตใจ และสังคม การรับรู้คุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นวัฒนธรรมและค่านิยมจะส่งผลกับเป้าหมายและความคาดหวังเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้อง โดยคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน

(๑) ด้านร่างกาย (physical domain) คือ การรับรู้ทางสภาพด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนการรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน เป็นต้น

(๒) ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวก และทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความคิด การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของตน เป็นต้น

(๓) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือ และได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย

^{๔๕} UNESCO, *Evaluating the Quality of Life in Belgium*, (Social Indicators Research 8, 1980), p. 312.

(๔) ด้านสิ่งแวดล้อม (environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต การรับรู้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต เป็นต้น^{๔๖}

สรุป องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องประเมินได้ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรม และสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านร่างกาย คือ การรับรู้ทางสภาพด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน (๒) ด้านจิตใจ คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง (๓) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น และ (๔) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

๒.๓.๔ ปรัชญาพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วิทยา ธิติสุทธิ กล่าวถึง ปรัชญาในการดำเนินชีวิตมนุษย์มีคำกล่าวอยู่เสมอว่า “มนุษย์เกิดมาเพื่อสิ่งใดกันแน่” ส่วนใหญ่ตอบว่า ทุกคนเกิดมาเพื่อแสวงหาความสุข และความพอใจในการดำรงชีวิต แต่อย่างไรก็ตาม ความสุข และความพอใจของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน จึงพยายามสร้างคุณภาพชีวิตให้เห็นว่า ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในสังคมหนึ่งจะเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในช่วงเวลานั้น มนุษย์เกิดมาจึงได้รับโอกาสทางสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังนี้

(๑) โอกาสที่ได้รับการเลี้ยงดู และรักษาสุขภาพอนามัยอย่างเพียงพอ

(๒) โอกาสทางสังคมในการรับการศึกษาเบื้องต้น

(๓) โอกาสทางสังคมในการศึกษาวิชาชีพ

(๔) โอกาสทางสังคมในการเลือกปฏิบัติงานวิชาชีพ

(๕) โอกาสทางสังคมสำหรับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

(๖) โอกาสทางสังคมในการสร้างฐานะทางสังคม ตลอดจนการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย

สอดคล้องกับคำประกาศที่ว่าด้วย “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ขององค์การสหประชาชาติที่กล่าวว่า “ทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกสังคมมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม มีสิทธิในการบรรลุซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งการได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทาง การแพทย์ และการบริการทางสังคมที่จำเป็นแก่มารดา และเด็กที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือพิเศษ และทุกคนมีสิทธิในการศึกษา”^{๔๗}

จะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ และพึงได้จากสถาบันและสังคม หากมีวิธีจัดการที่ดี ฉะนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องสร้างพื้นฐานจากการฝึกอบรม เพื่อให้แต่ละบุคคลในสังคมได้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงปัญหาและการป้องกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีทุกระดับในสังคม

^{๔๖} United Nations, **Data sheet for population aging**, (New York: United Nations, 2002).

^{๔๗} วิทยา ธิติสุทธิ อ้างถึงใน วินัย อ่ำดวง, “คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวชุมชนสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖.

จากแนวคิดปรัชญาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตดังกล่าว จึงเป็นปรัชญาพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการกำหนดความหมายของคุณภาพชีวิตนอกจากนี้แนวคิดปรัชญาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามคำสอนในพระพุทธศาสนายังกล่าวถึงคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีความรักตนเองและผู้อื่น ซึ่งพุทธศาสนิกชนเห็นว่า ปัจเจกบุคคลทั้งหลายมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สังคมประกอบด้วยหน่วยเล็กๆ มารวมกันหรือสถานะที่ปัจเจกบุคคลทั้งหลายได้รับอิทธิพลมาจากสังคมสังคมจะมีความสุขเมื่อปัจเจกบุคคล มีความเอื้อเฟื้ออารีต่อกัน หากปัจเจกบุคคลมีความเห็นแก่ตัว สังคมก็จะไม่มีความสุข ดังนั้น คุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลจะต้องสอดคล้องกับสังคมที่ดีด้วย ต้องทำให้ตัวเองดี รักตัวเองและรักผู้อื่นด้วย ส่วนแนวคิดปรัชญาคุณภาพชีวิตตามศาสนาคริสต์ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีความรัก ความเสียสละ ซึ่งความรักนั้นมี ๒ ด้าน คือ รักในพระเจ้า และรักเพื่อนมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความรักดังกล่าวแล้วจะมีความสุข^{๔๘}

จากทฤษฎีคุณภาพชีวิตข้างต้นประยุกต์มาจากแนวคิดคุณภาพชีวิตของ WHOQOL Group (2002) และได้ผสมผสานแนวคิดคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองของไทยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ซึ่งได้แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็น ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

- (๑) ด้านร่างกาย คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล
- (๒) ด้านจิตใจ คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง
- (๓) ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว
- (๔) ด้านความสัมพันธ์ในศูนย์ฟื้นฟู คือ การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ในชุมชน
- (๕) ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

จะเห็นได้ว่า การจัดทำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของกรมการพัฒนาชุมชนนั้นมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา สาเหตุหนึ่งมาจากแนวคิดในการพัฒนาชุมชนบ้าง ข้อบรรลุดังประสงค์ แล้วอีกประการหนึ่งการปรับเปลี่ยนเครื่องชี้วัดทุกๆ ๕ ปี ยังทำให้งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของส่วนท้องถิ่นมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาโดยมองภาพรวมของประเทศ^{๔๙}

วิภาพร มาพบสุข สรุปว่า คุณภาพชีวิตเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของมิติทางด้านประชากร สังคม สุขภาพ จิตวิญญาณ สิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็อยู่ที่ดีของมนุษย์^{๕๐}

ฤดี กรุดทอง ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง บุคคลที่มีความสุขความพอใจจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่มีความจำเป็น และความต้องการของร่างกายและจิตใจอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ภายใต้สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่สังคมยอมรับ หรือในความหมายที่สั้นที่สุด คือ การมี

^{๔๘} พระมหาวิชัย ตีบก้นเงิน, “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙.

^{๔๙} United Nations, Data sheet for population aging, (New York: United Nations, ๒๐๐๒).

^{๕๐} วิภาพร มาพบสุข, การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๕), หน้า ๓ - ๖.

สุขภาพกายสุขภาพจิตดี และมีสติปัญญาที่สมบูรณ์ โดยมีสิ่งที่ใช้ชี้บอกถึงระดับคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

(๑) สิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ ปังจัยสี่ สุขภาพอนามัย สิ่งอำนวยความสะดวก ภาวะแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะ ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การคมนาคมสะดวก โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพเท่าเทียมกัน ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

(๒) สิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพ ประโยชน์ การแสดงอารมณ์ที่เป็นผลจากความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ความรักในหมู่คณะ

(๓) สิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิตด้านความคิดจิตใจ เช่น ความมีระเบียบวินัย ค่านิยมทางวัฒนธรรม ความรู้และสติปัญญา ความสามารถป้องกัน แก้ปัญหาในปัญหาระดับบุคคล ครอบครัว และชาติ การสร้างความสำเร็จ และการมีเป้าหมายชีวิต ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้ออาทรต่อกัน ความกตัญญู การเสียสละ การจงรักภักดี ความศรัทธาในศาสนา และการละเว้นอบายมุข เป็นต้น^{๕๑}

กองสวัสดิการแรงงาน กล่าวว่า มนุษย์ควรมีคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานใน ๔ มิติ ดังนี้

(๑) สุขภาวะทางกาย (physical Well-being) หมายถึง ภาวะการรับรู้ และดำรงสุขภาพ ร่างกายให้มีความแข็งแรง ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยมีการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง และรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์

(๒) สุขภาวะทางอารมณ์ (emotional Well-being) หมายถึง ภาวะการรับรู้ของสภาพทางอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น และสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่นได้ อย่างเหมาะสม และสร้างสรรค์

(๓) สุขภาวะทางสังคม (social Well-being) หมายถึง ภาวะการรับรู้เรื่องราวการมีสัมพันธภาพของตนกับผู้อื่นทั้งในกลุ่มผู้ร่วมงาน และต่อสาธารณชน

(๔) สุขภาวะทางจิตวิญญาณ (spiritual Well-being) หมายถึง ภาวะการรับรู้ของความรู้สึกสุขสมมีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอย่างมีเป้าหมาย เข้าใจธรรมชาติ และความเป็นจริงของชีวิต รวมทั้งมีสิ่งยึดเหนี่ยวที่มีความหมายสูงสุดในชีวิต

ความสุขใน ๔ มิตินี้ เป็นแนวคิดขั้นพื้นฐานที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์^{๕๒}

ประเสริฐ กลิ่นหอม กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับตัวบุคคล และระบบของสังคมนั้นๆ การกินดีอยู่ดีเริ่มที่ตัวเราเป็นอันดับแรก เมื่อตัวเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ต่อไปจึงช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นในสังคม ส่งผลให้ระบบของสังคมดีไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสภาพของสังคมไทย โดยเฉพาะสังคมไทยที่ยึดปัจเจกบุคคลเป็นใหญ่ คือ คนไทยย้ำความเป็นตัวของตนเอง เน้นในควมมีคุณค่าของตนเอง เพราะศาสนาพุทธสอนให้รู้จักการหาความสุขจากตนเอง และ

^{๕๑} ฤดี กรุดทอง, เอกสารประกอบการสอนวิชาประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต , หน้า ๒๕ - ๒๖.

^{๕๒} กองสวัสดิการแรงงาน, “คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of work life)”, อนุสารแรงงาน, ๑๑ (๔), หน้า ๑๗ - ๒๒.

พึ่งตนเองเมื่อเกิดปัญหา ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ดีต่อการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ย่อมแสวงหาชีวิตที่ดีให้กับตัวเองเสมอ^{๕๓}

นิสาร์ตน์ ศิลปะเดช คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคล และต่อสังคม คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดสร้างขึ้น และชวนชวนให้ได้มาด้วยตัวของมนุษย์เอง และยังเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตัวเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา บุคคล และครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นในทุกๆ ด้านตลอดเวลา เช่น ด้านความรู้ความสามารถ การศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย สุขอนามัย คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ คุณภาพเหล่านี้ย่อมมีผลต่อความสามารถในการปรับปรุงตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เกิดคุณค่าหรือเกิดประโยชน์สูงสุด ปัญหาต่างๆ ก็จะลดลงหรือหมดไปได้ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนประเทศที่มีประชากรด้วยคุณภาพมักจะประสบกับปัญหาความล่าช้าหรือความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อเสถียรภาพความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศ ดังนั้น ประเทศทั้งหลายจึงใช้ความพยายามกันอย่างเต็มที่ในการที่จะปรับปรุงพัฒนาประชากรของตนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี และใช้วิธีการอันชอบธรรมในการสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของตนเอง โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ทำให้บุคคลมีการสร้างสรรค์พัฒนาคิดปรับปรุงตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ รวมทั้งช่วยให้บุคคล และสังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า มีความสุข สมบูรณ์ และเกิดความมั่นคงปลอดภัยไปพร้อมๆ กัน การมีสุขภาพร่างกาย และจิตใจที่ปกติ มีความพึงพอใจในองค์ประกอบต่างๆ ของการดำรงชีวิต เช่น ครอบครัว การทำงาน สุขภาพ รวมถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้^{๕๔}

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลก UNESCO ชี้ให้เห็นว่า เครื่องบ่งชี้คุณภาพชีวิตของประชาชนประกอบไปด้วย อาหาร / โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษาสภาวะแวดล้อม / ทรัพยากร รายได้ / การมีงานทำ ที่อยู่อาศัย / การตั้งถิ่นฐาน และค่านิยม ศาสนา / จริยธรรม โดยแต่ละเรื่องจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงประชากร และผลกระทบ ที่มีต่อสุขภาพชีวิตประชากรทั้งระดับจุลภาคและมหภาค^{๕๕}

^{๕๓} ประเสริฐ กลิ่นหอม, “คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพจิตของพนักงานระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในโรงงานผสมเสร็จ เครือซิเมนต์ไทย”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๐ – ๒๕.

^{๕๔} นิสาร์ตน์ ศิลปะเดช, ประชากรกับคุณภาพชีวิต , (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๐), หน้า ๖๖ – ๖๗.

^{๕๕} ฤดี กรุดทอง, เอกสารประกอบการสอนวิชาประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, หน้า ๒๘.

จันทปพา วิเศษโวหาร ได้สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิต คือ สภาวะการณ์ของบุคคลที่มีชีวิตที่มีความสุข ทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม ทางจิตวิญญาณ โดยมีสภาพการณ์ คือ อยู่ดีหรือมีความสุข เป็นอยู่ที่ดี และอีกส่วนหนึ่งระบบสังคมจำเป็นต้องเอื้ออำนวยให้เกิดการ ดำรงชีวิตและสุขภาพที่ดีของคนในสังคมนั้นๆ^{๕๖}

สรุป ปรัชญาพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การแสวงหาความสุข และความพอใจ ในการดำรงชีวิต แต่อย่างไรก็ตามความสุข และความพอใจของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล และระบบของสังคมนั้นๆ การกินดีอยู่ดีเริ่มที่ตัวเราเป็นอันดับแรก เมื่อตัวเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ต่อไปจึงช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นในสังคม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในสังคมหนึ่งจะเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในช่วงเวลานั้น มนุษย์เกิดมาจึงได้รับโอกาสทางสังคมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒.๓.๕ ทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนาตามแนวทางกระแสหลัก ก และทฤษฎีการพัฒนาระแสหลักปฏิรูป

ทฤษฎีการพัฒนาตามแนวทางกระแสหลักเป็นแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาที่มีจุดมุ่งหมาย ในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจด้วยกระบวนการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมซึ่งวัดได้ด้วยรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผลของการพัฒนาจะแพร่กระจายไปยังชุมชน ชนบท ด้วยทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

ทฤษฎีเน้นเกี่ยวกับการสะสมทุน และลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นการลงทุนใน โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นสังคมดั้งเดิม

ขั้นที่ ๒ ขั้นเงื่อนไขที่ต้องเตรียมการก่อนพุ่งทะยาน

ขั้นที่ ๓ ขั้นพุ่งทะยาน

ขั้นที่ ๔ ขั้นขับเคลื่อนสู่ความมั่งคั่ง

ขั้นที่ ๕ ขั้นเหลือกินเหลือใช้

ทฤษฎีทวิภาค เสนอว่า สภาพทวิภาคของระบบเศรษฐกิจประเทศโลกที่สาม ประกอบด้วย ภาคอุตสาหกรรม ทุนนิยม บริการ และภาคเกษตรชนบท

ทฤษฎีภาวะทันสมัย เสนอว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมของประเทศโลกที่สามไปสู่สังคมทันสมัยแบบตะวันตกต้องมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม

^{๕๖} จันทปพา วิเศษโวหาร, “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสตรีในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

ทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ เป็นการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ไปปฏิบัติจริงตามลำดับ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขั้นตอนตื่นตัวในการรับทราบความรู้

ขั้นที่ ๒ ขั้นตอนการสนใจข่าวสารเพิ่มเติม

ขั้นที่ ๓ ขั้นตอนประเมินผล

ขั้นที่ ๔ ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติ

ขั้นที่ ๕ ขั้นตอนการยอมรับซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการประกอบกัน คือ

(๑) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสาร มีความรู้ มีทักษะในเรื่องที่จะให้ความรู้แก่ชุมชน และต้องมีความสามารถในการเลือกสื่อกลางเพื่อการถ่ายทอด

(๒) ความรู้ที่จะให้ต้องนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ยุ่งยาก ประหยัด และเหมาะสมกับ สิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน

(๓) ความสามารถในการรับรู้ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อความรู้ของผู้รับการ เปลี่ยนแปลงหรือชาวบ้าน

(๔) สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การถือครองที่ดิน องค์กรทางสังคม สภาพภูมิศาสตร์

(๕) สภาพในการดำเนินงานของสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันวิจัยและ ส่งเสริมการเกษตร สถาบันสื่อสารมวลชนและโครงสร้างชุมชน

ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักปฏิรูป

เพื่อทดแทนทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักดั้งเดิมที่ล้มเหลว ในด้านการกระจายรายได้ และความเจริญที่เป็นธรรม จึงมีทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ทฤษฎีการกระจายรายได้ และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดพลวัตร ของการกระจายรายได้ซึ่งเป็นมาตรการระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องความยาก จน การว่างงาน และ ความไม่เท่าเทียม

๒. ทฤษฎีการด้อยพัฒนา คือ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนา เปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน

๓. ทฤษฎีการพึ่งพา เชื่อว่า ยุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาแบบตะวันตกจะนำ คนส่วนใหญ่ในประเทศโลกที่สามที่ยากจนขึ้นแค้น เพราะดอกผลการพัฒนาส่วนใหญ่ถูกดูดทรัพย์โดย บรรษัทข้ามชาติ ทำให้เกิดทุนนิยมทางออกของประเทศโลกที่สามจึงควรใช้แนวทางพัฒนาแบบ พึ่งตนเองบนพื้นฐานของความเสมอภาค ความยุติธรรม และการไม่เอารัดเอาเปรียบ^{๕๗}

สรุป ทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิต เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนาตามแนวทางกระแส หลักเป็นแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนาที่มีจุดมุ่งหมาย ในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจด้วย กระบวนการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และทฤษฎีการพัฒนากระแสหลักปฏิรูปเพื่อทดแทนทฤษฎีการ พัฒนากระแสหลักดั้งเดิมที่ล้มเหลว ในด้านการกระจายรายได้ และความเจริญที่เป็นธรรม

^{๕๗} พระมหาวิชัย ตีบก้นเงิน, “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๒๕ – ๒๖.

การจะพัฒนาฝึกปรือตนตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท มีความมุ่งหมายให้ผู้ฝึกฝนพัฒนานั้น ได้รับประโยชน์สุขตั้งแต่ขั้นต้นในการลงมือปฏิบัติ กล่าวคือ เริ่มแต่การรู้จักปฏิบัติตนที่ดีต่อสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเรียกว่าความสำรวมอินทรีย์ทั้งหลาย^{๕๘} มีสำรวมตา สำรวมหู สำรวมจมูก สำรวมลิ้น สำรวมกาย และสำรวมใจ เพื่อจะได้ใช้เป็นพื้นฐานของศีล คือ เจตนางดเว้นจากความชั่วทางกาย และเจตนางดเว้นจากความชั่วทางวาจา เรียกว่า พัฒนาด้านความประพฤติ หรือพัฒนาด้านพฤติกรรมที่ดี อันเป็นช่องทางให้จิตใจพัฒนาและช่วยให้ปัญญางอกงาม อย่างน้อยพึงพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียน แต่เป็นพฤติกรรมที่สร้างสรรค์เกื้อกูล^{๕๙} ฉะนั้น พึงทราบความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อจะได้พัฒนากาย วาจา และจิตใจ ได้อย่างถูกต้อง ตามลำดับ

การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมได้อย่างปกติสุข และยังได้ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้อยู่ใกล้นิพพานยิ่งขึ้นอีกด้วย นับเป็นการปฏิบัติที่ไม่เสื่อมถอย ทำตนให้ตั้งอยู่ในศีลเป็นเบื้องต้นก่อน รู้จักวิธีคุ้มครองรักษาอินทรีย์ รู้จักประมาณในการบริโภค และรู้จักเพิ่มพูนสั่งสมบำเพ็ญความเพียร เป็นต้น^{๖๐} เพื่อทำตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะถ้ายังไม่สิ้นกิเลสอาสวะ มนุษย์ก็จำเป็นต้องพัฒนาดตน จนกระทั่งบรรลุถึงปรารถนาประโยชน์สูงสุด^{๖๑} คือ ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง จากความเป็นปุถุชนสู่อริยะชน ซึ่งสามารถสละโลกียวิสัยเสียได้ แล้วยอมไม่มาเกิดสู่ภพใดๆ อีกต่อไป จัดเป็นผู้พัฒนาตนดีแล้ว และเป็นแสงสว่างของตน^{๖๒} คือ สร้างที่พึ่งถาวรอย่างที่ใครๆ ก็ที่พึ่งอันหาได้ยากนี้ ทำให้ไม่ได้เลย

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานของตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย แยกมาจากตำบลยางฮอมเดิมขึ้นกับอำเภอกอง จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันแยกมาอยู่กับอำเภอพญาเม็งราย การค้าซื้อตำ เนื่องจากมีแม่น้ำตำไหลผ่านลงสู่แม่น้ำอิง ที่ตำบลแม่ตำจึงเรียกว่า ตำบลแม่ตำ มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง และแม่น้ำตำ มีพื้นที่ ๗๘ ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มที่ราบเชิงเขา เหมาะสำหรับการเกษตร มีแม่น้ำสายหลัก ๓ สาย ที่สำคัญ คือ ๑. ห้วยบ่อแสง ๒. ลำน้ำตำ ๓. ห้วยน้ำบ่อเหมาะแก่การเพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน มีพืชเศรษฐกิจ คือ ข้าว ข้าวโพด ยางพารา พืชสวน ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง

^{๕๘} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๔๕๓ - ๔๖๓/๕๐๔ - ๕๑๐.

^{๕๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓๘.

^{๖๐} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๗/๖๐ - ๖๒.

^{๖๑} พ.อ. (ไทย) ๓๐/๖๗๓/๓๓๓.

^{๖๒} คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลียงเชียง, พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑ ฉบับมาตรฐาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลลาดควัน อำเภอพญาเม็งราย , ตำบลห้วยซ้อ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

- ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเม็งราย อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

- ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

- ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

แบ่งออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ต๋าน้อย
- หมู่ที่ ๒ บ้านป่อแสง
- หมู่ที่ ๓ บ้านสันเวียง
- หมู่ที่ ๔ บ้านปาม่วง
- หมู่ที่ ๕ บ้านแม่ต๋ากลาง
- หมู่ที่ ๖ บ้านสันรวกทอง
- หมู่ที่ ๗ บ้านสันมะปิ่น
- หมู่ที่ ๘ บ้านปามื่น
- หมู่ที่ ๙ บ้านแม่ต๋ำใต้
- หมู่ที่ ๑๐ บ้านแสงใต้
- หมู่ที่ ๑๑ บ้านแม่ต๋ำตันโพธิ์^{๖๓}

สภาพพื้นที่ของตำบลแม่ต๋ำเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา มีคลองชลประทาน มีห้วยหนอง คลองบึง การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำนา ทำสวน ทำไร่ ค้าขาย และรับจ้าง การเมืองการปกครอง แบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ (๑) การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน (๒) การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาวิชัย ตีบก้นเงิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ” ผลการวิจัยพบว่า

๑) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

๒) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ในแต่ละด้าน คือ

^{๖๓} องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕๖๑.

๒.๑) ด้านจิตใจ วัดในพื้นที่ควรจัดโครงการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มาสอนควบคู่กับหลักการดำเนินชีวิต โดยเริ่มปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับความกตัญญูทวดเทวี รู้จักพระคุณของบิดามารดาปู่ย่าตายายตั้งแต่วัยเรียน และมีการสอนการปฏิบัติธรรมนั่งกรรมฐาน

๒.๒) ด้านร่างกาย องค์การบริหารส่วนตำบลวังกระแจะ ควรประสานความร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ชมรมผู้สูงอายุในชุมชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอไทรโยค และจังหวัดกาญจนบุรี ออกเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ เพื่อให้ความรู้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยที่ถูกต้อง

๒.๓) ด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ควรจัดกิจกรรมอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุที่ต้องการมีรายได้เสริม สงเคราะห์ผู้สูงอายุที่เดือดร้อน โดยเฉพาะกับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง

๒.๔) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว และผู้สูงอายุกับคนในชุมชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนวัด โรงเรียน องค์การหรือสถาบันสำคัญต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน นักศึกษา และคนในชุมชนเพิ่มเติม^{๖๔}

วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า

๑. สถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ ตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ อบต.จี่วราย ร้อยละ ๑๓.๐๐ เป็นเพศชาย ร้อยละ ๘๓.๕๐ ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ ๘๕.๐๐ ได้รับเลือกดำรงตำแหน่ง มา ๑ วาระ ร้อยละ ๔๖.๐๐ มีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี ร้อยละ ๔๘.๐๐ มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๓๕.๐๐ มีสถานภาพแต่งงานแล้ว ร้อยละ ๘๙.๐๐ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๕๐.๐๐ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙.๐๐ เคยบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือบวชชีพราหมณ์ถือศีลอุโบสถ ในพระพุทธศาสนา ร้อยละ ๖๘.๐๐ เคยบวชใช้เวลานาน ๑ - ๓ เดือน ร้อยละ ๓๔.๕๐ แต่ไม่เคยศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ร้อยละ ๘๐.๐๐ ส่วนที่เคยได้ ศึกษาโดยการอ่าน/ฟังเทปธรรมะ ร้อยละ ๔.๐๐ และเคยศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่ใช้ เวลานานมากกว่า ๑ ปี ร้อยละ ๒.๐๐

๒. ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอตะพานหิน จังหวัด พิจิตรมีพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

๓. ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอตะพานหิน จังหวัด พิจิตรที่มีเพศ ตำแหน่ง อายุ เคยบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือบวชชีพราหมณ์ถือศีลอุโบสถใน พระพุทธศาสนา แตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ

^{๖๔} พระมหาวิชัย ตีบก้นเงิน, “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๗).

ตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่ปฏิบัติงานอยู่สำนักงาน อบต. ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน แตกต่าง กัน มีระดับพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. ปัญหา แนวทางการแก้ไข และแนวทางส่งเสริม การนำ ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ได้แก่ ส่งเสริมให้กินเจ หรือมังสวิรัตเพื่อสุขภาพมากขึ้น ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตั้งแต่ยังเด็กๆ ปลุกจิตสำนึกให้นึกถึงปัญหาที่จะตามมา และรณรงค์เรื่องการแต่งกายสุภาพแบบไทย รักนวลสงวนตัว เข้มงวดเรื่องวัฒนธรรมภาษา และต้องปลูกฝังให้เป็นคนซื่อสัตย์ รณรงค์ให้ความรู้เรื่องพิษภัยของการดื่มสุรายาเสพติด^{๖๕}

พระมหาสมชาย สิริจนโท (หานนท์) ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธศาสนา (สมาน สุมะโธ)” ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาคุณภาพชีวิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

- (๑) การพัฒนาทางความประพฤติ คือ ทางกาย และวาจา ให้มีศีล
- (๒) การพัฒนาด้านอินทรีย์ ๖ คือ ให้รู้จักสำรวมอินทรีย์ของตนอย่างมีสติกำกับ
- (๓) การพัฒนาด้านจิตใจให้เกิดความเข้มแข็ง และมั่นคงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

(๔) การพัฒนาด้านปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนต่อสรรพสิ่งทั้งปวง ไม่ให้เกิดความลุ่มหลงมัวเมา แต่ให้เป็นอิสระจากสิ่งต่างๆ นอกจากนั้นก็ได้อธิบายถึงโทษ (ผลกระทบ) ของการไม่พัฒนาคุณภาพชีวิต คุณค่าของการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งต่อตนและสังคม หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต หลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และบทสรุป

การพัฒนาตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา (สมาน สุมะโธ) มุ่งศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความประพฤติ (ศีล) ด้านจิตใจ และด้านปัญญา มุ่งศึกษาหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ หลักเศรษฐกิจในการพัฒนาตน หลักการปลุกจิตสำนึกในหน้าที่ตามหลักทศ ๖ หลักการศึกษากับเยาวชน หลักการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท หลักการดำเนินชีวิตด้วยความสุข หลักกรรมและกฎแห่งกรรม และหลักสังสารวัฏการเวียนว่ายตายเกิด โทษของการไม่พัฒนาคุณภาพชีวิต ประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากการศึกษา พบว่า ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธศาสนา (สมาน สุมะโธ) สงเคราะห์ลงเป็น ๒ ด้าน ได้แก่

- (๑) ผลในด้านกายภาพที่มีต่อสังคมและชุมชน

(๒) ผลในด้านจิตใจและปัญญาที่มีต่อสังคมและชุมชน ซึ่งในข้อแรก มีผลต่อการพึ่งตนเอง, หน้าที่ในครอบครัว, การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน, การสืบสานประเพณี, โครงการ

^{๖๕} วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** ด, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

และการพัฒนาองค์กรสงฆ์และชุมชน ส่วนในข้อที่สอง เป็นการส่งเสริมความรู้ด้านปรัชญา และวิชาการทางพระพุทธศาสนา และเป็นการส่งเสริมความรู้เชิงอนุรักษ์^{๖๖}

อมร อำไพรุ่งเรือง^{๖๗} ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักการ และเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็คือเจตนารมณ์ที่มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรานอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการจัดระบบโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์ ที่จะครอบคลุมให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ทั้งหมด ดังนั้นเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่เพียงแต่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดกันระหว่างบุคคลกับบุคคลแบบตรงไปตรงมาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงปัญหาที่กว้างขึ้น ดังได้กล่าวข้างต้น

๒. ปัจจัยส่วนบุคคลของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๑ – ๒๕ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด เป็นพนักงานบริษัท อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมานานมากกว่า ๕ ปี เขตที่อยู่อาศัยกระจายทั่วกรุงเทพมหานคร และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร และอพาร์ทเมนต์

๓. ทักษะที่มีต่อการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน และทักษะที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ การล่าสัตว์เป็นกีฬาที่น่าตื่นเต้น

๔. ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลา ที่อาศัย เขตที่อาศัย และลักษณะสภาพแวดล้อม ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลต่อระดับทัศนคติที่มีต่อศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ละเมิดศีล ๕ โดยการ ฆ่าสัตว์ หนีบเงินพ่อแม่ไปใช้โดยไม่บอกกล่าว มีเพศสัมพันธ์กับคูรักของตนก่อนแต่งงาน โกหกพ่อแม่ และดื่มเครื่องดื่มผสมผสมแอลกอฮอล์ ดื่มสุรา และดื่มเบียร์, ไวน์ ส่วนพฤติกรรมรักษาศีล ๕ ส่วนใหญ่รักษาศีลอย่างเข้มงวดในบางโอกาส (เช่น เมื่อเข้าอบรมกรรมฐาน) และส่วนใหญ่รักษาศีลข้อ ๒ รองลงมารักษาศีลข้อ ๓ ข้อ ๑ ข้อ ๕ และ ข้อ ๔ ตามลำดับ มีเป็นส่วนน้อยที่ไม่เคยรักษาศีล ๕ เลย และส่วนใหญ่เห็นว่าสถานที่ที่มีผลต่อการรักษาศีล ๕ และพบว่าสถานที่ที่มีผลมากที่สุด คือ ที่วัด รองลงมา คือ ที่บ้าน ที่ทำงานตามลำดับ

^{๖๖} พระมหาสมชาย สิริจนฺโท (หานนท์) , “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระเทพวรคุณ (สมาน สุเมโธ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

^{๖๗} อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๖. ทุกปัจจัยไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัย เขตที่อาศัย ลักษณะสภาพแวดล้อม ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และทัศนคติต่อการรักษาและล่องละเมิดศีล ๕ พบว่า มีผลต่อพฤติกรรมการรักษา และล่องละเมิดศีล ๕ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๗. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้คนไทยไม่สามารถรักษาศีล ๕ ได้ เป็นเพราะสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พุทธศาสนิกชนไม่ใส่ใจในศาสนา และ เพราะความอยากได้อะไรก็มีไม่รู้จักพอของมนุษย์ ส่วนแนวทางแก้ไขพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ แนะนำให้ บอกให้รู้ถึงโทษของการทำร้ายสัตว์ รัฐบาลควรทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นเพื่อให้ ประชาชนมีงานทำ ควรบอกถึงข้อดีของการรักเดียวใจเดียว ควรณรงค์ให้พูดแต่ความจริง ไม่โกหก ควรบอกให้รู้ถึงโทษของการ ดื่มสุรามีข้อเสียอย่างไรบ้าง ส่วนแนว ทางที่จะสามารถช่วยให้ พุทธศาสนิกชนหันมารักษาศีล ๕ มากขึ้น ส่วนใหญ่นำเสนอให้พ่อแม่ควรให้การอบรม สั่งสอนตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้คนหันมาสนใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น งดสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดสิ่งล่อใจ เช่น ผับ คาราโอเกะและควรมีบทลงโทษที่จริงจังและรุนแรงมากขึ้น

พระชัยพิพัฒน์ โชติโก (แสนทะวงษ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้ปกครองในชุมชนตะเคียนทอง อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้ปกครองในชุมชนตำบลตะเคียนทอง โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าบางครั้ง ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เว้นจากการดื่ม น้ำเมาจากมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมา คือ เว้นจากการลักทรัพย์ ($\bar{X} = 3.43$) เว้นจากการกล่าวเท็จ ($\bar{X} = 3.41$) เว้นจากการประพฤติดินในกาม ($\bar{X} = 3.18$) และเว้นจากการฆ่าสัตว์ ($\bar{X} = 3.07$) ตามลำดับ (๒) เปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้ปกครองในชุมชนตำบล ตะเคียนทอง อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปกครองที่มี เพศ อายุ ต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้า ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มี สถานภาพ การสมรส อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๖๘}

^{๖๘} พระชัยพิพัฒน์ โชติโก (แสนทะวงษ์), “การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้ปกครองในชุมชน ตะเคียนทอง อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๕).

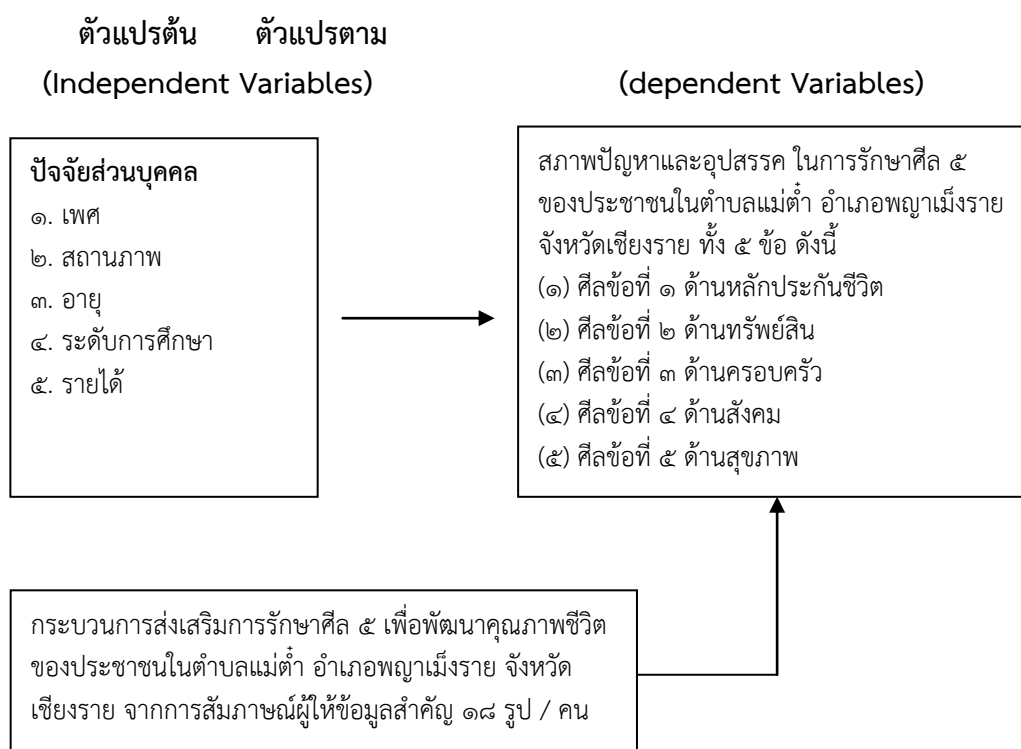
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ” ผู้วิจัยกำหนดมาจากตัวแปรต้นกับตัวแปรตามซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) **ตัวแปรต้น** (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

๒) **ตัวแปรตาม** (Dependent Variables) ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนในตำบล แม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้ง ๕ ข้อ

นอกจากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ ดังแผนภาพที่ ๒.๓

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการ รักษา ศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ เชิงปริมาณ

๑) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕๐๐๕ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ก. ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปกำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเอร์ (Yamane)^๑ การคำนวณหาขนาด / จำนวนตัวอย่างในกรณีที่สามารถรู้จำนวนหรือปริมาณประชากร เช่น ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕๐๐๕ คน การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้
 N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมรับได้ (allowable error ๐.๐๕)

วิธีทำ

$$n = \frac{5005}{1 + 5005(0.05)^2}$$

$$= \frac{5005}{1 + 12.5} = \frac{5005}{13.5}$$

$$n = 370.74$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน ๓๗๐ คน

ข. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

หาขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้วยการเปรียบเทียบสัดส่วนตามสูตร

$$\frac{N1 \times n}{N2}$$

จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรดังรายละเอียดในตารางที่ ๓.๑

^๑ อภินันท์ จันตะนี, การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, (ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร	ประชากร	ตัวอย่าง
หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ต๋ำน้อย	๒๙๔	๒๒
หมู่ที่ ๒ บ้านบ่อแสง	๔๔๖	๓๒
หมู่ที่ ๓ บ้านสันเวียง	๓๕๕	๒๗
หมู่ที่ ๔ บ้านป่าม่วง	๕๑๔	๓๘
หมู่ที่ ๕ บ้านแม่ต๋ำกลาง	๔๖๕	๓๔
หมู่ที่ ๖ บ้านสันรวกทอง	๔๗๖	๓๕
หมู่ที่ ๗ บ้านสันมะปิน	๓๘๒	๒๙
หมู่ที่ ๘ บ้านป่ามีน	๔๕๓	๓๓
หมู่ที่ ๙ บ้านแม่ต๋ำใต้	๖๕๖	๔๘
หมู่ที่ ๑๐ บ้านแสงใต้	๔๑๐	๓๑
หมู่ที่ ๑๑ บ้านแม่ต๋ำตันโพธิ์	๕๕๔	๔๑
รวม	๕๐๐๕	๓๗๐

๓.๒.๒ เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๑๘ รูป / คน โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติหน้าที่ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) อันเป็นการเลือกตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังกล่าวมาดำเนินการประมวลผลข้อมูลอันนำไปสู่ข้อค้นพบต่อไป

โดยในส่วนของการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์เจาะจง^๒ จากบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับศีล ๕ และผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนตำบลแม่ต๋ำพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ดังต่อไปนี้

๑) พระครูสุทธาลังการ ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต๋ำน้อย ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๒) พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี เจ้าคณะตำบลแม่ต๋ำ วัดสันเชียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๓) พระสมบุญ ปภัสโร รักษาการเจ้าอาวาสแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

^๒ สุวิมล ติรภานันท์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๐.

- ๔) นายรุ่งโรจน์ เสนนระ กำนันตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๕) นายสมจิตต์ ศิริชัยชุ่ม ปลัด อ.บ.ต. แม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๖) นายมรกต อนุเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต้ากลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๗) นางจงจิน หมื่นไธสง รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต้ากลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๘) นายทง ช่างซ่อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๙) นายเพชร เตียนตะนันท์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๐) นายชาญณรงค์ สีต๊ะสาร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๑) นายธีรวัช กันทัพ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๒) นายสุนทร สิงห์หอม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๓) นายตา ศรีเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๔) นายประพันธ์ หาญป่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๕) นายอุ้นเรือน กำแพง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๖) นายสมรส ชมพู่วัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๗) นายปัญญาพล ทาโน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
- ๑๘) ร.ต.ท.วิวัฒน์ ชายสม หัวหน้าตู่ยามตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับนำมาใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) อันมีหลักเกณฑ์ประการสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

- ๑) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเป็นบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศิลป ๕
- ๒) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเป็นบุคคลที่มี ส่วนร่วมใน หน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ใน ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือดังนี้

๓.๓.๑ เชิงปริมาณ

ก. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑. ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔. สร้างเครื่องมือ

๕. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๗. ปรับปรุงแก้ไข

๘. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ข. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบของกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่

(๑) คีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต จำนวน ๔ ข้อ

(๒) คีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน จำนวน ๔ ข้อ

(๓) คีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว จำนวน ๔ ข้อ

(๔) ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม

จำนวน ๔ ข้อ

(๕) ศิลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ จำนวน ๔ ข้อ

รวมแบบสอบถามจำนวน ๒๐ ข้อ

ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

๕ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ค. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (ItemObjective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไปทุกข้อ

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๓ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๙๘ แสดงว่าแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว สามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไปได้

๔. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๓.๒ เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง “ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ” ผู้วิจัยจะทำการศึกษาตามกรอบเนื้อหาจากแนวคิดทฤษฎี หนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเชิงปริมาณ คือ ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิลปะ ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย แล้วนำมาเป็น

^๓ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์(กรุงเทพมหานคร บริษัทจุฬาลงกรณ์ จำกัด, ๒๕๔๗),

กรอบในการสร้างกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยถอดรูปแบบมาจากการศึกษาเอกสาร ได้รูปแบบการนำพุทธวิธีในการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ โดยมุ่งสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา และพุทธวิธีในการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ โดยการแสดงให้เห็นโทษของการละเมิดศีล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ ๕ ข้อ ได้แก่

(๑) กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ ข้อที่ ๑ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านหลักประกันชีวิต

(๒) กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ ข้อที่ ๒ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านทรัพย์สิน

(๓) กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ ข้อที่ ๓ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านครอบครัว

(๔) กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ ข้อที่ ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านสังคม

(๕) กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ ข้อที่ ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านสุขภาพ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ เชิงปริมาณ

๑. การรวบรวมเอกสารผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือบทความงานวิจัยและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๒. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้นำชุมชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย หลังจากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๓๗๐ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

๓.๔.๒ เชิงคุณภาพ

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึก

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกรับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๒) ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัญหาอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัญหาอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย นี้ จะนำไปทำการวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างกระบวนการในการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้^๔

๔.๕๐ – ๕.๐๐ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๓.๕๐ – ๔.๔๙ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๒.๕๐ – ๓.๔๙ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๕๐ – ๒.๔๙ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑.๐๐ – ๑.๔๙ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑) การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์

๒) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดของบุคคล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจาก

^๔ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub – themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๐ คน มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของ ประชาชน ที่มีต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิลปะ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๔.๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อักษรย่อและสัญลักษณ์ทางสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n หมายถึง จำนวนตัวอย่าง

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำแนกตาม เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๗๐)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	
เพศ			
ชาย		๑๗๑	๔๖.๒
หญิง		๑๙๙	๕๓.๘
รวม		๓๗๐	๑๐๐.๐
สถานภาพ			
โสด	๑๓๓		๓๕.๙
แต่งงานแล้ว	๑๗๖		๔๗.๖
หย่าร้าง	๖๑		๑๖.๕
รวม		๓๗๐	๑๐๐.๐
อายุ			
ต่ำกว่า ๒๐ ปี		๔๘	๑๓.๐
๒๑ – ๓๐ ปี	๖๖	๑๗.๘	
๓๑ – ๔๐ ปี		๘๙	๒๔.๐
๔๑ – ๕๐ ปี		๔๒	๑๑.๔
๕๑ – ๖๐ ปี		๕๘	๑๕.๗
๖๐ ปี ขึ้นไป		๖๗	๑๘.๑
รวม		๓๗๐	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา		๙๖	๒๕.๙
มัธยมศึกษา		๗๒	๑๙.๕
อนุปริญญา		๖๘	๑๘.๔
ปริญญาตรีขึ้นไป		๑๓๔	๓๖.๒
รวม		๓๗๐	๑๐๐.๐

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้		
๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๔๘	๔๐.๐
๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท	๘๖	๒๓.๓
๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท	๕๖	๑๕.๑
๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๘๐	๒๑.๖
รวม	๓๗๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘ และเป็นเพศชาย จำนวน ๑๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๒

ประชาชน ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี สถานภาพแต่งงานแล้ว จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖ รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน ๑๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ และน้อยที่สุด มีสถานภาพหย่าร้าง จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ รองลงมา มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑ และน้อยที่สุดมีอายุ ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ รองลงมา มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙ และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐ รองลงมา มีรายได้ ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ และน้อยที่สุดมีรายได้ ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด เชียงราย

ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม และ ศีลข้อที่ ๕ ด้าน สุขภาพ แสดงด้วยค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๗

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม

(n = ๓๗๐)

ข้อ	สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด เชียงราย	ระดับ ความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑.	ศิลปะข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต	๓.๖๔	๐.๕๓๕	มาก
๒.	ศิลปะข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน	๓.๖๑	๐.๕๒๙	มาก
๓.	ศิลปะข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว	๓.๖๓	๐.๕๓๔	มาก
๔.	ศิลปะข้อที่ ๔ ด้านสังคม	๓.๖๒	๐.๕๒๗	มาก
๕.	ศิลปะข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ	๓.๖๐	๐.๕๒๑	มาก
ภาพรวม		๓.๖๒	๐.๕๑๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๕๑๘) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลปะข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๕๓๕) เป็นลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ ศิลปะข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๕๓๔) และศิลปะข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๐, S.D. = ๐.๕๒๑) เป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต

(n = ๓๗๐)

ข้อ	ศิลปข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑.	ไม่มีความเมตตาและมักใช้อารมณ์จึงเกิดการทำร้ายกัน	๓.๔๑	๐.๖๒๘	ปานกลาง
๒.	ไม่มีความพอเพียง เกิดความโลภ โกรธ หลง	๓.๕๕	๐.๖๙๐	มาก
๓.	ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง	๓.๕๙	๐.๗๔๖	มาก
๔.	เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์	๔.๐๒	๐.๕๐๗	มาก
ภาพรวม		๓.๖๔	๐.๕๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔. ๓ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาสิ่งแวดล้อม ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๔, S.D. = ๐.๕๓๕) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์ ($\bar{X}$ = ๔.๐๒, S.D. = ๐.๕๐๗) มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง ($\bar{X}$ = ๓.๕๙, S.D. = ๐.๗๔๖) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีความเมตตาและมักใช้อารมณ์จึงเกิดการทำร้ายกัน ($\bar{X}$ = ๓.๔๑, S.D. = ๐.๖๒๘) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน

(n = ๓๗๐)

ข้อ	ศิลปข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑.	ความยากจน	๓.๖๑	๐.๗๗๒	มาก
๒.	สังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด	๓.๕๘	๐.๖๘๗	มาก
๓.	ติดการพนันและยาเสพติด	๓.๓๘	๐.๕๕๔	ปานกลาง
๔.	ขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม	๓.๙๑	๐.๕๓๑	มาก
ภาพรวม		๓.๖๑	๐.๕๒๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๑, S.D. = ๐.๕๒๙) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า ขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D. = ๐.๕๓๑) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ความยากจน ($\bar{X}$ = ๓.๖๑, S.D. = ๐.๗๗๒) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ติดการพนันและยาเสพติด ($\bar{X}$ = ๓.๓๘, S.D. = ๐.๕๕๔) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว

(n = ๓๗๐)

ข้อ	ศิลปข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑.	ขาดจิตสำนึกและไม่รู้จักพอ	๓.๔๐	๐.๕๔๘	ปานกลาง
๒.	มีแบบอย่างในชุมชน	๓.๕๘	๐.๖๘๗	มาก
๓.	พฤติกรรมและการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป	๓.๖๒	๐.๗๗๘	มาก
๔.	สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบ	๓.๙๔	๐.๔๙๙	มาก
ภาพรวม		๓.๖๓	๐.๕๓๔	มาก

จากตารางที่ ๔. ๕ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๕๓๔) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบ ($\bar{X}$ = ๓.๙๔, S.D. = ๐.๔๙๙) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ พฤติกรรมและการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป ($\bar{X}$ = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๗๗๘) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขาดจิตสำนึกและไม่รู้จักพอ ($\bar{X}$ = ๓.๔๐, S.D. = ๐.๕๔๘) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาстил ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม

(n = ๓๗๐)

ข้อ	ศิลปข้อที่ ๔ ด้านสังคม	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑.	พูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด	๓.๕๓	๐.๕๖๑	มาก
๒.	ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ	๓.๔๗	๐.๖๘๓	ปานกลาง
๓.	ขาดจิตสำนึก	๓.๔๖	๐.๗๗๕	ปานกลาง
๔.	พูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย	๔.๐๕	๐.๓๖๔	มาก
ภาพรวม		๓.๖๒	๐.๕๒๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาстил ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๕๒๗) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า พูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ($\bar{X}$ = ๔.๐๕, S.D. = ๐.๓๖๔) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ พูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด ($\bar{X}$ = ๓.๕๓, S.D. = ๐.๕๖๑) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขาดจิตสำนึก ($\bar{X}$ = ๓.๔๖, S.D. = ๐.๗๗๕) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาстил ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ

(n = ๓๗๐)

ข้อ	ศิลปข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑.	สังคมไทยนิยมเลี้ยงสุราในงานต่างๆ	๓.๔๖	๐.๕๓๖	ปานกลาง
๒.	มีแบบอย่างให้เห็นในสังคม	๓.๓๙	๐.๖๕๔	ปานกลาง
๓.	สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์	๓.๕๕	๐.๗๖๔	มาก
๔.	มีวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย	๔.๐๐	๐.๔๑๓	มาก
ภาพรวม		๓.๖๐	๐.๕๒๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาстил ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๐, S.D. = ๐.๕๒๑) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า มีวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย ($\bar{X}$ = ๔.๐๐, S.D. = ๐.๔๑๓) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ ($\bar{X}$ = ๓.๕๕, S.D. = ๐.๗๖๔) มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแบบอย่างให้เห็นในสังคม ($\bar{X}$ = ๓.๓๙, S.D. = ๐.๖๕๔) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๔.๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

การพัฒนาคุณภาพเป็น ความสามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ได้อย่างถูกต้อง ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคมให้มีความสมดุลกัน มีชีวิตที่ไม่เป็นภาระไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่ดีที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ การรักษาศิลป ๕ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการปรับปรุงให้ มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง รวมทั้ง มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ดังนั้น กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน ๑๘ รูป / คน ดังนี้

๔.๓.๑ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูป / คน พบว่า มนุษย์ต้องการจะมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน มีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใสไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครอบครัวและสังคมสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิต “การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความเห็นใจกัน มีความเมตตา รับฟังปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วใช้สติค่อยๆ คิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น” ^๑ “การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา หลักศาสนามุ่งให้ทุกคนทำความดี มีความเมตตากรุณาในแก่นแท้ของศาสนา คือ การให้ทุกคนรู้จักวิเคราะห์พิจารณาญาณ เพื่อให้เข้าใจวิถีและธรรมชาติของชีวิต”^๒ “ส่งเสริมให้ประชาชนประกอบสัมมาอาชีวะ เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ การดูแลกันซึ่งและกัน และควรฝึกอบรมให้มีความเมตตา โดยเริ่มจากคนในครอบครัวก่อน” ^๓ “เนื่องจากวิถีชีวิตของประชาชนยังขาดความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติในแนวทางของพระพุทธศาสนา ในการรักษาศิลป ๕” ^๔ “ต้องมีความอดทน อดกลั้นต่อคนที่มาช่วยทำให้เกิดความโกรธ”^๕ การฝึกให้มีความเมตตาต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว” ^๖ “ให้ความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์

^๑ สัมภาษณ์ พระครูสุทธาถ์การ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต๋ำน้อย ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี, เจ้าคณะตำบลแม่ต๋ำ วัดสันเขียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ พระสมบุรณ์ ปภัสโร, รักษาการเจ้าอาวาสแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นายมรกต อนุเคราะห์, ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ หาญป่า, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๖ นายเพชร เตียนตะนันท์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

และสัตว์”^๗ ดังนั้น มนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องได้รับการตอบสนองทั้งร่างกาย และจิตใจ มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง รวมทั้งมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

สรุป กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๑ ด้านประกันชีวิต การขัดเกลาจิตใจโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จัดอบรมเข้าค่ายฝึกปฏิบัติธรรม ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษ ทำ ให้เกิดความเมตตา กรุณา มองเห็นชีวิต มองเห็น ความสุขทางกาย และจิตใจของผู้อื่น และสัตว์ต่างๆ เหมือนกับชีวิตของตน ให้ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และ ไม่คิดมั่งร้ายหรือเบียดเบียนผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ คิดปรารถนาดีต่อผู้อื่นเป็นหลัก ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๔.๓.๒ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูป / คน พบว่า สถานะการกินดีอยู่ดีโดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี การพัฒนาทางเศรษฐกิจมีผลทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการเพิ่มสะสมทุน และพัฒนาแรงงานของมนุษย์นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต เมื่อมนุษย์มีทรัพย์สินเหลืออยู่มากหลังจากใช้จ่ายแล้ว จะมีเวลา และโอกาสที่จะหาความรื่นรมย์ให้แก่ ชีวิต และมีทางเลือกต่างๆ ในวิถีชีวิตมากขึ้น “การอยู่ร่วมกันต้องมีการเห็นอกเห็นใจซึ่งและกัน มองผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นผลประโยชน์ส่วนตน เข้าร่วมกลุ่มจิตอาสาต่างๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ชุมชน เพื่อพัฒนาจิตใจของตนเอง”^๘ “การพึ่งตนเองการขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ เป็นการฝึกตนเองในความรับผิดชอบ การใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว การหารายได้ที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงการพึ่งผู้อื่น ”^๙ “ส่งเสริมกระบวนการอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาด้านอาชญากรรม”^{๑๐} “จัดอบรมเจ้าหน้าที่ และฝึกชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าดูแลทรัพย์สินของชุมชน จัดตั้งศูนย์ร้องเรียนประจำหมู่บ้าน เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชาชนได้อย่างดี”^{๑๑} “การรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สินส่วนรวมต้องอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่าย และประชาชนทุกคนในการช่วยกัน

^๗ สัมภาษณ์ นายอุ้นเรือน กำแพง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูสุทธาถ์การ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต้าน้อย ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี, เจ้าคณะตำบลแม่ต้า วัดสันเขียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระสมบุรณ์ ปภัสโร, รักษาการเจ้าอาวาสแม่ต้ากลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ เสนนระ, กำนันตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ดูแลความเรียบร้อย”^{๑๒} “ในชุมชนจะมีเจ้าหน้าที่คอยเฝ้าดูแลรักษาความปลอดภัย”^{๑๓} “จัดตั้งกลุ่มรักษาความปลอดภัยภายในชุมชน เพื่อจะได้รักษาทรัพย์สินส่วนรวม และซ่อมแซม ปรับปรุงในส่วนที่เสียหายให้กับมาใช้ได้เหมือนเดิม”^{๑๔} “ควรวางกฎของชุมชนให้ใช้ในการบังคับพร้อมกับการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยง”^{๑๕} “ช่วยกันดูแลทรัพย์สินส่วนรวม โดยเริ่มจากบริเวณใกล้ๆ กับบ้านของตัวเอง และควรจะมีกลุ่มที่คอยเฝ้าระวังไม่เกิดความเสียหาย”^{๑๖} “ช่วยรักษาทรัพย์สิน และผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน”^{๑๗} “ช่วยตรวจตรา สอดส่องดูแลทรัพย์สินส่วนรวม และสาธารณะประโยชน์อื่นๆ ของชุมชน”^{๑๘} “มีส่วนร่วมในการช่วยป้องกันทรัพย์สินส่วนรวมของชุมชน”^{๑๙} ดังนั้นคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องได้รับความคุ้มครองทางเสรีภาพ สังคมจะต้องมีประชาธิปไตย ระบบการประกันสังคมและสวัสดิการสังคมสามารถช่วยให้เราบรรลุเป้าหมายได้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตตนเองได้

สรุป กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน ปัจจัยสี่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การกินดีอยู่ดีโดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองในกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน ละเว้นการแย่งชิง การขโมยทรัพย์สิน ไม่เอา รัศเอาเปรียบคนอื่น มีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม มีสิทธิในการบรรลุซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับ ทุกคนรอบครัว และความเป็นอยู่ที่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งการได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทาง การแพทย์ และการบริการทางสังคมที่จำเป็นแก่มารดา และเด็กที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือพิเศษ และทุกคนมีสิทธิในการศึกษา

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางจงจิน หมื่นไธสง, รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายทง ข่างฮ้อง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สีตสาร, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายธีรวัช กันทัพ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายอุ้นเรือน กำแพง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายปัญญาพล ทาโน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ร.ต.ท.วิวัฒน์ ขายสม, หัวหน้าตู่ยามตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย , ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๔.๓.๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลปข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลปข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๑๘ รูป / คน พบว่า มนุษย์เป็นผู้ที่รู้จักควบคุมความต้องการของตัวเอง รู้ถูกผิด รู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร การฝึกฝนให้สามารถควบคุมตนเองได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในกรอบของการปฏิบัติดี เป็นผู้ที่มีจิตใจสะอาดบริสุทธิ์ “การเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ การศึกษาข้อมูลจากสื่อ เทคโนโลยี การสังเกต และติดตามการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อม ของตัวเอง ปฏิบัติตนโดยยึดหลักของกฎหมาย และ อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม”^{๒๐} “การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย เป็นการฝึกฝนตนเองในการเคารพกฎ และกติกา ไม่ละเว้นปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อให้ตนเองสบาย”^{๒๑} “จะต้องมีการฝึกอบรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน และเยาวชนในชุมชนจะช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง ทำให้สังคมในชุมชนน่าอยู่มากยิ่งขึ้น”^{๒๒} “การฝึกอบรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน และเยาวชนในชุมชนจะช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง ทำให้สังคมในชุมชนน่าอยู่มากยิ่งขึ้น”^{๒๓} “เพราะพื้นฐานของครอบครัว คือ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการอบรมสั่งสอนลูกหลาน ให้รู้ถึงจารีตประเพณี และวัฒนธรรมของไทย ให้แจ่มแจ้งและชัดเจน มีบทลงโทษ รู้ถึงข้อดีข้อเสีย”^{๒๔} “ควรเน้นที่สถาบันครอบครัวก่อน เพราะเป็นรากฐานของสังคม ถ้าครอบครัวมีการเรียนรู้ และสั่งสอนดี ก็จะส่งผลไปถึงระดับของชุมชนด้วย”^{๒๕} “ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากค่านิยมที่ผิดๆ ของการผิดศีลธรรมของคนในชุมชน แต่ยังมีประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังเข้มแข็งอยู่คอยกำกับดูแล”^{๒๖} “การให้เกียรติซึ่งกันและกันมีความสำคัญยิ่งในยุคนี้”^{๒๗} ดังนั้น การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นการหล่อหลอมจิตใจ

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระครูสุทธาถาลังการ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต๋ำน้อย ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี, เจ้าคณะตำบลแม่ต๋ำ วัดสันเขียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สีตสาร, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายสมรส ชมพ่วง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๔} นายเพชร เตียนต๊ะนันท์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายมรกต อนุเคราะห์, ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางจงจิน หมื่นไธสง, รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ปลูกฝังให้ ประชาชน มีจิตใจอ่อนโยน เยือกเย็น รู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับเป็นคนดีมีคุณธรรมนำไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

สรุป กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน
ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว การฝึกอบรมคุณธรรม
จริยธรรม ตามหลักพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางการประพฤติตนที่ดี นำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในการ
ชีวิตประจำวัน ช่วยขัดเกลาจิตใจของประชาชน และเยาวชนชุมชน ให้เกิดจิตใจมั่นคง มีความรักเดียว
ใจเดียว ไม่มักมากในกาม ประพฤติปฏิบัติด้วยความสุจริต ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นการประพฤติ
ที่ขัดต่อศีลธรรม โดยการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน การเข้าค่ายพุทธบุตร
เน้นสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของเยาวชน เพื่อที่จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มี
ความเจริญก้าวหน้าได้

๔.๓.๔ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
จำนวน ๑๘ รูป / คน พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องสร้างพื้นฐานจากการฝึกอบรม
เพื่อให้แต่ละบุคคลในสังคมได้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงปัญหาและการป้องกันแก้ไขปัญหา
ร่วมกัน นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีทุกระดับในสังคม โดยเริ่มที่การพัฒนาตนเอง คุณภาพชีวิตที่ดี
ของบุคคลจะต้องสอดคล้องกับสังคมที่ดีด้วย “การสร้างเสริมสุขภาพจิตใจที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์
โดยการพัฒนาทางด้านจิตใจ พัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจ และอุปนิสัยเพื่อค้นหาตนเอง เพิ่มทักษะ
รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ”^{๒๘} “การรู้จักเลือกปฏิบัติ เลือกหา
กัลยาณมิตร เชื่อในหลักเหตุผล มีการฝึกฝนสติพื้นฐานเป็นผู้มีศีล เป็นผู้มีวิจยารณญาณหาเหตุผล
รู้จักพิจารณาอย่างรอบคอบ ”^{๒๙} “การฝึกอบรมจิตใจให้ผ่องใส โดยใช้หลักธรรม และฝึกทักษะการใช้
ภาษาไทยให้ถูกต้องของเยาวชน”^{๓๐} “การเพิ่มทักษะการใช้ภาษาของเด็ก และเยาวชน”^{๓๑}
“ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต”^{๓๒} “การรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะ
จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ หรือกลุ่มที่คอยดูแลรักษาความปลอดภัยภายในชุมชน จะช่วยลดปัญหาที่

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูสุทธาถ์การ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต้าน้อย ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็ง
ราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี, เจ้าคณะตำบลแม่ต้า วัดสันเขียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอ
พญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ เสนณะ, กำนันตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางจงจิน หมื่นไธสง, รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต้ากลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็ง
ราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๒} นายเพชร เตียนต๊ะนันท์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

เกิดขึ้นได้”^{๓๓} “เกิดเหตุการณ์ทะเลาะเบาะแว้งพุดจากกันไม่รู้เรื่อง ในหมู่บ้าน ผู้นำควรเรียกคุณัณห์ทั้งสองฝ่ายมาคุยกันเพื่อปรับความเข้าใจให้ตรงกัน จะช่วยลดการเกิดปัญหาที่จะตามมาภายหลังได้”^{๓๔} “ไม่สมควรพุดส่อเสียด หรือยุยงให้คนในชุมชนทะเลาะเบาะแว้งกัน สร้างความแตกแยก ควรอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ มีเหตุมีผล ”^{๓๕} “ส่งเสริม และสนับสนุนให้โรงเรียนมีการรณรงค์เรื่องการใช้ภาษาที่สุภาพ พุดจาไพเราะ ไม่พุดคำหยาบของนักเรียน”^{๓๖} ดังนั้น การรู้จักเลือกปฏิบัติ เลือกหา กลยาณมิตร ซึ่งคนมองเห็นประโยชน์และสามารถตีคุณค่าได้ ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝน ตามองค์ประกอบด้านการมีสติพื้นฐานเป็นผู้มีศีล มีระเบียบ วินัย เป็นผู้มีความตั้งใจใฝ่สร้างสรรค์ เป็นผู้มีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เป็นผู้มีความเชื่อในหลักเหตุผล มีความกระตือรือร้นและการเป็นผู้มีวิจรรณญาณหาเหตุผล รู้จักพิจารณาอย่างรอบคอบ

สรุป กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีตามคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ ชีวิตที่มีความรักตนเองและผู้อื่น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การพุดจาด้วยวาจาสุจริต พุดสิ่งที่ถูกต้อง และดีงาม ละเว้นการพุดคำหยาบ คำไม่สุภาพที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดโทสะ เกิดความไม่สบาย พุดแต่คำที่สุภาพนุ่มนวลที่ทำให้คนฟังเกิดความรู้สึคดีหรือสบายใจ โดยการฝึกสมาธิ การเข้าร่วมกิจกรรม กับสังคม หรือหน่วยงานต่างๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่างๆ

๔.๓.๕ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุภาพ

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๘ รูป / คน พบว่า การมีสุขภาพกายสุขภาพจิตดี และมีสติปัญญาที่สมบูรณ์ โดยมีสิ่งที่ใช้ขับเคลื่อนถึงระดับคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ร่างกายให้มีความแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยมีการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง และรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์ “ควรปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา โดยเว้นจากการดื่มสุราของมึนเมา สิ่งเสพติดให้โทษ และงดเว้นจากการเล่นการพนัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อตนเอง คือ ไม่เสียทรัพย์ เสียสุขภาพ นอกจากนี้ ยังทำให้สังคมโดยรวมเกิดความสงบเรียบร้อยดีงาม ”^{๓๗} ผู้นำชุมชนควรเป็นตัวอย่างที่ดี

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายธีรวัช กันทัพ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายอุ้นเรือน กำแพง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ร.ต.ท.วิวัฒน์ ขายสม, หัวหน้าตู่ยามตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย , ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูสุทธาลังการ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต๋าน้อย ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สร้างค่านิยมไม่ควรส่งเสริมให้มีการดื่มสุรา และของมีเมา ในงานต่างๆ และประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง”^{๓๘} “ปัญหาด้านสุขภาพ และสวัสดิภาพในการขับรถที่เกิดจากการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ควรให้ชุมชนรณรงค์การจัดงานต่างๆ ในแต่ละครั้งให้เป็นงานปลอดเหล้า และอบายมุข มีป้ายเตือนใจ และป้องกันติดไว้ในบริเวณชุมชน”^{๓๙} “ในช่วงเช้าที่มีการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษาควรจัดโครงการให้มีความต่อเนื่อง และมีการเยี่ยมเยียนแก่ผู้ที่มีอาการติดสุรา”^{๔๐} “จัดโครงการที่มีความต่อเนื่องจากกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา เพราะจะได้มีการลด ละ เลิก การดื่มสุราที่จริงจังยิ่งขึ้น”^{๔๑} “ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น มักจะมาจากการดื่มสุราที่มากเกินไปจนขาดสติ ดังนั้น ควรจะรณรงค์ให้มีการลด ละ เลิก การดื่มสุรา และการบอกถึงโทษที่จะเกิดขึ้นจากการดื่มสุรา”^{๔๒} “รณรงค์ให้ชาวบ้านรู้จักถึงโทษ และอันตรายจากการดื่มสุราจนเกิดอาการเมา และให้คำปรึกษาเรื่องการเลิกดื่มสุรา”^{๔๓} “ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องของโทษของการดื่มสุรา และสิ่งเสพติดให้โทษ และมีบทลงโทษ เพื่อที่จะลดอัตราการดื่มสุราลงของชาวบ้าน”^{๔๔} “มีการพยายามรณรงค์ ไม่ให้สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ยาเสพติด”^{๔๕} ดังนั้น การรณรงค์ให้ประชาชนได้เห็นถึงโทษของการสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึง และลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา โดยรณรงค์ให้ทุกคนใส่ใจกับสุขภาพของตนเองรวมถึงผู้ที่อยู่ใกล้เคียง ส่งผลให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจาก โรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน

สรุป กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อให้ชาวบ้านชักชวนคนในชุมชนงดเหล้าได้อย่างทั่วถึงและได้ผล โดยปัจจัยสำคัญ คือ การรณรงค์สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เลิกดื่ม สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก สร้างกิจกรรมสันทนาการสานสัมพันธ์ ที่สำคัญ คือ การสร้างกำลังใจต่อเนื่อง ให้การยอมรับในการเข้าสังคม ให้ความสำคัญกับ

^{๓๘} สัมภาษณ์ นายมรกต อนุเคราะห์, ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระสมบุญ ปภสสโร, รักษาการเจ้าอาวาสแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ เสนาะ, กำนันตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นางจงจิน หมื่นไธสง, รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สิตะสาร, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายตา ศรีเดช, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

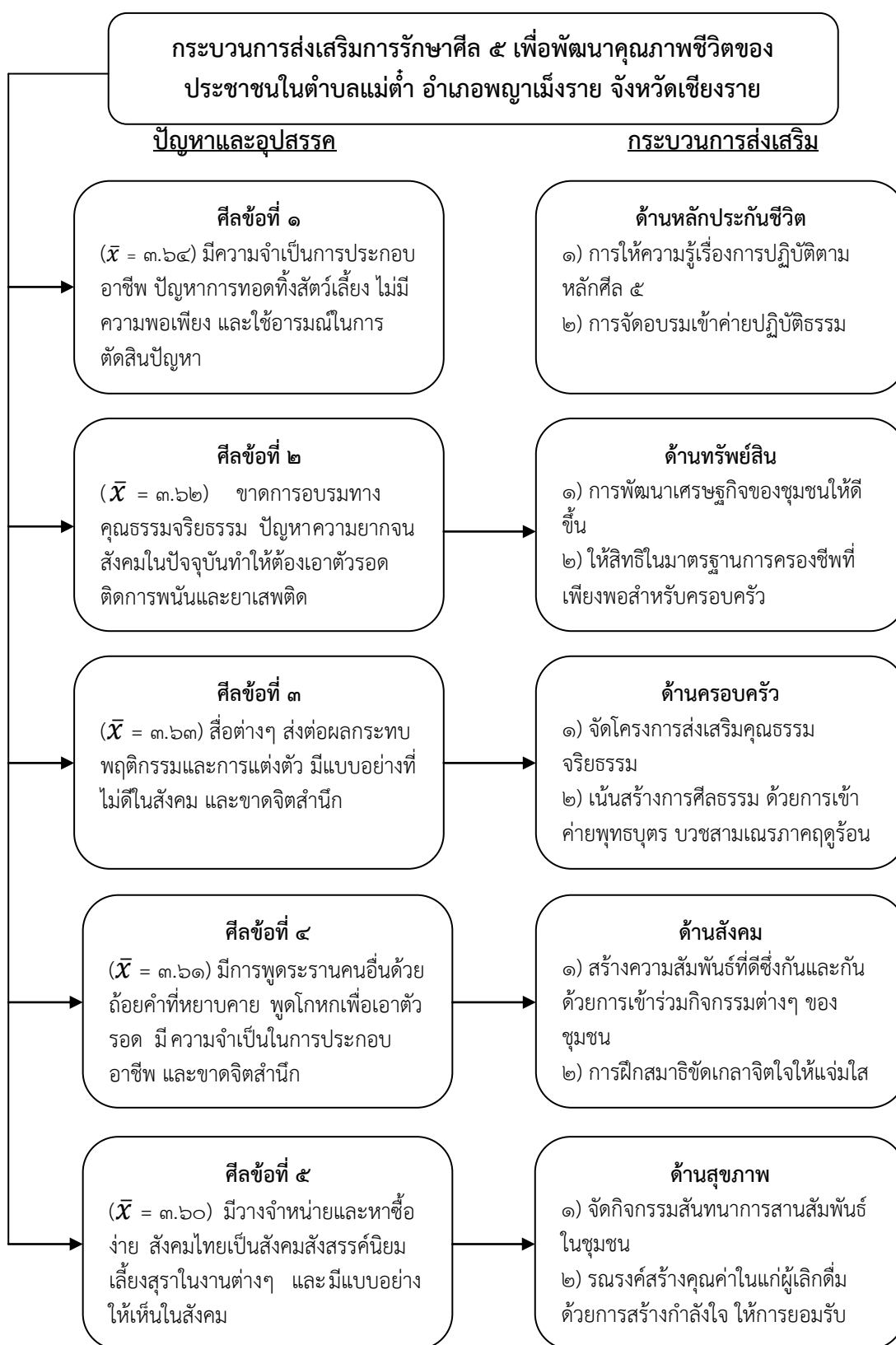
^{๔๕} สัมภาษณ์ นายอ่อนเรือน กำแพง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สุขภาพ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ บริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นการพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สร้างเสริมสุขภาพจิตใจที่ดี

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)

จากการวิจัยได้สรุปผลการวิจัยแล้ว ทำให้ทราบถึง กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ที่เป็นแนวทางที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จจลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการวางกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน นำเอาการรักษาศิลปะ ๕ มาเป็นกรอบในการวางกระบวนการ เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้การทำงานเกิดผลสัมฤทธิ์ และการทำงานที่เกิดประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นไปที่เยาวชน และประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาศิลปะ ๕ ดังแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ”

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “ กระบวนการส่งเสริม การรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด เชียงราย” พบว่า

จากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต ประชาชนมี ระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) พบว่า มีความจำเป็นการประกอบอาชีพ ปัญหาการทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง ไม่มีความพอเพียง และมักใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ เมื่อทำการ สัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า การจัดอบรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม และให้ ความรู้เรื่องการปฏิบัติตามหลักศิล ๕ ช่วยขัดเกลาจิตใจ ให้เกิดความเมตตา กรุณา มองเห็นชีวิต มองเห็นความสุขทางกาย และจิตใจของผู้อื่น และสัตว์ต่างๆ

จากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน ประชาชนมีระดับความ คิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) พบว่า ยังขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม มีปัญหาความยากจน สังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด ดัดการพนันและยาเสพติด เมื่อทำการ สัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการ พัฒนาคุณภาพชีวิต การกินดีอยู่ดีโดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้ มีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับ ทุกครอบครัว และความเป็นอยู่ที่ดีของตนและ ครอบครัว รวมทั้งการได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์

จากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว ประชาชนมีระดับ ความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) พบว่า สื่อต่างๆ ในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมและการแต่งตัว มีแบบอย่างที่ไม่ดีให้เห็นในสังคม และการขาดจิตสำนึก เมื่อทำการ สัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า การจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชน การเข้าค่ายพุทธบุตร เน้นสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชน อันเป็นแนวทางการ ประพฤติตนที่ดี นำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วย ขัดเกลาจิตใจของประชาชน และ เยาวชนชุมชนให้เกิดจิตใจมั่นคง ให้ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นการประพฤติที่ขัดต่อศีลธรรม

จากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม ประชาชนมีระดับความ คิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) พบว่า มีการพูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย พุดโกหกเพื่อเอาตัวรอด มีความจำเป็นในการประกอบอาชีพ และขาดจิตสำนึก เมื่อทำการสัมภาษณ์ เพิ่มเติมถึงกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า การฝึกสมาธิ ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสังคม หรือหน่วยงาน ต่างๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่างๆ ฝึกให้ มี

ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ด้วยการพูดจาสุจริต พูดสิ่งที่ถูกต้อง และดีงาม ละเว้นการพูดคำหยาบ คำไม่สุภาพที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดโทสะ

จากการวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุภาพ ประชาชนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) พบว่า มีวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์นิยมเลี้ยงสุราในงานต่างๆ และมีแบบอย่างให้เห็นในสังคม เมื่อทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย พบว่า การรณรงค์สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เลิกดื่ม สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก สร้างกิจกรรมสันตนาการสานสัมพันธ์ ที่สำคัญ คือ การสร้างกำลังใจต่อเนื่อง ให้การยอมรับในการเข้าสังคม การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อให้ชาวบ้านชักชวนคนในชุมชนงดเหล้าได้อย่างทั่วถึงและได้ผล เป็นการพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สร้างเสริมสุขภาพจิตใจที่ดี

สรุป ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้มนุษย์เราต้องมาปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการใช้ชีวิตให้สอดคล้อง และรองรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักศีล ๕ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาตนเอง พัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง เสริมสร้าง สุขภาพจิตใจที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ พัฒนาจิตใจด้วยการให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การฝึกสมาธิ การเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคมหรือหน่วยงานต่างๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน การพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม นำไปสู่การพัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจ และอุปนิสัยเพื่อค้นหาตนเอง เพิ่มทักษะ รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป รู้จักยับยั้งความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางอารมณ์ของตนเอง ให้อยู่ในขอบเขตที่พอดี การพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา มีความมุ่งหมายให้ผู้ฝึกฝนได้พัฒนาเพื่อให้ได้รับประโยชน์สุขตั้งแต่ขั้นต้นในการลงมือปฏิบัติ คือ เริ่มแต่การรู้จักปฏิบัติตนที่ดีต่อสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเรียกว่า ความสำรวมอินทรีย์ทั้งหลาย มีสำรวมตา สำรวมหู สำรวมจมูก สำรวมลิ้น สำรวมกาย และสำรวมใจ เพื่อจะได้ใช้เป็นพื้นฐานของศีล คือ เจตนางดเว้นจากความชั่วทางกาย และเจตนางดเว้นจากความชั่วทางวาจา เรียกว่า พัฒนาด้านความประพฤติ หรือพัฒนาด้านพฤติกรรมที่ดี การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ทำตนให้ตั้งอยู่ในศีลเป็นเบื้องต้นก่อน รู้จักวิธีคุ้มครองรักษาอินทรีย์ รู้จักประมาณในการบริโภค และรู้จักเพิ่มพูนสั่งสมบำเพ็ญความเพียร ทำตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมได้อย่างปกติสุข

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ (๑) เพื่อศึกษาหลักศิลป ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศิลป ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย (๓) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๓๗๐ คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสำคัญของการวิจัยจำนวน ๑๘ รูป / คน ผลของการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘ มีสถานภาพแต่งงานแล้ว จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖ มีอายุ ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ มีรายได้ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐

๕.๑.๒ พฤติกรรม และปัญหาอุปสรรคในการรักษาศิลป ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิลป ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

๑) ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิลป ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์ ($\bar{X} = ๔.๐๒$) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง ($\bar{X} = ๓.๕๙$) มีความคิดเห็นอยู่ใน

ระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีความเมตตาและมักใช้อารมณ์จึงเกิดการทำร้ายกัน ($\bar{X}$ = ๓.๔๑) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒) ศิลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๑) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า ขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๙๑) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ความยากจน ($\bar{X}$ = ๓.๖๑) มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ดิดการพนันและยาเสพติด ($\bar{X}$ = ๓.๓๘) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๓) ศิลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๓) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบ ($\bar{X}$ = ๓.๙๔) มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ พฤติกรรมและการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป ($\bar{X}$ = ๓.๖๒) มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขาดจิตสำนึกและไม่รู้จักพอ ($\bar{X}$ = ๓.๔๐) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๔) ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ศิลข้อที่ ๔ ด้านสังคม มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๒) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า บุตรหลานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ($\bar{X}$ = ๔.๐๕) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ พุดโกหกเพื่อเอาตัวรอด ($\bar{X}$ = ๓.๕๓) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขาดจิตสำนึก ($\bar{X}$ = ๓.๔๖) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕) ศิลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๖) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในข้อที่ว่า มีวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย ($\bar{X}$ = ๓.๙๓) มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ ($\bar{X}$ = ๓.๔๘) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแบบอย่างให้เห็นในสังคม ($\bar{X}$ = ๓.๓๖) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๑.๓ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ในสภาพสังคม ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้มนุษย์เราต้องมาปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการใช้ชีวิตให้สอดคล้อง และรองรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน ๑ ๘ รูป / คน ทำให้ทราบ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ศีลข้อที่ ๑ ด้านประกันชีวิต การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยขัดเกลาจิตใจ โดยการจัดอบรมเข้าค่ายฝึกปฏิบัติธรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ เน้นเรื่องผลของการปฏิบัติตนหลักของศีล ๕ ทำให้เกิดความเมตตา กรุณา มองเห็นชีวิต มองเห็นความสุขทางกาย และจิตใจของผู้อื่น และสัตว์ต่างๆ เหมือนกับชีวิตของตน ให้ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และ ไม่คิดมุ่งร้ายหรือเบียดเบียนผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน การกินดีอยู่ดีโดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองในกรรมสิทธิ์ มีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม มีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับ ทุกครอบครัว และความเป็นอยู่ที่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งการได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ และการบริการทางสังคมที่จำเป็นแก่มารดา และเด็กที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือพิเศษ และทุกคนมีสิทธิในการศึกษา

ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว หลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี ตั้งอยู่ในกรอบของหลักศีล ๕ ช่วยขัดเกลาจิตใจของประชาชน และเยาวชนชุมชน ให้เกิดจิตใจมั่นคง มีความรักเดียวใจเดียว ไม่มักมากในกาม ประพฤติปฏิบัติด้วยความสุจริต ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม โดยการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน การเข้าค่ายพุทธบุตร เน้นสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของเยาวชน เพื่อที่จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม การพูดจาด้วยวาจาสุจริต พูดสิ่งที่ถูกต้อง และดีงาม ละเว้นการพูดคำหยาบ คำไม่สุภาพที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดโทสะ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน โดยการฝึกสมาธิ การเข้าร่วมกิจกรรม กับสังคม หรือหน่วยงานต่างๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่างๆ

ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อให้ชาวบ้านชักชวนคนในชุมชนงดเหล้าได้อย่างทั่วถึงและได้ผล การรณรงค์สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เลิกดื่ม สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก สร้างกิจกรรมสนทนากันสนสัมพันธ์ ที่สำคัญ คือ การสร้างกำลังใจต่อเนื่อง ให้การยอมรับในการเข้าสังคม ให้ความสำคัญกับสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ บริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นการพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สร้างเสริมสุขภาพจิตใจที่ดี

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ” มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๘) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ

มากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อมร อำไพรุ่งเรือง**^๑ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรม การรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๗๖ คน คิดเป็น ร้อยละ ๗๗.๒๑ รักษาบางข้อ จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๑ รักษาทุกข้อ และจำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘๘ ไม่รักษาข้อใดเลย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จำนวน ๓๐๙ คน ปัจจุบันนี้ รักษาศีลข้อ ๒ รองลงมา คือ ๒๗๙ คน รักษาศีลข้อ ๓ ข้อ ๑ ข้อ ๕ และ ข้อ ๔ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ดังนี้

ศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๐$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์ ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน**^๒ ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เสนอข้อมูลปัญหาการนำศีล ข้อ ๑ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ชุมชนยังไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร มักทำร้ายกันด้วยอารมณ์

ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๗$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม และสังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อมร อำไพรุ่งเรือง**^๓ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๗ ไม่เคยหยิบเอาสิ่งของของเพื่อนมาใช้ส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต จำนวน ๒๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๓ เคยหยิบเอาสิ่งของของเพื่อนมาใช้ส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต และโดยสาเหตุหลักๆ คือ ถือว่าเป็นเพื่อนกันคงไม่เป็นไร จำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖ รองลงมา คือ การหยิบยืมสิ่งของเล็กน้อยเป็นเรื่องธรรมดา จำนวน ๑๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓ ไม่มีเวลาซื้อของใช้ส่วนตัวเพราะงานยุ่ง และของเพื่อนก็เหมือนของเรา จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖ จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕ ตามลำดับ

^๑ อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๒ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๓ อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบพฤติกรรม และการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน**^๔ ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมการนำศิล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เสนอข้อมูลปัญหาการนำศิลข้อ ๓ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ การขาดจิตสำนึกไม่รู้จักพอ

ข้อที่ ๔ ด้านสังคม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อ สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ การพูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด และพูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อมร อำไพรุ่งเรือง**^๕ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษากฎธรรมการรักษาศิลและการละเมิดศิล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๙ ไม่เคยพูดโกหกกับเพื่อน และจำนวน ๔๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๘๑ เคยพูดโกหกกับเพื่อน โดยสาเหตุหลักๆ คือ เป็นการอำกันให้สนุกสนาน จำนวน ๒๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗ รองลงมา คือ เพื่อนหลีกเลียงความผิดที่ทำกับเพื่อน จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙ การโกหกระหว่างเพื่อนๆ เป็นเรื่องธรรมดา สาเหตุอื่นๆ คือ เพื่อนให้เพื่อนสบายใจ และเป็นความนิยมระหว่างเพื่อนๆ ด้วยกัน จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙ จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙ และจำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖ ตามลำดับ

ข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย และสังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน**^๖ ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมการนำศิล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

^๔ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศิล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕ อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษากฎธรรมการรักษาศิลและการละเมิดศิล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๖ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศิล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

บริหารส่วนตำบล เสนอข้อมูลปัญหา การนำศิลป ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ นิยมดื่มสุราในงานต่างๆ ทำให้ขาดสติ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ และมีวงจำหน่ายทั่วไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” มีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การที่จะสร้างความสงบสุขของชุมชนจนไปถึงระดับชาติ ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักศิลป ๕ อย่างจริงจัง
๒. หน่วยงานของรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาต่างๆ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์ กำหนดนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนรักษาศิลป ๕ กันให้มากขึ้น สร้างให้เห็นเป็นรูปธรรม จนสามารถนำไปปฏิบัติได้
๓. คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมหรือธรรมคติเกี่ยวกับการรักษาศิลป ๕ ให้มากขึ้น เพื่อให้เข้าใจศิลป ๕ ที่ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันได้
๔. ควรส่งเสริมให้ประชาชนสนใจ และเข้าใจเรื่องของศิลป และโทษของการละเมิดศิลป ๕ ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าค่ายคุณธรรมหรือค่ายพุทธบุตร เข้มงวดกับการจัดระเบียบสังคม ปราบปรามอบายมุขทุกรูปแบบ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
๕. เพื่อเป็นการลดปัญหา และความขัดแย้งในสังคม และการเบียดเบียนกัน เพื่อผลประโยชน์ของส่วนตนหรือของกลุ่มตน (ทุจริตต่อหน้าที่) รัฐจึงควรจัดฝึกหัดอบรมเยาวชนให้มีศิลป โดยการจัดโครงการระยะสั้นๆ เพื่อพัฒนาจิตใจ โดยมุ่งถึงการไม่เบียดเบียนหรือการอยู่ร่วมกันโดยสงบสุขในสังคม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นทางกายและวาจาที่เป็นพื้นฐาน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจะมีการศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมการล่วงละเมิดศิลป ๕ ของพุทธศาสนิกชนในเชิงลึก ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
๒. ควรจะมีการศึกษาถึงพฤติกรรม ที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมสำหรับเยาวชนไทยในอนาคต
๓. ควรจะมีการศึกษาเรื่องศิลป ๕ ที่เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตรวม ทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ของประชาชนในการรักษาศิลป ๕ ของพุทธศาสนิกชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาขาอาชีพ
๔. ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยถึงวิธีการนำศิลป ๕ ไปใช้กับชีวิตประจำวัน และผลสัมฤทธิ์หรืออานิสงส์ที่ได้จากการรักษาศิลป ๕ ที่เป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง . กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๐.

แก้ว ชิตตะขบ . พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนา
แห่งชาติ, ๒๕๕๐.

คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลียงเชียง . พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑ ฉบับมาตรฐาน . พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๕.

คสช. คู่มือแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะที่ ๓ (ระยะยาว) . กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
“หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, ๒๕๕๘.

ชมรมประชากรศึกษา โครงการประชากรศึกษา . แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรไทย .
ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหิดล ๒๕๒๙.

ไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์. หยั่งลุ่มพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๒.

ดร.กิจจา บานชื่นและ กณิกนันต์ บานชื่น . หลักการจัดการ . กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น
จำกัด มหาชน, ๒๕๕๙.

นิศารัตน์ ศิลปะเดช. ประชากรกับคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๐.

บุษยมาส สินธุประมา. สังคมวิทยาความสูงอายุ. เชียงใหม่: สมพรการพิมพ์, ๒๕๓๙.

ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด้าน
สุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

ประเวศ วะสี. สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๔๓.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ . คุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวคิดของ (OECD).
กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมศาสตร์จำกัด, ๒๕๔๔.

ปิ่น มุทุกันต์. พุทธวิธีครองใจคน ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา, ๒๕๑๔.

พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์ (ดวงจันทร์ คุดตาสีโล)” **คนมีศีล ดินมีบุญ**. เชียงใหม่: บริษัท นันทพันธ์ปรี้น
ตั้ง จำกัด, ๒๕๕๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก,
๒๕๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) . **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์** . พิมพ์ครั้งที่ ๒๒ .
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

_____. **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๙. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระมหาสิทธิการ. **หลักสูตรนักรธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี**. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, ๒๕๓๔.

พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมในฐานเป็นเครื่องมือ สร้างคน สร้างชาติ และสร้างโลก** . กรุงเทพมหานคร :
แสงธรรม, ๒๕๓๙.

ฤดี กรุดทอง . **เอกสารประกอบการสอนวิชาประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต** . คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ๒๕๔๐.

วิภาพร มาพบสุข. **การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม** . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม –
วิชาการ, ๒๕๕๕.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต** . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
๒๕๕๓.

สมคิด บางโม. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด, ๒๕๕๘.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ฝึกใจ**. พิมพ์ครั้งที่
๕. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๗.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส . **เบญจศีลเบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษา
ชั้นตรี)**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สำลี รักสุทธี. **ศีลสุดยอดวินัยของศาสนาพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๙.

สิน พันธุ์พินิจ” **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**กรุงเทพมหานคร บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗

สุวิมล ติรกานนท์. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ไสว มาลาทอง. **คู่มือจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.

อภิรักษ์ จันตะนี . **การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยทางธุรกิจ** . ฝ่ายบัณฑิตศึกษาคณะ
วิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙.

(๒) วารสาร :

กองสวัสดิการแรงงาน . “คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of work life)”. **อนุสารแรงงาน**, ๑๑
(๔), หน้า ๑๗ – ๒๒.

(๓) รายงานการวิจัย :

วันชัย ณะวังน้อย และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ. “คุณภาพชีวิตของชาวมุสลิมแออัดในเขตจังหวัดปทุมธานี”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

(๔) วิทยานิพนธ์ :

กาจพงษ์ ทองธวัช. “คุณภาพชีวิตของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม: ศึกษาในนิคมอุตสาหกรรมบางปู”. **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๐.

จันทปา วิเศษไวยาร. “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานสตรีในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๒.

ประเสริฐ กลิ่นหอม. “คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพจิตของพนักงานระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในโรงงานผสมเสร็จ เครือซิเมนต์ไทย”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓.

พระชัยพิพัฒน์ โชติโก (แสนทะวงษ์). “การปฏิบัติตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตะเคียนทอง อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๕.

พระมหาธนศร รามางกู ร. “การประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”. **ภาคนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗.

พระมหาวิชัย ดีบัณฑิต. “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลวังกระแจะ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๗.

พระมหาสมชาย สิริจินโท (ห่านนท์). “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธคุณ (สมาน สุเมโธ)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

วินัย อำดวง. “คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวมุสลิมสะพานสาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓.

วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดงพนาหิน จังหวัดพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

อมร อำไพรุ่งเรือง. “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๕) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระครูสุทธา ลังการ, ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ต๋ำน้อย ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญา
เม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี, เจ้าคณะตำบลแม่ต๋ำ วัดสันเขียงใหม่ ตำบลแม่เปา อำเภอพญา
เม็งราย จังหวัดเชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พระสมบุรณ์ ปภสฺสโร, รักษาการเจ้าอาวาสแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ เสนาะ, กำนันตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสมจิตต์ ศิริชัยชุม, ปลัด อ.บ.ต. แม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายมรกต อนุเคราะห์, ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นางจงจิน หมั่นไธสง, รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย, ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายทอง ช่างซ้อง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายเพชร เตียนต๊ะนันท์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สีต๊ะสาร, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด
เชียงราย, ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายธีรวัช กันทัพ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายตา ศรีเดช, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายประพันธ์ หาญป่า, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัด
เชียงราย, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายอุ้นเรือน กำแปง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายสมรส ชมพู่วัง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ นายปัญญาผล ทาโน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย,
๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ร.ต.ท.วิวัฒน์ ขายสม, หัวหน้าตู่ยามตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ,
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ :

UNESCO, *Evaluating the Quality of Life in Belgium*, Social Indicators Research 8,
1980.

Unitrd Nations, *Data sheet for population agimg*, New York: United Nations, 2002.

ภาคผนวก

ผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ ๖ ๑๖

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูโสภณพัฒนานุยุต,ผศ.ดร.

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับ ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอกงหรา จังหวัดน่าน” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๔

วันที่ ๖๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระมหาสิทธิชัย ชยสิทธิ, ป.ธ.๙

ด้วย พระขวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับ ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอกงหรา จังหวัดยะลา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์.ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๑๐๖ โทรสาร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๔

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ พงษ์คำ

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับ ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์.ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ มหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำวิทยานิพนธ์ให้กับนิสิตต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

ผนวก ข.

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบล
แม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ที่	กระบวนกรส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ / คนที่ (R)			สรุปและแปลผล		
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	รวมค่า (ΣR)	ค่า IOC	แปลผล
(๑) ศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต							
๑.	ไม่มีความเมตตาและมักใช้อารมณ์จึงเกิดการทำร้ายกัน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	ไม่มีความพอเพียง เกิดความโลภ โกรธ หลง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
(๒) ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน							
๕.	ความยากจน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	สังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	ติดการพนันและยาเสพติด	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	ขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
(๓) ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว							
๙.	ขาดจิตสำนึกและไม่รู้จักพอ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.	มีแบบอย่างในชุมชน	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑.	พฤติกรรมและการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒.	สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
(๔) ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม							
๑๓.	พูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔.	ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕.	ขาดจิตสำนึก	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖.	พูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้

ที่	กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอ พญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ / คนที่ (R)			สรุปและแปรผล		
		คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	รวมค่า (ΣR)	ค่า IOC	แปร ผล
(๕) ศิลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ							
๑๗.	สังคมไทยนิยมเลี้ยงสุราในงานต่างๆ	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘.	มีแบบอย่างให้เห็นในสังคม	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙.	สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐.	มีวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้

ผนวก ค.

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหฺ์นํสํตค้ําเก็บข้อมูลและสํมภาษณฺ์เพื่อจํตทําวิตยานิพนธฺ์

เจริญพร นายผไทไมทหฺ์ แดงฟู

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยํงยํน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นํสํตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณตํตค้ําวิตยาคเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทําวิตยานิพนธฺ์ เรื่อง “กระบวนกรสงเสริมกรรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คํ่า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงรายน” เพื่อบเป็นส่วนหนึ่ของการศึษาหลักรุสตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณตํต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนํทศนฺ์,ดร., และพระครูโกศัฒฒบัณตํต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมกรควบคุมวิตยานิพนธฺ์

ดั่งนั้ เพื่อให้การดําเนินกรเขียนวิตยานิพนธฺ์ของนํสํตเป็นไปดว้ความเรียบร้อยสมบรูณฺ์ บัณตํตค้ําวิตยาคเขตแพร่ จึงขออนุญาตเคราะหฺ์นํสํตค้ําเก็บข้อมูลและสํมภาษณฺ์ทําน โดยนํสํตจะค้ําไปเก็บข้อมูลดว้ตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณาดําเนินกรอนุญาตต่อไป

ร.ส.ส.ส.ส.

ส.ส.ส.ส.

เจริญพร

(พระครูโกศัฒฒบัณตํต,ผศ.ดร.)

ผู้อํานวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผนวก ง.

ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Try out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.898	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
เพศ	81.83	111.247	-.014	.902
สถานภาพ	81.57	107.082	.207	.901
อายุ	79.30	105.941	.022	.936
การศึกษา	80.87	111.361	-.056	.913
รายได้	81.27	107.995	.099	.907
A1	80.03	100.654	.836	.889
A2	79.97	99.620	.832	.888
A3	79.90	99.334	.788	.888
A4	79.40	106.386	.507	.895
B1	80.10	103.266	.831	.891
B2	79.93	99.513	.837	.888
B3	79.87	96.878	.908	.885
B4	79.50	107.017	.413	.896
C1	80.07	103.168	.817	.891
C2	79.93	99.513	.837	.888
C3	79.87	96.878	.908	.885
C4	79.47	106.878	.459	.896
D1	79.97	103.620	.729	.892
D2	80.03	99.068	.889	.887
D3	80.00	96.552	.939	.884
D4	79.37	107.206	.611	.895
E1	80.00	103.724	.727	.892
E2	80.07	99.168	.892	.887
E3	79.90	96.990	.899	.885
E4	79.40	107.352	.502	.896

ผนวก จ.

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน พ.ศ. ส.ส.สงขลา

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุมัติครุภัณฑ์ให้นิสิตลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในสังกัดหน่วยงานของท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุมัติต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

อ.ดร.ไพรัช

พระครูโกศัยพัฒน

ม.

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระปลัดคำสิงห์ อติเมส

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ฉันทรา

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระวิมลคุณ ปณฺสสโร

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิตินิเทศระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิตินิเทศเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิตินิเทศจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

พระวิมลคุณ ปณฺสสโร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

นาย กุศล นันท

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยังยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

สมจิต นันท

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและสิ่งก่อสร้างเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

นายสมศักดิ์ ใจดี

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยิ่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและสิ่งก่อสร้างที่ตน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมารับทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

โรงเรียนบ้านแม่ตำกล้า
เลขที่รับ 115
วันที่ 19/12/61
☐ การบริหารวิชาการ
☐ การบริหารงบประมาณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร. ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์หนังสือเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พญ. นภกมล ดนตรี

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษา ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เรียน ศธ. สถานศึกษา

☒ เพื่อไปพิจารณา
☐ เพื่อรอดำเนินการ
☐ เพื่อไปดำเนินการ
☐ ถือว่าเป็นแนวปฏิบัติ
☐ เก็บเอกสาร

วันที่ 19/12/61

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

- ทน.

- รณศิริ ๑๖๖๖.

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์นี้สิดเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นาง ลอฉิน ห่มโพธิ์

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยังยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ยื่นให้ข้อมูล

ด.ร.

(นาง ลอฉิน ห่มโพธิ์)

ผู้อำนวยการมูลนิธิ ๕๕๕

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นางสาวพรวิภา นิลรัตน์

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิตินิเทศจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

นิตินิเทศ

นิตินิเทศ

(จบ ทนอ ๕๖๔)

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นาย เพรส วัฒนธรรพ์

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยังยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาโรค ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

ธนธำ ใจใส
[Signature]

พร/พร วัฒนธรรพ์

เจริญพร

[Signature]

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พณ วัฒนพงษ์ สืบสาร

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิตินิเทศเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิตินิเทศเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิตินิเทศจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้สิดเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นาย สวัสดิ์ กันทัน

ด้วย พระชวลิต ฉายา จิรวฑฒโน นามสกุล ยิ่งยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้สิดเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ยินดี ให้ข้อมูล

นาย สวัสดิ์ กันทัน

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเคราะหฺนินิตตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นาย สุเมธ สิงหนาค

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นินิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษา ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนินิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นินิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนินิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

สพด/พรอมุค
๒๕

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้สิทธิเข้าถึงข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวิฑฒโน นามสกุล ยังยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้สิทธิเข้าถึงข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมหาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

วินัด ๒๒
วินัด ๒๒

๒๕

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหฺนิติตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร พระพรหมคุณาภรณ์ ท้าว

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิติตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตเคราะหฺนิติตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิติตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

ยินฉิใน
ของนิติต

ท้าว

ท้าว

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๕๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์นี้สิดเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นาย ชัยวัฒน์ ภัทรพงศ์

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๙๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

อนิพัทธ์ ร้อยสุข

นาย ชัยวัฒน์ ภัทรพงศ์

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหฺนินิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร นายสมศักดิ์ คุ้มวงศ์

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยังยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำมี อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขออนุญาตเคราะหฺนินิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาทเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุญาตต่อไป

ฉันทินใจข้อมูล

(นายสมศักดิ์ คุ้มวงศ์)

ณ ๒๖.๑๐.๒๕.๖๐

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๕๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บันทึกเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

นายสมศักดิ์ ศรี...

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยังยืน รหัส ๕๕๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับ
ปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และ
พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์
บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิต
จะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพรามาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

นายสมศักดิ์ ศรี...

เจริญพร

(พระครูโกศลพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๒๕
นายสมศักดิ์ ศรี...

ที่ ศธ ๖๑๔๓/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่ บ้านหนองห้า ตำบลแม่คำมี
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทร ๐-๕๔๖๔-๖๒๗๓ ต่อ ๐๐๖

๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์หนังสือเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร

ร.ต.ท. วิวัฒน์ สุขสง

ด้วย พระชวลิต ฉายา จีรวฑฒโน นามสกุล ยั่งยืน รหัส ๕๔๐๘๒๐๕๐๐๓ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่คำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์,ดร., และพระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร., เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเขียนวิทยานิพนธ์ของนิสิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตแพร่ จึงขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ท่าน โดยนิสิตจะเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเจริญพราเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการอนุเคราะห์ต่อไป

วิวัฒน์ สุขสง
ร.ต.ท. วิวัฒน์ สุขสง
(๐๐๖๓๓ ๕๔๖๔)

เจริญพร

(พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์แพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผนวก ฉ.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง :

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กระบวนการ
ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับข้อมูลและแนวทาง สำหรับผู้วิจัย
ประชาชน ครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการ ส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ ของ
ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

ข้อมูลที่ได้มาจะสรุปผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลฉบับนี้ไว้เป็นความลับ และ
ใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านหรือบุคคลอื่นแต่อย่างใด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศิลป ๕ ของ
ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอขอบคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

พระชวลิต จีรวทนต์โน (ยังยืน)

นิสิตปริญญาโท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

() ชาย

() หญิง

๒. สถานภาพ

() โสด

() แต่งงานแล้ว

() หย่าร้าง

๓. อายุ

() ต่ำกว่า ๒๐ ปี

() ๒๑ - ๓๐ ปี

() ๓๑ - ๔๐ ปี () ๔๑

- ๕๐ ปี

() ๕๑ - ๖๐ ปี

() ๖๐ ปี ขึ้นไป

๔. ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา

() ปริญญาตรี

๕. รายได้

() ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท / เดือน ()

๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท / เดือน

() ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท / เดือน ()

๒๐,๐๐๑ บาท / เดือน ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของ ประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ข้อที่	สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย	ระดับความคิดเห็น				
		๕.	๔.	๓.	๒.	๑.
	(๑) ศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต					
๑.	ไม่มีความเมตตาและมักใช้อารมณ์จึงเกิดการทำร้ายกัน					
๒.	ไม่มีความพอเพียง เกิดความโลภ โกรธ หลง					
๓.	ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง					
๔.	เกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์					
	(๒) ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน					
๕.	ความยากจน					
๖.	สังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด					
๗.	ติดการพนันและยาเสพติด					
๘.	ขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม					
	(๓) ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว					
๙.	ขาดจิตสำนึกและไม่รู้จักพอ					
๑๐.	มีแบบอย่างในชุมชน					
๑๑.	พฤติกรรมและการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป					
๑๒.	สื่อต่างๆ ส่งต่อผลกระทบ					

ข้อที่	สภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนใน ตำบลแม่ตำ อำเภอพยุมาเมืองราย จังหวัดเชียงราย	ระดับความคิดเห็น				
		๕.	๔.	๓.	๒.	๑.
	(๔) ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคัม					
๑๓.	พูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด					
๑๔.	ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ					
๑๕.	ขาดจิตสำนึก					
๑๖.	พูดรรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย					
	(๕) ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุภาพ					
๑๗.	สังคมไทยนิยมเลี้ยงสุราในงานต่างๆ					
๑๘.	มีแบบอย่างให้เห็นในสังคม					
๑๙.	สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์					
๒๐.	มีวางจำหน่ายและหาซื้อง่าย					

ผนวก ช.
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้วิจัย ผู้เฝ้าศึกษา นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ ประชาชนคนทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ให้เป็นชุมชนหรือสังคมที่น่าอยู่ และมีความสุขยิ่งขึ้น

ข้อมูลที่ได้มาจะสรุปผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลฉบับนี้ไว้เป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านหรือบุคคลอื่นแต่อย่างใด

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอขอบคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

พระชวลิต จิตรพัฒน์ (ยังยืน)

นิสิตปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ชื่อ นามสกุล

อายุ ปี พรรษา สังกัด

วิทยฐานะ

ตำแหน่ง

ที่อยู่ เลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด

สถานที่ให้สัมภาษณ์

ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ เดือน..... พ.ศ.

เวลา น. ถึง น.

ลงชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

ลงชื่อ ผู้สัมภาษณ์

(.....)

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

๑. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ข้อที่ ๑ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบล
แม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านหลักประกันชีวิต

.....

๒. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ข้อที่ ๒ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบล
แม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านทรัพย์สิน

.....

๓. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ข้อที่ ๓ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบล
แม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านครอบครัว

.....

๔. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ข้อที่ ๔ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในตำบล
แม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านสังคม

.....

๕. คำถามที่ ๕ กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ข้อที่ ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของ
ประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ด้านสุขภาพ

.....

.

ผนวก ซ.
รูปภาพจากการสัมภาษณ์

รูปภาพที่ ๑ สัมภาษณ์ พระครูสุทธาถ์การ ที่ปรึกษาเจ้าคณะตำบล วัดแม่ตำน้อย ตำบลแม่ตำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๒ สัมภาษณ์ พระสมบุรณ์ ปภัสโร รักษาการเจ้าอาวาสแม่ตำกลาง ตำบลแม่ตำ อำเภอ
พญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๓ สัมภาษณ์ พระปลัดวัชรินทร์ วชิรเมธี เจ้าคณะตำบลแม่ตำ วัดสันเชียงใหม่ ตำบลแม่เปา
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๔ สัมภาษณ์ นายธีรวัช กันทัพ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๕ สัมภาษณ์ นายทนง ช่างซ้อง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๖ สัมภาษณ์ นายปัญญาพล ทาโน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๗ สัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ เสนาะ กำนันตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๘ สัมภาษณ์ นายสุนทร สิงห์หอม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๙ สัมภาษณ์ นายเพชร เตียนต๊ะนันท์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๐ สัมภาษณ์ นายสมรส ชมพู่วัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๑ สัมภาษณ์ นายตา ศรีเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๒ สัมภาษณ์ นายชาญณรงค์ สัตตะสาร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๓ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ หาญป่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๘ ตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๔ สัมภาษณ์ นายอ่อนเรือน กำแพง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๕ สัมภาษณ์ นายสมจิตต์ ศิริชัยชุ่ม ปลัด อ.บ.ต. แม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย
จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๖ สัมภาษณ์ นายมรกต อนุเคราะห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๗ สัมภาษณ์ นางจงจิน หมื่นไธสง รองผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ต๋ำกลาง ตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

รูปภาพที่ ๑๘ สัมภาษณ์ ร.ต.ท.วิวัฒน์ ขายสม หัวหน้าตู่ยามตำบลแม่ต๋ำ
อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระขวลิต จีระพัฒโน (ยังยืน) พรรษา ๘
ว/ด/ป เกิด	วัน ๒๐สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๖อายุ ๕๔ ปี
สถานที่เกิด	๑๑ หมู่ ๑ ตำบลเชียงของ อำเภอนาน้อย
จังหวัดน่าน ๕๕๑๕๐	
การศึกษา	นักธรรมเอก
	สำนักเรียนวัดเชียงของ
	ปริญญาตรีหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
	(รัฐประศาสนศาสตร์)เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๙
ประสบการณ์การทำงาน	๒๕๕๘ – ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งครูพระสอนศีลธรรม
อุปสมบท	๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒
สังกัด	วัดศรีเกิด ตำบลเวียง อำเภอเมือง
	จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐
หน้าที่	ครูพระสอนศีลธรรม
ปีที่เข้าศึกษา	กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
ปีที่สำเร็จการศึกษา	พฤษภาคม ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดศรีเกิด ตำบลเวียง อำเภอเมือง
	จังหวัดเชียงราย ๕๗๐๐๐